

**Збірник робіт учасників
Міжнародного молодіжного конкурсу
обдарованої особистості
«СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК»
академічні есе**

Одеса 2019

УДК 378+373.61+33
ББК 74.58(4Укр)
3-41

**Міжнародний молодіжний конкурс обдарованої особистості:
«СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК»**

Свідоцтво Державної служби інтелектуальної власності України № 51517 від 02.02.2013 р.

Засновники видання: МБО «Фонд сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді», «Українсько-Арабська Ділова Рада», Навчально-консультаційний центр Одеського національного політехнічного університету «Педагогічна майстерність викладача вищої школи».

ГОЛОВА КОНКУРСНОГО КОМІТЕТУ:

Дроботенко Микола Миколайович – президент-засновник МБО «Фонд сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді»

ЧЛЕНИ КОНКУРСНОГО КОМІТЕТУ:

Рецензенти:

Бабак Віталій Павлович – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук (НАН) України, заступник директора Інституту технічної теплофізики НАН України з наукової роботи, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат Премії НАН України ім. Г.Ф. Проскури.

Мадзігон Василь Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук (НАПН) України, радник директора Інституту обдарованої дитини НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України.

Модхіш Ахмед Абдельгани – керівник інформаційно-аналітичного департаменту Українсько-Арабської Ділової Ради.

Регіональний координатор конкурсу:

Семенова Алла Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного політехнічного університету (ОНПУ), директор Навчально-консультаційного центру ОНПУ «Педагогічна майстерність викладача вищої школи».

Збірник робіт учасників Міжнародного молодіжного конкурсу
3-41 обдарованої особистості: «Суспільство. Мислення. Розвиток»: академічні
есе / за ред. А. В. Семенової – Одеса: Бондаренко М. О., 2019. – 118 с.
ISBN 978-617-7424-90-0

Збірник містить аналітичні роботи – академічні есе учасників Міжнародного конкурсу: «Суспільство. Мислення. Розвиток», що висвітлюють сучасний стан самостійно обраних авторами тем, з використанням основних категорій аналізу, конкретизацією причинно-наслідкових зв’язків, ілюстраціями понять відповідними прикладами, аргументацією тез по таким напрямам як: *технічний* – роботи у галузі інформаційно-технічних та економічних технологій, ефективного управління галузями і підприємствами тощо; *гуманітарний* – роботи з висвітлення гуманітарних питань розвитку суспільства, створення культурної атмосфери розвитку, усвідомлення ролі та місця України в світі тощо; *інтелектуальний розвиток особистості* – роботи з розвитку інтелектуальних можливостей особистості, суспільства та їх актуального ефективного використання та перспектив у майбутньому.

УДК 378. 4
ББК 74.58 (4Укр)

ISBN 978-617-7424-90-0

© МБО «Фонд сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді», 2019
© «Українсько-Арабська Ділова Рада», 2019
© Навчально-консультаційний центр ОНПУ «Педагогічна
майстерність викладача вищої школи»., 2019
© Семенова А. В., 2019

ЗМІСТ

Вітальне слово Президента Українсько-Арабської Ділової Ради Шейха <i>Абу Алрудб Емад Мустафи</i>	5
Вітальне слово Президента-засновника «Фонду сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді» <i>Миколи Миколайовича Дроботенка</i>	7
Вітальне слово регіонального координатора конкурсу «Суспільство. Мислення. Розвиток» <i>Алли Василівни Семенової</i>	9
Про конкурс	12
<i>Амері С. М.</i> Співвідношення понять «складна система» і «складне середовище» в соціо-гуманітарній сфері	14
<i>Атанасов М. В.</i> Психологія споживання. Значимість кольорів у маркетингу	18
<i>Вовк П. Є.</i> Зменшення впливу міжособистісних конфліктів на сучасне виробництво	22
<i>Гриб В. Ю.</i> Профілактика синдрому професійного вигоряння	24
<i>Зайцев М. О.</i> Трансактний аналіз та шахрайство	28
<i>Колеснік Т. М.</i> Гуманізація вищої освіти технічних вишів України	31
<i>Конюховський С. М.</i> ВНЗ як інститут соціалізації людини	36
<i>Кудар А. А.</i> Вплив вікових криз на роботу персоналу	39
<i>Лебідь Н. Г.</i> Вплив гуманітаризації вищої освіти на розвиток сучасних мегаполісів	42
<i>Матковський М. В.</i> Психологічна готовність до навчання у ВНЗ	47
<i>Нємченко О. В.</i> Майбутнє за поколінням «Z»	53
<i>Пашко Р. Ю.</i> Перемога технарів над гуманітаріями і чому це погано .	56
<i>Петіна Г. С.</i> Теоретичний аналіз питань успішності особистості та її професійної діяльності	59

Попов В. В. Студентська група та її соціально-психологічні особливості .	63
Ренад Н. Х. Х. Особливості соціальних впливів на правосвідомість особистості з позицій психосинергетики – постнекласичної науки	65
Савельєв А. А. Використання стійких енергетичних систем в енергопостачанні	70
Соловйова О. В. Тест як об'єктивний спосіб оцінювання знань	74
Степаненко М. В. Психологічні основи формування особистості студента як спеціаліста з вищою освітою	77
Стременовський В. Р. Кремнієва долина у селі: роздуми про деурбанізацію	83
Талеб А. М. А. Абу Дабі Фонд розподіляє 50 млн. дол. на Чад	88
Тимченко Б. І. Вплив розвитку штучного інтелекту на суспільство	90
Торішня Л. А. Якісна освіта в Україні в контексті сучасних інтеграційних процесів міжнародного освітнього простору	93
Трофименко І. Б. Гуманізація економіки майбутнього	98
Хамед А. Н. Фонд Абу-Дабі	101
Хвальчик І. Л. Девіантна поведінка у молодіжному середовищі	102
Цзяньмин М. Гендерна соціалізація у ВНЗ	107
Чорі В. В. Айтреkіng в медичних дослідженнях	109
Шерстніова О. О. Проблеми навчання студентів в сучасних ВУЗах України	111
Семенова А.В. Есе про есе (замість післямови)	114

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКО-АРАБСЬКОЇ ДІЛОВОЇ РАДИ
ШЕЙХА АБУ АЛРУБ ЕМАД МУСТАФИ

Вельмишановні пані та панове!

Я радий вітати Вас на сьогоднішньому урочистому заході з нагоди підведення підсумків I регіонального етапу Міжнародного конкурсу есе «СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК» в Одеській області.

Я радий привітати: представників Одеської обласної адміністрації, громадських організацій, представників наукової та науково-педагогічної спільноти, які долучилися до організації і проведення нашого конкурсу, радий привітати усіх учасників конкурсу, усіх осіб, які були дотичні до такого важливого заходу у сфері розвитку Українсько-Арабських міждержавних, ділових, культурно-релігійних і наукових відносин, усіх присутніх.

Зауважу, що Українсько-Арабською Діловою Радою неодноразово проводилися тематичні конференції, семінари, «круглі столи» за участю представників різних релігійних конфесій, бізнесу, громадських діячів. Зокрема, у роботі «круглих столів» брали участь представники Української православної церкви, представники влади, громадських організацій. Але організація і проведення такого Міжнародного конкурсу в Україні із залученням молодих науковців – учасників конкурсу з багатьох країн, високоповажних представників наукової громади – академіків Національної Академії наук України, галузевих академій, провідних вчених у якості експертів – членів конкурсної комісії, – такий захід проводиться вперше в Україні!

Сьогодні у нас є можливість ознайомитись з роботами молодих обдарованих носіїв наукових ідей молодіжного середовища, представників генерації фахівців нового типу, здатних до розв'язання нагальних проблем сучасного світу, завдяки плідній роботі:

– Алла Василівна Семенової – регіонального координатору конкурсу в Одеській області: директора Навчально-консультаційного центру Одеського національного політехнічного університету «Педагогічна майстерність

викладача вищої школи», доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри політології ОНПУ.

– *Миколи Миколайовича Дроботенка* – президента-засновника «Фонду сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді»;

які у співпраці з «Українсько-Арабською діловою радою» провели в м. Одеса для магістрантів, докторантів Phd першого курсу всіх спеціальностей, викладачів вищої школи трьохгодинний семінар-тренінг: «Написання есе як найкраща самопрезентація» та майстер-клас «Мистецтво командотворення». У результаті проведення цього заходу учасники – молоді науковці, як з України, так й арабських країн, самостійно визначились з напрямами і тематикою власних робіт на Міжнародний конкурс есе «СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК».

Наша дружба може стати прикладом для Європи та всього світу. Не дуже давно в мене було інтерв'ю на арабському телеканалі «Аль-Джазира». 40 хвилин ми говорили про Україну. Зараз в Одесі я закликаю про необхідність також читати лекції про важливість миру в Україні, реалізовувати спільні плани, посилювати нашу співпрацю. Ми маємо допомагати одне одному, і тоді будемо продовжувати жити у спокої та дружбі.

З повагою,

*Президент Українсько-Арабської ділової ради
Шейх Абу Алруд Емад Мустафа.*

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
ПРЕЗИДЕНТА-ЗАСНОВНИКА «ФОНДУ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
ЗДІБНОЇ ТА ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ»
ДРОБОТЕНКА МИКОЛИ МИКОЛАЙОВИЧА

Шановні молоді науковці!

З превеликим задоволенням вітаю всіх учасників Програми пошуку і розвитку обдарованої молоді «Суспільство. Мислення. Розвиток», I-м етапом якої став започаткований Конкурс з написання есе. Пам'ятаєте відомий вислів: «Як корабель назвеш, так він і попливє!». Ці слова не просто приємно згадувати у місті білих акацій і Чорного моря, де Ви вчитесь і живете, а ще й тому, що це перевірено не одним поколінням і підтверджено роками. Уявіть собі, що Одеса називалась би якось по-іншому. І який би був результат цього експерименту? Це було б вже зовсім інше місто й інші люди. Отож стосовно й нашої Програми і від одеситів, і мешканців Одеси, хочеться почути таке звичне і приємне «ТАКИ – ДА!»

Суспільство. Темпи розвитку сучасного суспільства все більше залежать від його готовності до світових вимог і творчих зусиль людини, її можливостей і здібностей. Розвиток творчої обдарованої особистості безпосередньо залежить від створених умов, організації спеціальної освіти і подальшого розвитку такої особистості в сучасному світі. Розвиток наукової думки і, безпосередньо, науки в тому чи іншому суспільстві мають тісний зв'язок і впливають на рівень зростання добробуту країни, в якій це відбувається. Ця перша складова дуже просто і чітко демонструє, як на мене, взаємовідносини творчої особистості з оточуючим світом і тим суспільством, у якому вона живе і творить Саме взаємовідносини і взаємозалежність між особистістю і суспільством демонструють результати розвитку як суспільства, так і особистості, яка в ньому живе.

Мислення. Ми вважаємо, що саме написання есе розвиває аналітичне, синтетичне і критичне мислення, дозволяє його автору навчитися чітко і грамотно формулювати власну думку, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати викладені тези та опановувати стилі науково-аналітичного, публіцистичного

письмового мовлення. Есе – як самостійна письмова реферативно-аналітична робота висвітлює сучасний стан конкретно обраної авторської теми, розкриття якої на рефлексивному рівні допомагає знайти відповіді на багато питань. Як для автора – так і для того, хто читає його роботу. Тому що написання есе дозволяє усвідомити і продемонструвати авторську індивідуальність, самостійність мислення, власну особистість. І наскільки це Вам вдалось – будете оцінювати в першу чергу Ви самі, читачі Вашого есе і, нарешті, – рецензенти – члени конкурсної комісії, робота якої не закінчується оцінюванням текстів, а тільки, на наш погляд починається. Через те, що збагачення Вашого життєвого осібного досвіду, а це й навчання у школі, й університеті, самоактуалізація й навички, які Ви здобули – це все заради подальшого *Розвитку* саме Вас – інтелектуально-духовно-культурного потенціалу держави і країни, в якій ми живемо разом з Вами. Нам дуже важливо було побачити цей потенціал у Ваших роботах, відчути Ваше бажання змінювати себе і світ навколо себе, покращувати його і продемонструвати свою готовність до майбутнього кроку, який ми пропонуємо зробити разом з нами. Подальшим кроком має бути формування команд з найкращих у своїй галузі, доведення її до рівня ефективної команди, подальшого розвитку індивідуальних здібностей її членів і розширення спільніх можливостей.

Ми обрали саме такий, на перший погляд, довгий і нетривіальний шлях досягнення поставленої мети, у який пропонуємо вирушити разом з людьми, які стануть для Вас надійними партнерами!

Чи потрібно це Вам? Вирішувати Вам самим!

З повагою,

Президент МБО

«Фонд сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді»

Микола Миколайович Дроботенко

**ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕГІОНАЛЬНОГО КООРДИНАТОРА
КОНКУРСУ «СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК»
СЕМЕНОВОЇ Аллі ВАСИЛІВНИ**

Вельмишановне товариство! Дорогі друзі, колеги!

В умовах модернізації вищої освіти в Україні пріоритетна увага має надаватися підготовці нової генерації науково-педагогічних та інженерно-педагогічних кадрів – національної еліти, яка здатна опанувати нову освітньо-світоглядну парадигму. Але при цьому необхідно враховувати не лише новітні тенденції, які спрямовані на задоволення запиту суспільства на формування відповідального, дієвого та конкурентоспроможного громадянина – необхідно враховувати культурно-ціннісний досвід та наукові надбання попередніх поколінь.

Як підкреслює Президент НАН України, академік В. Г. Кремень: «Призначення освіти ХХІ століття полягає у *відродженні людяного в людині*, творчій самореалізації особистості, розвитку її індивідуальності, формуванні свідомого відповідального ставлення до життя, духовному вдосконаленні людини. Саме тому важливою метою науки і освіти на початку ХХІ століття є збереження культурних загальнолюдських і духовних цінностей. Формування особистості, здатної до продуктивної діяльності у громадсько-політичному, професійному та особистому житті, сприятиме демократизації суспільства, його реальному поступу, побудові потужної держави».

Такі завдання видаються нам українськими та складними для виконання, але є цілком реальними. І, насамперед, одним з важливих кроків у їх реалізації, ми вважаємо спільну роботу «Українсько-Арабської ділової Ради», «Фонду сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді» у співпраці з Центром «Педагогічна майстерність викладача вищої школи» ОНПУ щодо організації та проведення вперше в Україні Міжнародного конкурсу обдарованої особистості «Суспільство. Мислення. Розвиток».

Культура народу і держави є найважливішим із показників його прогресу завдяки особливій місії Педагога, який творить найбільшу, найвагомішу, найнеобхіднішу цінність – Людину. Саме педагогічна майстерність (комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі) визначає ефективність поступу

сучасної освіти, за рахунок «опочуттєвлення», «олюднення» професійних знань і вмінь саме завдяки діям Педагога. Тому надзваданням нашого Центру є допомога в усвідомленні свого призначення та сенсу, гармонізації власного життя на сучасному етапі розвитку цивілізації. Вищезазначене цілком логічно пояснюює нашу позицію-згоду щодо сприяння проведенню Міжнародного конкурсу «Суспільство. Мислення. Розвиток» на регіональному рівні у якості координатора.

Нині Центр «Педагогічної майстерності викладача вищої школи» є єдиним у нашему регіоні осередком де працівники ВНЗ, науковці, педагоги, аспіранти, всі хто є дотичним до професійної підготовки фахівця-професіонала мають можливість на наукових психолого-педагогічних засадах розвивати та удосконалювати педагогічну майстерність, основою якої є Педагогіка Добра. За минулі роки у нашему Центрі підвищили кваліфікацію, одержали сертифікати «Педагога-майстра» не тільки викладачі ВНЗ: серед випускників багато представників інших професій, для яких професійна діяльність у системі «людина – людина» невід’ємно пов’язана з педагогічною майстерністю. Центр також друкує збірник наукових праць, де публікуються результати сучасних теоретичних та експериментальних досліджень у галузі психології і педагогіки, теорії і методики професійної освіти (з архівом випусків можна ознайомитися на Освітньо-науковому порталі «Педагогічна майстерність викладача вищої школи» за посиланням: <http://www.pedagogic-master.com.ua>). Сподіваюсь, що використання даного ресурсу допоможе Вам дістати всю необхідну інформацію про Центр, а також ознайомитися з нашими багаторічними досягненнями.

Оскільки однією з основних вимог сучасності є створення нових пріоритетів навчання й виховання особистості упродовж усього життя, які сприяють формуванню особистості професіонала до свідомої, пролонгованої самореалізації, започаткування в Україні, й саме в Одесі *нового видання* – Збірника академічних есе молодих науковців – є актуальним і своєчасним. Мета цього видання полягає в окресленні сучасного стану самостійно обраних і конкретизованих молодими авторами гуманітарно-технічних проблем в постіндустріальному суспільстві. У Збірнику робіт учасників Міжнародного конкурсу передбачається висвітлення широкої палітри аналітичних робіт з проблем змісту, напрямів розвитку, порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду інтеграції гуманітарної і технічної освіти. Рейтинги робіт

учасників Конкурсу, визначення переможців буде проводити авторитетний Конкурсний Комітет, я ж особисто впевнена у тому, що публікації збірника стануть у нагоді науковим працівникам, підприємцям, викладачам середніх професійних і вищих навчальних закладів, слухачам інститутів післядипломної освіти, докторантам, аспірантам, студентам.

Щиро вітаю із закінченням цього етапу Конкурсу та започаткуванням збірника академічних есе. Це надзвичайно важлива й корисна справа, особлива подія в освітянському житті. Презентації наукового доробку молодих науковців України і зарубіжних країн сприятимуть розв'язанню актуальних питань освіти та вже є першим вдалим кроком нашої спільної співпраці з Національними Координаторами Конкурсу.

Бажаю, щоб здійснилися усі прагнення засновників цього цікавого проекту. Переконана, що поява нового збірника наукових праць надалі приноситиме своїм авторам і читачам багато користі й задоволення, а започаткована організаторами «Програма пошуку і розвитку обдарованої молоді: створення і підготовка команд обдарованої молоді» – II-й етап Програми «Суспільство. Мислення. Розвиток» – процес формування команд, розвиток індивідуальних здібностей і розширення спільних можливостей учасників у складі команди також виявляться цікавими і плідними!

Бажаю колегам наснаги, творчого запалу, науково-практичних здобутків у просуванні сучасної науки як панівного ідейного важеля розвитку держави, провідних чинників забезпечення науково-гуманітарного, економіко-технічного напрямів модернізації освіти в умовах глобалізаційних процесів, що відбуваються у світі для забезпечення демократичного європейського і світового поступу нашої незалежної держави!

З повагою, регіональний координатор конкурсу –

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри політології*

*Одеського національного політехнічного університету (ОНПУ),
директор Навчально-консультаційного центру ОНПУ
«Педагогічна майстерність викладача вищої школи»*

Алла Василівна Семенова

ПРО КОНКУРС

В Україні Міжнародний конкурс есе «СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК» проводиться Національними координаторами: МБО «Фонд сприяння розвитку здібної та обдарованої молоді» у співпраці з «Українсько-Арабською діловою радою» з **метою** пошуку у молодіжному середовищі генерації фахівців нового типу, здатних до розв'язання нагальних проблем сучасного світу.

Завдання конкурсу:

- пошук, виявлення, підтримка та супровід обдарованої молоді;
- розвиток мислення обдарованої молоді;
- створення команд обдарованої молоді;
- формування активної життєвої позиції молоді до розбудови громадянського суспільства;
- залучення молоді до практичної діяльності у технічній, соціальній та гуманітарній сферах;
- залучення обдарованої молоді до розв'язання соціально значущих проблем суспільства, шляхом написання та захисту власних робіт.

Конкурс есе проводиться з наступних **напрямів**:

1. Природничий напрямок. Роботи зі збереження навколишнього середовища і покращення життя людини, екологія життя людини, підвищення ефективності використання енергоносіїв, альтернативних джерел енергії тощо.

2. Технічний напрямок. Роботи у галузі інформаційно-технічних та економічних технологій, ефективного управління галузями і підприємствами тощо.

3 Гуманітарний напрямок. Роботи з висвітлення гуманітарних питань розвитку суспільства, створення культурної атмосфери розвитку, усвідомлення ролів та місця України в світі тощо.

4. Інтелектуальний розвиток особистості. Роботи з розвитку інтелектуальних можливостей особистості, суспільства та їх ефективного використання в сучасному та майбутньому часі тощо.

Вимоги:

Міжнародний конкурс проводиться для студентської молоді та молодих людей віком до 35 років.

У категорії студентів можуть брати участь студенти бакалаврату і магістратури. Студенти можуть навчатися як на очній, так і на заочній формі навчання. У категорії професіоналів можуть брати участь викладачі, докторанти PhD, науковці, менеджери, підприємці, лідери.

Назви робіт з обраних напрямків учасники конкурсу визначають самостійно.

Конкурс є І-м етапом започаткованої організаторами «Програми пошуку і розвитку обдарованої молоді: створення і підготовка команд обдарованої молоді». Учасники Конкурсу за рішенням Оргкомітету Конкурсу (по результатам перевірки робіт учасників) допускаються до ІІ-го етапу Програми – процесу формування команд, її підготовки і розвитку учасників практичних навичок, подальшого розвитку індивідуальних здібностей її членів і розширення спільних можливостей у складі команди.

У подальшому підготовлені команди, відповідно до Програми переходять до ІІІ-го етапу. Призи: безкоштовна участь у Міжнародному науковому форумі «Суспільство. Мислення. Розвиток» (Київ):

- оплата проїзду та проживання;
- запрошення на заходи присвячені підготовці до форуму;
- запрошення на церемонію нагородження;
- сертифікат;
- публікація есе.

З більш детальною інформацією про Конкурс, відео-звітами про проходження підготовчого етапу, необхідними матеріалами для підготовки і написання конкурсної роботи (Положення про Конкурс, «Практикум підготовки і написання есе», рекомендації, контакти організаторів, тощо) можна ознайомитись на Освітньо-науковому порталі «Педагогічна майстерність викладача вищої школи» за посиланням:

<http://www.pedagogic-master.com.ua>

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ
«СКЛАДНА СИСТЕМА» і «СКЛАДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ»
В СОЦІО-ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ**

Амері Сія Мохаммад (Іран)

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

кафедри філософії, соціології

і менеджменту соціокультурної діяльності

Південноукраїнського національного педагогічного

університету імені К.Д. Ушинського (Одеса)

Науковий керівник:

д.філос.н., проф. *Єршова-Бабенко Ірина Вікторівна.*

Одним з базових понять, в аспекті предмета соціальної філософії, смислове поле якої містить вивчення сутності і форм соціальної реальності, методологічних підходів до її філософського осмислення є дослідження співвідношення базових понять постнекласичного періоду філософії – «складна система» і «складне середовище». Головними питаннями, що привертають увагу науковців, з нашої точки зору, тут треба конкретизувати такі:

- застосування критерію нелюдиномірності соціогуманітарного середовища, соціальної реальності в соціальній філософії;
- використання концептуальної моделі новітньої холістики «ціле у цілому» у соціогуманітарну сферу;
- застосування в смисловому полі предмета соціальної філософії психосинергетичної інтерпретації позиції І. Пригожина про нерівноважний фазовий перехід нового типу.

Тема суб'єктності соціальної реальності отримує все більшої актуальності в сучасних дослідженнях з соціальної філософії. Проблемність дослідження виражена розвитком нелюдиномірності складової поля робототехніки різного плану і масштабів цих замін для людини, як суб'єкта в соціальному процесі.

Зауважимо, що співвідношення понять «складна система» і «складне середовище» в науці і філософії другої половини ХХ ст. стає актуальним під

впливом розвитку і уточнення відмінностей структури і поведінки системи від поведінки середовища, поглиблення розробок поняття «складність».

Для соціальної філософії це має велике значення, оскільки розширює смислове поле її предмета. Так, на рубежі ХХ ст. в це поле введено новий сегмент «соціальна синергетика» (підгалузь та самостійний розділ синергетики), «соціокультурна синергетика» і її предметна галузь. Таким чином, починаючи з 90-х рр. ХХ ст. активну розробку в дослідженнях українських методологів (І. Добронравова, 1990 р.; І. Єршова-Бабенко, 1992 р.; І. Предбурська, 1995 р.) отримує методологічний підхід і категоріально-понятійний апарат синергетики як новий постнекласичний інструмент дослідження гуманітарних об'єктів у соціогуманітарній сфері.

На нашу думку, цей крок став можливим, завдяки обґрунтуванню І. Добронравової (1990 р.) статусу синергетики як загальнонаукової дослідницької програми.

Базовими поняттями синергетики до початку 90-х рр. є, в тому числі, поняття «система» і «середовище», «складна система» і «складне середовище», «складна система, що самоорганізується» (Г. Хакен, 1991). На рубежі ХХІ ст. дослідниками виділено спеціальний тип відкритих складних систем – «антропо-соціо-культурні системи, що саморозвиваються».

Прийшовши у соціогуманітарне знання рівень цілісності досліджуваних складних антропо-соціо-культурних систем зажадав відповідної концептуальної моделі пізнання. Цю функцію поклав на себе принцип (концептуальна модель) «ціле у цілому/ціле-в-цілому» (автор І. Єршова-Бабенко), вводячи поняття цілісність, складність, середовище, нелінійність. Що дозволило перейти від пізnavальної моделі рівня відносин «частина – ціле» до пізnavальної моделі рівня відносин цілих і цілісності.

Не випадково філософами поставлено питання про формування нової картини світу, синергетичного світобачення як цілісного. Поряд з поняттями «складна система», «складне середовище» дослідниками вводиться поняття «складні мережі».

В аспекті трактування поняття «складні системи» виділено спеціальний клас систем – «складно-організовані системи», «антропо-соціо-культурні системи» (М. С. Каган), «надскладні системи» як «над-природні», складність

будови, розвиток яких породжується свідомо-цілеспрямованої діяльністю людини, а керується духовними силами.

Наразі, для соціологічного і культурологічного знання, синергетика виступає як теорія соціальної самоорганізації, що вивчає взаємопереходи від соціокультурного хаосу до порядку і навпаки, виявляє закономірності процесів розвитку антропо-соціо-культурних систем.

У контексті термінів «складна система», «складна система, що самоорганізується», сучасні філософські дослідницькі стратегії розглядають «середовище» з позицій методології синергетики, однією з яких є транс-, мульти-, полідисциплінарні стратегії. Ці стратегії пов'язуються з новими ракурсами синтезу – синтезу систем, що само організуються; нелінійним синтезом середовищ, знань; складним синтезом, нелінійним синтезом нелінійних систем/середовищ, макрокомпозіцій/макроконфігурацій.

У зв'язку з розширенням присутності в соціо-гуманітарному знанні понятійного поля синергетики і психосинергетики, (зокрема, понять «складна система», «складне середовище» та ін.) дослідниками робляться зусилля з подолання роз'єднаності природничо-наукових і соціо-гуманітарних наук шляхом пошуку загальних закономірностей розвитку складних відкритих систем різної природи, що еволюціонують.

Ми поділяємо думку фахівців (В.І. Аршинов, М.С. Каган, С.П. Капіца, С.П. Курдюмов, В.С. Стьопін та ін.), які виходять з того, що методологічні принципи синергетики, як теорії закономірностей еволюції і самоорганізації складних систем, відповідають сучасній науковій парадигмі і допомагають поясненню соціальних процесів.

В аспекті питання про співвідношення розглянутих нами понять, психосинергетика (1992) стає продовженням розвитку позицій синергетики. Ключовим поняттям психосинергетики є «психомірне середовище» (ПС), на декількох рівнях його розуміння. З точки зору автора терміна і явища, перш за все, це внутріспсихічне середовище, що породжує людину. Це складне середовище, воно добудовує та видозмінює само себе. Крім того, підкреслимо, що фактично все, що виходить за межі внутрішнього психічного середовища людини – не просто є її продуктом, а залежить від характеру, стану, особливостей цього середовища.

Для соціальної реальності (СР) психомірне складне середовище з точки зору І. Єршової-Бабенко є первинним і, тому визначає його якості. Таким чином, стверджується, що соціальне середовище психомірне за походженням і його якості багато в чому визначаються характеристиками і станом психомірного середовища людини. Наслідком цієї точки зору з'явилося введення таких понять як психомірність і нелюдиномірність, а також їх критерії.

І. Єршова-Бабенко підкреслює важливість рівня впливу ПС на себе/людину. Серед інших психосинергетичних характеристик психомірних середовищ є така характеристика як «середовище в середовищі» – «ціле у цілому», цілісність, нелінійність. Став можливим стверджувати, спираючись на результати вищенаведених досліджень, що у складних системах/середовищах при всій синергетичності як самої синергетики, так і соціальної, соціокультурної синергетики, існує принципова відмінність підґрунтя цих досліджень від основ психосинергетики.

Відмінність полягає в тому, що, по-перше: у психосинергетиці досліджується «психомірне складне середовище», як відкрита нелінійна система, що самоорганізується за визначенням; поряд зі складною системою, яка, з точки зору І. Єршової-Бабенко, проявляється не постійно, а лише на деяких часових відрізках, коли середовище стає системою. Для демонстрації даного ефекту введено явище/режим миготливого.

Тому середовище автор відносить до динамічних об'єктів, які прагнуть дістатися порядку/ентропії, а системи – до статичних, що вже мають незмінну структуру на відповідному відрізку часу. По-друге: у психосинергетиці на рівні поняття концептуальної моделі, як філософської категорії, конкретизовано принцип «ціле в цілому / ціле-в-цілому» і варіанти, що об'єднують/містять нелінійність, цілісність, середовище, складність. Вищезазначене дозволило автору перейти від аналізу відносин на рівні «частина-ціле» до рівня відносин цілих і цілісності в досліджені психомірних і людиномірних середовищ/систем, акцентувати увагу на ролі і сегменті нелюдиномірності в соціо-гуманітарній сфері.

ПСИХОЛОГІЯ СПОЖИВАННЯ. ЗНАЧИМІСТЬ КОЛЬОРІВ У МАРКЕТИНГУ

Атанасов Микола Віталійович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Менеджмент», ОНПУ.

Колір впливає на наше мислення, на чуттєве сприйняття дійсності, на наші вчинки. Хтось може сказати, що це суто справа смаку, й під собою не має жодного психологічного підґрунтя. Але, наука вивчає це питання давно: у багатьох наукових бібліотеках Ви маєте можливість ознайомитися з науковими роботами про сприйняття людиною візуального контенту в залежності від форми подання (геометричні форми, лінії, кольору, розташування тощо).

Завжди вважалося, що людину формує її оточення. Така думка є усталеною та існує вже досить тривалий час. З іншого боку, Мендель, навпаки, довів, що на формування та розвиток людини саме генетика має потужний вплив, а не тільки оточення. З насіння сосни ніколи не виросте пальма. Також і Юнг писав, що в кожній людині закладено її несвідомий початок, який з часом починає проявлятися у різних формах. Сюди можна віднести й сприйняття кольору як архетипу, як початкової настанови. Така символіка утворюється історично з плином часу.

Різні народи пишуть різні легенди, у них різна естетика, кухня, переваги, звичаї і традиції – все це теж архетипи людства. Ми – ланки багатовікової історії. В. Кандинський і Й. Гете також присвятили чимало праць вивченю впливу кольорів. Перший створив передумови для створення теорії абстрактного живопису. З іншого боку, всі ми плюс-мінус однаково реагуємо на одні і ті ж кольори. Тут мається на увазі не несвідоме, а фізіологічне – розширення зіниці, піт, тремтіння, серцебиття.

Якщо говорити про життєвий досвід, то людина у якої було яскраве дитинство, більше склонна до індивідуального сприйняття певних кольорів. Людина з ординарним дитинством, з меншою кількістю добрих спогадів більш склонна до колективного сприйняття кольорів. Про вищезгадане також писав й Макс Люшер.

Що стосується мене і моєї думки з цього питання? Я не прагну протиставляти себе зазначенім вченим, проте у власному есе я хочу поділитися думками і написати все, що вважаю правильним, з чим погоджуєсь. Провівши деякі власні спостереження, я можу стверджувати, що «колір генерує гроші». А правильне використання кольору «генерує багатство».

Після переходу від планової економіки до ринкової, у нашій країні з'явилося широке поле діяльності, можливостями якого, на жаль, користуються не всі підприємці. Найголовніший принцип полягає у тому, що можна продавати найнепопулярніший товар, загорнувши його в правильну обортку. Ви можете сказати: «Микола, адже важливим фактором є не стільки обортка, скільки бренд або назва товару, який завоював на ринку добру репутацію». Я Вам відповім позитивно, але додам кілька вагомих «АЛЕ».

У першу чергу, обортка і назва, а ще важливіше кольори, які використовуються на ній, відіграють головну роль у продажу товару для нових клієнтів. Людина, яка жодного разу не користувалася б, наприклад, мілом, і не розбиралася в ньому, буде вибирати товар, який переконає її на свою користь через етикетку (вибираючи товари однієї цінової ніші). У цьому випадку людина буде розглядати барвисті, красиво оформлені товари. Якщо упаковка буде просто білою з написом «мило», то вона не викличе інтерес у порівнянні з товарами, які розташовані по сусіству з яскравими кольоровими логотипами, які асоціюються у людини зі свіжістю, чистотою і природою (блакитний, синій, зелений, білий).

Варто, наприклад, помітити, як активно використовується червоний колір у всіх сферах. Він привертає увагу. Позитивна енергетика червоного кольору асоціюється з силою, пристрастю, енергією, безстрашністю, захопленням. Але є і негативна сторона – червоний колір може асоціюватися зі страхом, небезпекою, болем і загрозою.

Ми можемо спостерігати, що найлаконічніша і важлива для покупця інформація розташована на підставках червоного кольору. Для прикладу можна згадати, як на пачці соку красується червоний шильдик з написом «на 20% більше соку» або згадайте, як кожен магазин з одягом вивішує на вітрини слова «SALE», «Розпродаж», «Знижки – 50 %» і т.д.

Червоний колір увійшов не тільки в рекламні сфери, але і в такі речі, як «Правила дорожнього руху». Найважливіші і «серйозні» попередження або заборони виділені червоним кольором.

Жовтий колір є символом молодості, щастя, радості і сонця. Стійкі позитивні емоції можуть компенсувати якісь психологічні проблеми.

Синій є найпопулярнішим кольором у жінок і чоловіків на планеті згідно зі статистикою. Це дає можливість багатьом виробникам впливати на свою цільову аудиторію, охоплюючи більше споживачів.

Зелений колір – колір новизни, еко, чистоти, натуральності, а також економії.

Окремо варто також поговорити і про поєднання кольорів в маркетингу і рекламній справі. Дизайнерами і художниками вже виведені комбінації найбільш поєднуваних кольорів, а також і ті дуети, які будуть «різати око» кожній людині. Уявіть, як гармонійно виглядають синій з білим, червоний з білим, жовтий з чорним. А тепер уявіть червоний із зеленим. Остання пара є слабкою комбінацією при використанні в просуванні товарів.

Якщо говорити про брендування, то більшістю людей найкраще сприймається, а також запам'ятується набір комбінацій з трьох кольорів в оформленні. Нашому мозку найлегше запам'ятати такі набори. Тим самим бренд залишається у нас в голові.

Всі виробники – гіганти, засвоюючи психологію споживання почали приходити до мінімалістичного підходу в оформленні своєї символіки. Згадайте основні марки автомобілів, логотипи яких виконані одним кольором, марки одягу, марки мереж ресторанів. Чим простіше і, в той же час, унікальніша, тим краще. «Найк» – просто галочка одним кольором, «Макдональдс» – жовта літера М, «Хонда» – сіра буква Н. Все це відбувається не просто так. У це вкладається чимало грошей саме тому, що ефективність застосування таких методів доведено на практиці.

Якщо завдання стоїть не просто привернути увагу візуальним контентом з правильно підібраними кольорами на рекламному борді на вулиці, а миттєво продати якийсь певний товар, то тут в силу вступає симбіоз двох наук: психології споживання і eye-tracking technology. Синтез цих двох методик враховується при організації роботи всіх супермаркетів. Він передбачає вигідне для продавця розміщення товару.

Згадайте: найдешевші товари лежать на нижніх полицях, а самі «ходові» на рівні грудей. Також, в супермаркетах товари першої необхідності розміщують в найглибших місцях. Пройшовши до відділу з хлібом, Ви пройдете через весь магазин, попутно набравши товари, які привернуть Вашу увагу упаковками з правильними колірними комбінаціями. Якщо ж Ви будете купувати хліб на голодний шлунок, то ймовірність вийти з повними пакетами набагато вище.

Також згадайте, як розташовані товари – «догонялки» (я їх так називаю), оскільки вони покликані нагадати про якусь дрібну потребу покупця вже на касі. «О, сірники! Удома ж закінчилися!». Сигарети, запальнички, жувальні гумки і багато іншого наждаженуть Вас, коли Ви будете думати, що вже «затарились». І кожен товар буде нести в собі колірний символізм: жуйка, наприклад, як правило біла, синя або блакитна (свіжість, морозний подих).

Окрема тема для розмови – солодощі. Саме вони завжди розташовані в усіх супермаркетах на рівні пояса. Для чого? Відповім питанням на питання: Як довго простоїть мовчки дитина, що стоїть разом з мамою в черзі на касі, дивлячись в упор на «Кіндер-сюрприз» або «Снікерс»? Дитина буде зацікавлена яскравою, барвистою обгорткою, яку вона бачила у рекламі на вихідних, яка кидалася їй в очі своїми червоним або жовтим відтінком в руках у іншої дитини, яку вона згадає в цю «погану» для батьків хвилину. Використання кольорів у маркетингу – дуже потужна річ.

Якщо підвести підсумок, то можна конкретизувати такі тези: Психологія споживання і кольору в маркетингу вивчається і використовується десятиліттями. Дані методики приносять прибуток, а значить їх вивчення буде тривати і поглиблюватися. Можливо в майбутньому, виробники будуть «бити точково», пропонуючи і реалізуючи нам ідеально оформлену продукцію. Але я впевнений, що всі майданчики реалізації товарів і послуг будуть залишатися незмінно різникольоровими, яскравими і барвистими. А кольори будуть вивчатися з новими зусиллями, і як наслідок – їх вплив буде формувати наше розуміння про правильне, хороше, якісне. Головне, щоб вміст упаковки не засмучував очікувань, викликаних її оформленням.

ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ НА СУЧASНЕ ВИРОБНИЦТВО

Вовк Павло Євгенійович,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Автомобільний транспорт
та автомобільне господарство», ОНПУ.

На сьогоднішній день міжсуб'єктивні конфлікти є частим явищем, яке виникає в виробничому процесі на сучасному підприємстві. Цьому сприяє нестабільна економічна ситуація в країні, перевантаженість та втомленість багатьох співробітників і т.д. Виникнення і розгортання міжсуб'єктивних конфліктів негативно впливає на психоемоційний стан людей, призводить до зниження їх творчих здібностей і продуктивності, сприяє зростанню агресивності і напруженості, призводить до руйнування ціннісних орієнтацій у співробітників підприємства. Усе це негативно позначається на всіх аспектах роботи підприємства, починаючи від збільшення термінів виконання робіт, закінчуєчи зниженням їх якості. Таким чином, діяльність з боку керівництва підприємства та її співробітників, спрямована на запобігання та швидке вирішення конфліктів, є невід'ємною частиною виробничого процесу.

Найбільш ефективним і дієвим шляхом зниження впливу міжсуб'єктивних конфліктів на виробничий процес є їх запобігання. Слід зазначити, що в основі будь якого конфлікту перебуває ситуація, що містить або суперечливі позиції сторін з будь-якого приводу, протилежні цілі, або засоби їх досягнення, або невідповідність інтересів та бажань опонентів, котрі формують предмет конфлікту.

Предмет є невід'ємною складовою будь-якого конфлікту. Дієвим способом запобігання або вирішення конфлікту є усунення або видозмінення його предмету. Предмет конфлікту це те, через що сперечаються сторони. У виробничому процесі більшість конфліктів пов'язані з цілями конфліктуючих сторін. У межах розгляду конфліктів, що виникають в процесі виробництва, слід виділити три основні групи предметів:

1) *економічні* – пов’язані з розподілом матеріальних благ (розміри заробітних плат, премії, розпорядження фінансами підприємства);

2) *організаційні* – пов’язані з недоліками організаційної структури, неправильно побудованими взаємодіями між відділами, неправильним розподілом обов’язків і т.д.;

3) *цільові* – конфлікти, пов’язані з різницею уявлень про цілі діяльності, різними поглядами на подальший розвиток підприємства.

Вирішення питань пов’язаних з першими двома групами регулярно розглядаються в процесі щоденної роботи підприємства. У зв’язку з цим, в більшості сучасних підприємств впроваджені методи роботи, що дозволяють запобігати і вирішувати подібні конфлікти. Запобігти і вирішити конфлікт, який пов’язаний з різними поглядами на подальший розвиток підприємства або на цілі діяльності, куди складніше. Дані конфлікти виникають внаслідок дії негативних зовнішніх чинників (zmіна ринку, економічної ситуації в країні і т.д.), а також в результаті того, що початкові домовленості (укладені на самому початку діяльності) перестають бути вигідними будь-якій зі сторін.

Для вирішення даного конфлікту сторонам необхідно переосмислити всю ситуацію і визначити для себе нові цілі, сформувати нові домовленості на взаємовигідних умовах. Це завдання не завжди вдається вирішити, що може привести до негативних наслідків, аж до припинення діяльності підприємства.

Можна виділити декілька найбільш ефективних методів запобігання таких конфліктів:

- максимально чітко обговорити і визначити цілі, завдання та напрямки розвитку в спільній діяльності;
- намагатися уникати появи прихованих цілей і мотивів;
- виробляти спільну стратегію дій на всі істотні зовнішні чинники.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити наступний висновок: найбільш ефективним шляхом зменшення впливу міжособистісних конфліктів на виробничий процес є їх запобігання.

У свою чергу, запобігання міжособистісних конфліктів на виробництві ґрунтуються на правильній організації взаємодії між структурними підрозділами, правильному розподілі обов’язків, справедливому розподілі матеріальних благ, а також в чіткому визначенні цілей і завдань, на досягнення яких спрямована спільна діяльність.

ПРОФІЛАКТИКА СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ

Гриб Віталій Юрійович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Атомна енергетика», ОНПУ.

В усі часи люди шукали і намагалися створити еліксир щастя. Так, зрозуміти своє призначення в світі і зуміти реалізувати свій потенціал – це те, заради чого варто наполегливо і завзято працювати. І яке максимальне задоволення отримує людина яка займається улюбленою справою, яка насолоджується всередині свого робочого колективу. Бути успішною мріє кожна людина, отримувати задоволення від улюбленої справи, бути в гармонії з навколишнім світом, мати душевний комфорт. Але, на жаль, люди з найрізноманітніших сфер тисячами кочують від офісу до офісу в пошуках свого місця, перебуваючи в пригніченому стані, ненавидячи ту справу, якою займаються.

Сформувати здоровий, дружний, працездатний колектив професіоналів одне з найважливіших завдань керівника. Складність полягає в тому, що більшість людей мають надто розмите уявлення про свої природні здібності і не зовсім правильно оцінюють свій потенціал, а з іншої сторони, при цих проблемах, прагнуть мати високі заробітки. Через те, 64 % українців стверджують, що не люблять свою роботу, а працювати змушені.

Але буває так, що займаючись улюбленою справою, фахівець стикається з різними чинниками, які можуть спровокувати незадоволення, розчарування, моральне і емоційне спустошення. Зазвичай, тривалий відпочинок бажаного ефекту не дає. Людина виходить на роботу розбитою, утомленою, внутрішньо спустошеною. Улюблена справа здається нестерпною. Так, працівник «ВИГОРІВ». Такий прикрайний випадок є великою неприємністю для всього колективу, бо ж вони втрачають фахівця і керівнику потрібно шукати достойну заміну. А ще директор чи менеджер розуміє, що він вчасно не побачив проблему, яка спровокувала «вигорання» працівника.

Якщо не вдається зрозуміти ті негативні причини що так позначилися на даному працівнику, «вигоріти» можуть і інші члени колективу. Найбільш

чутливими до «вигорання» є молоді люди (19-25 років), які зітнувшись з реальністю отримують емоційний шок.

Синдром «вигорання» у них спричиняє невідповідність між їх очікуваннями і фактичними умовами їх виконання. У стані постійного емоційного стресу в молодих працівників зростає розчарування в роботі, потім втрачається здатність адаптуватися в колективі, виникає негативне ставлення до роботи і як правило, до колег. Тому частина молодих людей не працюють, так як не завжди розуміють, як реалізувати свій потенціал, вони не готові прийняти реальність, коли будь яка праця, навіть та, що подобається, потребує багато зусиль.

Поняття професійне «вигорання» з'явилося в 1974 році. Тоді йшлося про «вигорання» лікарів, педагогів та тих людей, які займались монотонною роботою. Теперішній стан речей набагато страшніший. Йдеться про виснаження на тлі достатку, про відсутність бажання працювати на фоні зовнішнього добробуту й постійних спокус. Люди майже з дитинства перебувають в стані гіпоманії. А це постійна легка збудженість, відсутність потреби в якісному сні, їжі, відпочинку, насолоді. Український психотерапевт Ганна Кушнірук наголошує: «Суспільство потребує енергійних людей, але воно однією ногою в маніакально-депресивному психозі! Іншими словами, це чергування періодів колосальної енергійності та активності з періодами тотальної бездіяльності та відсутності бажання. Вигорання – це відсутність енергії, якою ви раніше зловживали, й витратили запас на роки вперед... Це означає, що настав час переглянути те, як ви живете, і не ставити перед собою чергову «термінову мету».

Ганна Кушнірук звертається до українців, але українці не виняток, така поведінка типова для людей сучасного світу. Так у Південній Кореї люди з дитинства схильні до стресу. Спершу дитина майже цілодобово навчається в декількох школах і гуртках, потім настає час такої ж важкої безперервної роботи, а на відпочинок і розслаблення часу немає. Років 5 тому в Корейській республіці був один з найвищих показників суїциду так, що уряду довелося створювати різні служби психологічної підтримки.

Стрес, депресія, тривога є причиною відсутності чоловіків Британії на роботі, вони внутрішньо спустошені, що призводить до самогубства чоловіків віком до 50 років і є основною причиною смертності чоловічої частини

суспільства. Власники бізнесу робляться заручниками ситуації, а члени родин цих «згорівших» до тла чоловіків, отримують душевну травму, яку ніколи не зможуть забути.

Хочеться сказати, що сучасний ритм життя провокує порушення психічної гігієни великої частини людства і заручниками являємося всі ми. Але крім вище згаданих випадків, до групи ризику професійного «вигорання» відносяться – жінки після 45 років, які живуть в мегаполісах; і ті працівники, які щоденно спілкуються з великою кількістю людей (вчителі, лікарі, поліцейські, продавчині, менеджери, психологи). У маленьких містах і селах ритм життя не такий інтенсивний і тому проблема професійного вигорання менше актуальна.

Що ж відчуває людина, яка страждає від симптомів професійного «вигорання» і чи можливо цьому зарадити? Фізичний стан такий, що ніби ти не спиш, тому що постійно відчуваєш втому, безсилля, сонливість і, звичайно, за роботу навіть не хочеться згадувати. Все болить, тіло як побите, ти ніби «вигорів» з середини. А емоційно ти ніби наповнений суцільною нудьгою, тебе нічого не цікавить ти придушеній депресією. Праця здається нікому не потрібною, а перш за все тобі. Ти відчуваєш себе видавленим лимоном, страх перед життям, тривога – робить практично тебе не дієздатним. Навіть тривалий довгоочікуваний відпочинок життєвих сил не додає. Так, страшні відчуття, потрібен психотерапевт з його рекомендаціями!

На що ж потрібно звертати увагу, аби не потрапити в подібну ситуацію? Дуже важливо при працевлаштуванні враховувати свої індивідуальні особливості. Потрібно знати, що коли ідеш не на свою посаду, вона не стане твоєю. Так, якщо ти не маєш таланту керувати колективом ти будеш тужитись, а внаслідок цього колектив може навіть перестати існувати, люди можуть не витримати невмілого керівництва і кращі фахівці обов'язково підуть. А ти будеш прикривати свою внутрішню пустоту, «згореність», безпорадність агресією, і все ж, муситимеш звільнитися з посади, яка дійсно не для тебе. Або, наприклад, лікар або учитель працює в 2 рази більше ніж потрібно. Один працює, а другий від постійної перевтоми «вигорає». У наслідок цього лікар вже і не лікар, а вчителя діти не будуть сприймати. Спеціаліст довів себе до повного виснаження.

Дуже важливо враховувати свою фізіологію. Наприклад, для мене необхідно відвідувати спортзал, правильно харчуватися і важливо спати не менше 8 годин. Саме я повинен враховувати свою особливість при працевлаштуванні. Так, дуже важливо дотримуватися режиму праці і відпочинку. Ще фізіолог Павлов зауважував про важливість не перевтомлювати центральну нервову систему, робити перепочинки і тоді мозок буде правильно функціонувати.

Дуже важливо щоб спеціаліст навчався і кар'єрно зростав. Якщо не працювати над своїм професійним ростом, відбудеться регрес. Тебе ніби засмокче багно, ти «вигориш». Так викладачу потрібно намагатися стати завучем потім директором, а потім мати приватний навчальний заклад. І зовсім не правильна позиція коли людина все життя професійно не зростає, розмірковуючи: «Мені нічого не потрібно, у мене є непогана заробітна плата, соцпакет».

Нажаль, є такі держпідприємства де дозволено хаміти клієнтам, а в державних школах з неповагою ставитися до учнів. Якщо прийдеш на прийом у державну поліклініку до стоматолога і захочеш отримати недорогі послуги, це буде одна історія, коли ж прийдеш у престижну клініку, то буде абсолютно інше відношення і якість роботи. Тому, будь які власники підприємств не беруть на роботи немолодих працівників, які працювали у державних установах або підприємствах де до культури поведінки і якості роботи були інші вимоги. Часто такі працівники грубі, агресивні, працюють по-старому, як в радянські часи. Вони із задоволенням виливають свою агресію і хамство на когось. Бажано з такими працівниками не бути в одному колективі і їх послугами не користуватися. Потрібно розуміти, що дуже важливо контролювати свій гнів, керувати своєю агресією. Тут потрібно включати методи релаксації. Це дуже важливо щоб не допустити це жахіття.

Часто депресивний настрій пов'язаний не з роботою, бо ж бувають інші проблеми, наприклад, у сім'ї. Можливо вдома ти потерпаєш від самотності і від хронічного недоотримання сексу. Дуже важливим моментом у небажанні працювати в професійному «вигоранні» є неадекватна зарплата. Наприклад, праця у деяких держструктурах оцінюється як «невдячна» праця. Учительська година, праця лікаря коштує неадекватно низько. Найперше, зарплата має відповідати саме питаням конкретного працівника. Оцінка праці має здаватися

достатньою для кожного окремого робітника. Отримана зарплата повинна бути приемною і мотивованою. У кожного свої можливості і свої очікування, тобто у кожного своя «планка». Якщо оцінка праці не задовольняє, то вона і не може мотивувати до плідної роботи і дуже швидко працівник «вигорить».

Професійне «вигорання» це стан парадоксальної байдужості до своєї праці, відчуття професійної неспроможності і безмежного невдоволення своїм становищем і своєю нереалізованістю. У цей бурений час небачених технологій, в час блискавичних змін передові компанії запрошуєть до співпраці психологів або психотерапевтів. Вони навчають працівників справлятися з навантаженнями без вади для душевного і фізичного здоров'я. Праця з психологом особиста праця кожного – велика, тяжка. Але це рух назустріч собі, прийняття себе і інших людей такими якими вони є.

ТРАНСАКТНИЙ АНАЛІЗ і ШАХРАЙСТВО

Зайцев Микита Олегович,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Теплоенергетика», ОНПУ.

Протягом всіх часів розвитку людства шахрайство було очевидною проблемою, як і в розвитку економіки в глобальному контексті, так і просто заважала в звичайному побуті. Проблему шахрайства розглядали і намагалися вирішити різні уми різними методами, іноді це була і політика ігнорування, іноді навіть політика похвали гарної поведінки, але частіше за все наслідки за шахрайство мали більш депресивний характер для звинуваченої особи, а саме – тортури, санкції усілякого роду або смерть.

Але вирішив хоч один з цих способів проблему? Звичайно ж ні! І, швидше за все навіть комплексний підхід не в змозі її вирішити. Тому що, на мою думку, проблема має як мінімум два базису: бажання іншої людини обдурити і бажання людини бути обдуреним. Якщо перше бажання можна пояснити з точки зору концепції еволюції Дарвіна, як бажання примата

домінувати над іншими шляхом хитрості, сили або забезпеченості, то друге бажання досить важко піддається аналізу і не вписується у раціональну картину світу сучасної людини.

Однак, сама раціональна модель не підходить людині. Тому що людина за своєю емоційною природою ірраціональна, а ідея такої картини світу лише один факт глобального шахрайства з боку авторів економічної теорії. Економічна теорія хороша для мас, для виявлення загальних закономірностей, а не рідкі виключення їх з загального числа ігноруються і вважаються малозначними.

Пояснити бажання людини бути обдуреним можна в рамках концепції трансактного аналізу Еріка Берна, так як може трактуватися, як бажання бути в ролі жертви, а це вже дозволяє зрозуміти, чим може бути обґрунтовано це бажання. Таку сценарну поведінку, яка змушує людину перебувати в стані жертви обґрунтовано способом отримання батьківської любові, турботи і уваги в дитинстві, хоч і в спотвореному варіанті.

Так що ж таке сценарій? Сценарій – це життєвий план, який безперервно розгортається і формується ще у ранньому дитинстві під впливом батьків. Це психічна сила, яка несе людину певним шляхом в її долі, незалежно від того, чи вважає вона цей шлях розумним чи пручається йому.

Так як відбувається формування сценарію? Е. Берн пояснює, що сценарій з'являється у дитини в дуже ранньому віці у своїй найбільш архаїчній формі - у формі міфів і казок. Дитина росте і з часом, ускладнюючи власний світ, залишає світ класичних архетипів і вступає в світ більш романтичних істот. Казки та історії про тварин, розказані або прочитані їй спочатку батьками, а потім їм самим, захоплюють його уяву. У третій фазі, в юності, людина ще раз переглядає свій сценарій, щоб пристосувати його до тієї реальності, якою вона йому представляється: близькою, романтичною тощо. Поступово, з віком, людина рухається все більше до тієї реальності, якою вона дійсно є. Більшість людей вважають, що інші люди або предмети повинні певним чином реагувати на їх дії, бути повноцінними учасниками пропонованого ним сценарію. Так, людина протягом десятиліть готує себе до заключного «подання». Це – прощальне уявлення, і завдання терапевта – змінити шлях до нього. Е. Берн пояснює це тим, що реальна людина не повинна жити за формулою, вона має

вміти діяти спонтанно і в той же час раціонально в згоді з обставинами і оточенням.

Той, хто живе за формулою, - не є людиною в повному розумінні слова, тому що людина ірраціональна за своєю природою.

Психотерапія, розроблена Е. Берном, покликана звільнити людину від впливу сценаріїв, що програмують його життя, через їх усвідомлення, через протиставлення їм безпосередності, спонтанності, близькості і широті в міжособистісних відносинах, через вироблення розумного і незалежної поведінки.

Основна ідея трансактного аналізу полягає в тому, що якщо внутрішні конфлікти дитячого Его-стану сптворюють реальність і роблять поведінку не ефективною, теоретично і практично можливо переходити і закріплювати самоотожнення у тимчасово актуалізоване, але завжди готове до дії, Его-стан дорослого, вільний від цих конфліктів. Він не може бути неефективним по відношенню до реальності тому, що цей стан, по суті, є програма з адаптації до середовища. Таким чином, основне завдання трансактної терапії – перевести Я (самосвідомість) з дитячого Его-стану у доросле, тобто активізувати, запустити програму Дорослого. Причому з цього Его-стану людина не тільки може модернізувати, адаптувати до реальності інші Его-стани, а й реалізовувати всі життєві функції – від любові до роботи. Дозвіл же конфліктів дитячого Его-стану з активізацією Дорослого вперше отримує надійну опору і здійснюється Дорослим (якщо це взагалі виявиться потрібно) після вирішення основних життєвих проблем.

Ми реалізуємо свою поведінку у вчинках і словах. Значить, ми повинні систематично звертати увагу на те, як говоримо, аналізувати трансакції на предмет того, наскільки вони співвідносяться з цілями нашої присутності на занятті. Це означає активізувати Его-стан Дорослого. З цього Его-стану аналізуємо свої життєві проблеми, формуємо нові способи їх вирішення.

У висновку я можу сказати, що трансактний аналіз є самостійним напрямком психологічної теорії і практики. Психотерапія, розроблена Е. Берном, покликана звільнити людину від впливу сценаріїв, що програмують його життя, через їх усвідомлення, через протиставлення їм безпосередності, спонтанності, близькості і широті в міжособистісних відносинах, через вироблення розумного і незалежної поведінки. Кінцевою метою трансактного

аналізу є досягнення гармонії особистості через збалансовані взаємовідносини між усіма Его-станами. На відміну від психоаналізу, проведеного індивідуально протягом тривалого часу, трансактний аналіз передбачає сеанси групової терапії, що забезпечують досить швидкий позитивний ефект.

Трансактний аналіз змінився з часів Берна. Розроблені Е. Берном теорії і концепції (теорія Его-станів, теорія ігор, теорія життєвого сценарію, концепції поглажування і рекет) доповнилися і вдосконалилися.

З'явилися і нові розробки: теорія пасивної поведінки і ігнорування, концепції драйверів і мініскріптів, поняття системи рекету, теорія тупиків та ін. Крім того, сучасний трансактний аналіз, розвиваючись разом зі світовою психотерапевтичною наукою, постійно залучає в себе найновіші і ефективні досягнення.

Тому саме у межах застосування трансактного аналізу і можна спростити і навіть вирішити проблему шахрайства.

ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ВИШІВ УКРАЇНИ

Колеснік Тетяна Миколаївна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Економіка підприємства», ОНПУ.

Освіта належить до тих реальних явищ і процесів суспільного життя, які привертають пильну увагу вчених і практиків. Сьогодні в центрі уваги опинилася проблема формування освіченого, висококваліфікованого фахівця з особистісними якостями, заданими реаліями ХХІ століття. Це, в свою чергу, вимагає дослідження особистісних аспектів освіти, з'ясування соціального самопочуття різних груп в сфері освіти, вихід на проблематику соціалізації і професійної адаптації.

Відомо, що найважливішою цінністю і основним капіталом сучасного суспільства стає людина, здатна до пошуку нових знань і прийняття нестандартних рішень. До кінця минулого тисячоліття світ змінив своє

ставлення до всіх видів освіти. Освіта, особливо вища, розглядається як головний, провідний фактор соціального і економічного прогресу.

Особливе місце в системі вищої освіти займає технічне, що забезпечує підготовку кадрів вищої кваліфікації для матеріального виробництва. У наші дні, коли політична, економічна і соціальна ситуація в суспільстві залишається досить складною і заплутаною, стан справ в технічних вузах залишається вкрай напруженим.

Володіючи відносною самостійністю і певною стабільністю, вища технічна школа опинилася в протиріччі до потреб і запитів суспільства, яка змінила орієнтири свого розвитку. Радикальне оновлення вищої технічної освіти можливе за умови реалізації трьох пріоритетних завдань: фундаменталізації, інформатизації, гуманізації та гуманітаризації.

Поняття «гуманізація і гуманітаризація» досить широко використовуються при описі напрямків і проектів реконструкції технічної освіти.

Однак, особливу увагу привертає до себе гуманітаризація вищої технічної освіти, як складової гуманізації вищої освіти.

Зростання наукового інтересу до гуманітаризації вищої технічної освіти обумовлено багатьма причинами. Одна з них полягає в тому, що фундаментальна підготовка майбутнього фахівця може бути досягнута тільки в умовах широкої гуманітаризації технічної освіти. Інша причина бачиться в тому, що чим вище рівень культури і загальної освіченості людини, тим легше йому вирішувати технічні завдання. Саме тому сучасний етап характеризується прагненням проникнути в саму суть процесу гуманітаризації вищої технічної освіти, системно і органічно вписати гуманітарні дисципліни в навчальні плани і програми вищої технічної школи, а також виявити можливості негуманітарних навчальних дисциплін для гуманітаризації освіти.

Вища школа перебуває в стані зміни змістовних і організаційно-педагогічних форм освітнього поля. Це стосується і процесу гуманітаризації освіти у вищих технічних навчальних закладах. Йде продуктивний процес пошуку засобів гуманітаризації вищої технічної освіти як інструментального, культурологічного, так і особистісно-розвиваючого характеру. Наукове осмислення перших результатів цього пошуку створює передумови для визначення перспективних напрямків підвищення ефективності процесу гуманітаризації освіти.

Мета і зміст гуманітаризації визначаються тим, які суспільні запити вони задовольняють, яким суспільним потребам повинні відповідати. Основами цих громадських запитів та потреб виступають дві взаємозалежні, але в той же час протилежні глибинні тенденції: технічна цивілізація і культура. Як би це не звучало, але у вищих навчальних закладах України впровадження гуманітаризації освіти проводиться дещо повільно, хоча програмами це передбачено.

Проте не у всіх, наприклад Луцький національний технічний університет намагається як найкращим чином впровадити гуманітаризацію освіти в навчальний процес. В системі вищої технічної освіти зберігається предметне викладання, тому реальне здійснення ідей гуманітаризації пов'язано з вивченням гуманістичного потенціалу конкретних навчальних дисциплін і факторів, що сприяють реалізації цих ідей в процесі навчання. У ЛНТУ важливé значення для гуманітаризації освіти відводиться такій дисципліні як іноземна мова.

Вплив навчальної діяльності з вивчення іноземних мов на розвиток особистості студента свідчить про наявність взаємного впливу між процесом оволодіння іноземною мовою і процесом розвитку певних якостей особистості. Наявність взаємозв'язку і взаємовпливу тут проявляється в тому, що на заняттях з іноземної мови, крім придання знань, навичок, умінь, здійснюється вдосконалення різноманітних соціально цінних якостей особистості.

Аналіз процесу навчання іноземної мови в ЛНТУ з точки зору відповідності підбору змісту та організації навчальних матеріалів (текстів, завдань і вправ), форм і методів навчальної роботи студента і дій викладача відповідає цілям розвитку соціально цінних якостей особистості майбутнього фахівця.

Логіка використання вивчення іноземних мов для цілей гуманітаризації вищої технічної освіти враховує специфіку гуманітарного знання, його аксіологічну орієнтацію, принципово діалогічний характер і особливого значення процесуальної інтерпретації. Основним завданням гуманітаризації вищої технічної освіти при вивченні іноземних мов полягає у введенні майбутніх інженерів в історико-культурно-цінній контекст техніки.

Тематика текстів, використана на заняттях з іноземної мови в технічному вузі відображає інтереси студентів, містить як гуманітарну, так і професійну

інформацію, знайомить учнів з представниками майбутньої професії, з краєзнавчими та екологічними проблемами, активізує знання студентів з історії та культури, розвиває творчість учнів. Система вправ, спрямованих на розвиток комунікативних умінь, викликає емоційний відгук, прагнення до аналізу, оцінку моральної сутності вчинків і дій людей; вчить інтерпретувати свої власні вчинки з точки зору прийнятих в суспільстві моральних норм; вчить розуміти глибинний зміст тексту, ситуації тощо.

Іншим напрямком гуманітаризації у підготовці майбутніх інженерів виділено програми з історії України, філософії, педагогіки та психології. Дані соціально-гуманітарні дисципліни напряму забезпечують формування в студентів таких якостей, як моральність, культурність, соціальне становлення тощо.

Дещо менший вплив на розвиток гуманітаризації мають дисципліни не соціально-гуманітарного напрямку. Мається на увазі, такі предмети як геометрія, фізика, хімія, математика тощо.

Особливу увагу в гуманітаризації природничо-наукової освіти заслуговує хімічна освіта, оскільки хімія займає одне з найважливіших місць серед наук про природу і є основою формування природничо-наукової картини світу. Для прикладу візьмемо просту хімічну речовину – воду. Це найпоширеніше, невинне і найнеобхідніше, без якої немислимі життя. З точки зору хіміка вода складається з двох атомів водню і одного атома кисню, володіє певними фізичними і хімічними властивостями тощо. А ось поети дивляться на воду по-іншому, вони дивляться на неї виходячи з тієї ситуації, яку вони розглядають в даному випадку. Не менше зв'язків хімії з живописом, адже живопис, мистецтво пов'язані з кольором, з фарбами. Пігменти, які використовуються для виготовлення фарб, є хімічними речовинами зі своїми певними формулами і мають певний колір.

Дуже важливим в процесі хімічної освіти є оволодіння основами єдиної людської культури в її гуманітарному і природничо-науковому аспектах для формування цілісної картини світу, представленої світом космосу та суспільства, взаємодією людини з природою. Це служить запорукою формування наукової картини світу, що є одним із головних завдань гуманітаризації освіти.

Першочерговим завданням фізики і астрономії є правильна орієнтація студентів-інженерів в розумінні глобальних проблем, що стоять перед людством і тих, які постануть перед ним завтра. Фактично тут мова йде про один важливий аспект гуманітаризації освіти – про вироблення у студентів нового планетарного стилю мислення. Гуманітарний потенціал фізики і астрономії - це гуманітарний зміст фізики і астрономії, який пов'язаний з розвитком мислення, формуванням світогляду, вихованням почуттів студентів. Фізика, як і астрономія, допоможе тонше і глибше відчути красу навколошнього світу. Виховання в процесі навчання передбачає органічний зв'язок між придбанням учнями знань, умінь і навичок і формуванням особистості.

Проаналізувавши програми з дисципліни «Вища математика», «Нарисна геометрія та комп'ютерна графіка», виявили, що в результаті реформування вищої освіти зменшилась кількість годин, які відведено на спеціальні дисципліни. При цьому залишився неврахованим гуманітарний потенціал вищої математики та нарисної геометрії.

Випускники технічних вишів України володіють глибиною і широтою знань, але в практичній діяльності без базової підготовки не виявляють гнучкості, маневреності, варіативності рішень, у них слабо розвинені бачення подальшої перспективи і реакції на зміну конкретної ситуації. Усунути ці прогалини людям, що навчаються в технічних університетах України, може допомогти гуманітаризація освіти, так як:

- 1) основне завдання гуманітаризації освіти – надання загальнолюдського характеру навчання професії;
- 2) сприяє пізнанню людиною самого себе;
- 3) підвищує загальний рівень культури, духовності. Випускник вузу ХХІ століття повинен бути перш за все суб'єктом культури, носієм високої моралі і соціальної активності;
- 4) гуманітаризація освіти формує науковий світогляд, ціннісні орієнтації і життєві позиції;
- 5) глобальність мислення, здатність до аналізу різних інформаційних потоків, готовність до творчого вирішення проблем – це найважливіші характеристики людини майбутнього, формування яких також сприяє гуманітаризації освіти;

6) класична гуманітаризація освіти розширює кругозір, змушує розуміти не тільки щось конкретне, а й більш глобальні і абстрактні речі.

Для гуманітаризації освіти технічних вузів в Україні не достатньо лише дотримання програми з різних дисциплін. На гуманітарну підготовку майбутніх інженерів впливає підготовка фахівця, використання різних форм, методів та різноманітними засобів її організації.

Для гуманітаризації підготовки студентів технічних вузів важливе місце відводиться навчальним спецсемінарам і спецкурсам, як одним з найдієвіших навчальних форм гуманітаризації.

Таким чином, не можна протиставляти гуманітарну і технічну освіту один одному. Вони взаємопов'язані історично і доповнюють один одного. Потрібно грамотно дозувати обсяг і коригувати зміст досліджуваних курсів. Посилення тенденцій гуманітаризації освіти при правильному їх трактуванні може спровокувати позитивний вплив не тільки на викладання природничо-наукових дисциплін для студентів гуманітарних спеціальностей, а й збагатити прикладними напрямками «вузыких» спеціалістів в галузі точних наук.

ВНЗ ЯК ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

Конюховський Сергій Михайлович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Електропостачання», ОНПУ.

Особистісний розвиток людини відбувається протягом усього життя. Всі визначення особистості, так чи інакше, обумовлюються двома протилежними поглядами на її розвиток. З точки зору одних, кожна особистість формується і розвивається відповідно до її вроджених якостей та здібностей, а соціальне оточення при цьому відіграє дуже незначну роль. Представники іншої точки зору цілком відкидають вроджені внутрішні риси і здібності особистості,

вважаючи, що особистість – це деякий продукт, цілком сформований під впливом соціального досвіду.

Незважаючи на існування численних відмінностей у поняттях, майже всі психологічні теорії єдині в одному: особистістю людина не народжується, а стає в процесі свого життя. Це фактично означає визнання того, що особистісні якості людини здобуваються не генетичним шляхом, а формуються і розвиваються протягом усього життя. Процес становлення особистості називають соціалізацією.

Важливе місце в процесі соціалізації відіграють установи професійної та вищої професійної освіти зокрема. Виходячи з потреб суспільства в збереженні його стабільності і подальшого розвитку, необхідно формування такої особистості, якій притаманні соціальна активність, соціальна мобільність, професійна компетентність, висока здатність адаптуватися в складних ситуаціях, самостійність у прийнятті рішень, відповідальність, здатність до інтелектуального пошуку та інші якості і властивості особистості. Саме ВНЗ можуть забезпечити підготовку фахівців, що конкурентоспроможні на ринку праці та затребувані у суспільстві.

Соціалізація молоді в період навчання у ВНЗ включає в себе не тільки засвоєння знань, вироблення умінь і навичок (наприклад, уміння планувати свій життєвий і професійний шлях, відстоювати власні переконання), а й набуття навичок життя у дорослому суспільстві, придбання соціально-психологічної та професійної спрямованості, що забезпечують успішну діяльність, як результат самореалізації. Існує величезна кількість факторів, що впливають на соціалізацію студентів в період навчання у вузі: економічні (матеріально-фінансове становище студента і його сім'ї, очевидні відмінності в майновому, фінансовому становищі різних студентів), політичні (модель проведення державою політики впливає на всіх його громадян), соціальні, моральні і культурні. Але крім зовнішніх факторів, на процес адаптації студентів до дорослого життя впливають індивідуально-особистісні чинники (характер, виховання).

Соціалізація студентів у ВНЗ принципово відрізняється від відповідного процесу в загальноосвітній школі. При вступі до вузу студенти потрапляють в нове освітнє середовище. Більшість з них відчувають серйозні труднощі адаптаційного періоду. Ці труднощі негативно впливають на успішність

освоєння освітніх програм, на взаємодію з товаришами по навчанню і викладацькими кадрами, в цілому викликаючи дискомфорт від самого навчання у вищій школі. Без цілеспрямованої роботи щодо соціалізації студентів, проблеми в навчанні не зникають з переходом на більш високі курси, а, як правило, накопичуються, приводячи до різних негативних наслідків (нервові зриви, залишення навчання та інші).

Процес соціалізації студента може стати досить ефективним, але для цього необхідні наступні умови: об'єктивне урахування особливостей попереднього і сучасного стану процесів виховання, менталітету і поведінкових характеристик молоді; своєчасне блокування і усунення факторів, що гальмують процес соціалізації молоді; наявність науково обґрунтованої державної молодіжної політики та ефективних механізмів її реалізації.

На мою думку, для того, щоб сприяти процесу соціалізації ВНЗ має підтримувати високий рівень кваліфікації співробітників та викладачів зокрема, забезпечувати ефективний процес навчання (з використанням сучасних методів навчання) та комфортні умови для організації цього процесу. Також, важлива роль належить організації творчої діяльності в процесі навчання, яка дозволяє досягнути необхідного рівня активності в пізнавальній діяльності, а також створення міжособистісних відносин, що дозволяють подолати проблеми адаптації студентів в групі. Як приклад педагогічної діяльності можна привести те, що для кожної групи студентів може визначатися куратор, який не тільки регулює навчальний процес, але і допомагає студентам подолати труднощі в процесі навчання, організовує культурні заходи під час яких студенти можуть краще пізнати один одного і налагодити відносини. Також, як приклад, можна привести студентські клуби, в яких кожен студент може обрати хобі та розвинути свій творчий потенціал.

В якості висновку, можна сказати, що соціалізація в період навчання у ВНЗ відіграє найважливішу роль у розвитку кожної особистості і бажано цілеспрямовано стимулювати процес соціалізації у позитивному напрямку. Для отримання гарних фахівців, як результати роботи системи освіти, важливо приділяти цьому процесу особливу увагу не тільки структурних підрозділів, які забезпечують організацію студентського соціального життя, а також, з боку викладачів, які є вченими, педагогами та фахівцями в своїй галузі.

ВПЛИВ ВІКОВИХ КРИЗ НА РОБОТУ ПЕРСОНАЛУ

Кудар Анна Андріївна

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Підприємництво та торгівля», ОНПУ.

Науковий керівник:

д.е.н., доцент **Ковтуненко Ксенія Валеріївна**, ОНПУ.

Актуальність даної теми полягає в збільшенні серйозності і важливості психологічної сторони нашого життя. Вік – поняття не тільки біологічне, а й психологічне. І на кожній сходинці, що проходить людина, її очікує вікова криза, з якою пов’язані психічні зриви, переоцінка життевого шляху і відкриття нових можливостей. На цих перехрестях долі людина опиняється незалежно від своєї волі і бажання.

У теперішніх умовах актуальними є питання, пов’язані з урахуванням особистісних якостей працівників підприємства в процесі управління з огляду на індивідуальність їх поведінки. Працівник – це, перш за все, його можливості. Тому стає очевидною обмеженість використання класичних методів вирішення проблем управління персоналом, що передбачають лише традиційне моральне та матеріальне стимулювання в рамках антикризової діяльності підприємства. Основним напрямом удосконалення управління є врахування поведінкових особливостей кожного працівника. Вікова криза має великий вплив на результат його роботи.

Важливим для керівника є розуміння особливостей працівників, пов’язаних з їх віковими характеристиками. У наш час, вік нерідко стає проблемою при працевлаштуванні. Тому дана справа заслуговує ретельного розгляду. Ідеальний співробітник зараз – це працівник, який має поряд з іншими ключовими компетенціями, організаторські вміння, гнучкість і швидкість реакції. Індивідуальність, талант і здібності стають най значущими, самим питомим, виключним «товаром» на глобальному ринку.

Кризи особистості у психології вивчають з давніх часів. Однак, вони ще не стали предметом глибоких і тривалих інтегральних досліджень сьогодення.

Унаслідок цього у психології є різні погляди на кризи, властиві життєвому шляху особистості.

Під кризою нами розуміється ситуація, яка потребує негайної реакції й може спричинити негативні наслідки. Криза у працівника виявляється у зростанні неспокою, тривоги, роздратування, нестриманості, незадоволеності собою, своїми діями, планами, взаєминами з навколошніми. Відчувається розгубленість, напруженість, очікування нещасливого розвитку подій. Виникає байдужість до всього, що хвилювало, втрачаються колись стійкі інтереси, звужується їхній спектр. Апатія безпосередньо впливає на зниження працевздатності. Як недостатнє навантаження, так й перенавантаження в роботі можуть однаково дестабілізувати дії робітників щодо її виконання.

Кризова поведінка вражає своєю прямолінійністю. Людина втрачає здатність бачити відтінки, все для неї стає чорно-білим, контрастним, сам світ видається дуже небезпечним, хаотичним, несталим. Навколошня дійсність для людини руйнується. Якщо найближчий друг висловлює якісь сумніви щодо поведінки людини, яка переживає кризу, вона може вміти перекреслити свої багаторічні взаємини з ним, сприйнявши його коливання як зраду.

Існують вікові кризи зрілості, в психології вони чітко виділені: криза тридцяти років, криза середини життя (40-45 років), криза пізнього віку (55-60 років). Люди, які знають про існування таких, вважають їх проживання ганебним, негідним «сильної людини», яким кожен хоче себе вважати. В результаті вони забороняють собі думати про неприємне, а почуття заганяють глибоко-глибоко всередину, витрачаючи на це багато енергії. А, як відомо, якщо людина забороняє собі відчувати, він починає хворіти. Такі недуги зазвичай називають психосоматичними, тобто мають психологічні передумови.

Наслідком відмови від проживання вікових криз, крім хвороб, може бути погіршення якості професійної діяльності, особливо у тих, хто працює з людьми. Чоловіки починають переоцінювати свої життєві заслуги і досягнення, в першу чергу в кар'єрних сфері, продуктивність праці. Вони прагнуть показати свою успішність, навіть якщо їх очікування не спрваджуються. Професію в цьому віці змінюють вкрай рідко.

Наприклад у 30 років, життя зводиться до зростання кар'єри. В роботі відбуваються великі зміни, плутанина і часто криза. З'являється прагнення вирвати пройдений шматок життя і почати все спочатку. Це може означати

вихід на іншу дорогу або перетворення мрії, «наприклад, стати президентом» в більш реальну мету.

Перед 40-річчям треба зробити кар'єру: хто до сих пір не був помічений, той буде обійдений при наступних підвищеннях. Це останній шанс вирватися вперед і побудувати свій «корабель».

Наприклад до віку 40 років, як правило, люди вже випробували себе з точки зору лідерських якостей і здатності взаємодіяти з іншими у виробничому і управлінському контексті. Вони не готові взяти на себе відповіальність за долю всієї організації (інакше давно б вибилися в начальники), але на своїй ділянці робіт – вони аси. На виробництві їм ідеально підійде посада, наприклад, майстри; також можна запросити їх в експертну раду. Вони дуже чутливі до норм і соціально-психологічній атмосфері колективу. У цьому віці в основному люди думають не тільки про себе, а й про інших, перш за все, про своїх дітей, батьків і друзів.

Криза середини життя характеризується критичною оцінкою і переоцінкою людиною 40-45 років своїх досягнень. В результаті змінюються уявлення про себе, перебудовуються міжособистісні і сімейні відносини, професійна область, коригується система цінностей, що склалася. Людина вносить у своє життя кардинальні зміни: він нарешті вирішується на зміну професії та способу життя, пошук нового партнера, розлучення.

Прагнення зберегти молодість сприяє відмові від шкідливих звичок. Сорокарічних називають поколінням керівників. Навіть якщо людина і не досягла вершин організаційної ієрархії, він прагне до цього.

Середина життя – перехідний період, пов’язаний з перевизначенням цілей. Подібна переорієнтація передбачає порівняння себе з людьми, які ставлять перед собою аналогічні цілі і домагаються схожих результатів. Чим краще психічне здоров’я людини, тим рідше він порівнює себе з людьми, які змушують його відчути себе неповноцінним. Криза середини життя загрожує тим, хто склонний уникати самоаналізу і намагається не помічати змін, що відбуваються в його організмі і житті.

Криза 50-55 років – доля тих, хто готується до виходу на пенсію. Погіршення здоров’я налаштовує людину на лад «філософського осмислення» життя. Відбувається переоцінка свого життєвого шляху з позиції накопиченого досвіду. Особистість вперше відчуває стан зупинки, завершеності. Життя

постає перед нею в формі закінченого образу, який підлягає спогляданню. І споглядаючи себе як продукт прожитого життя, як результат своїх зусиль, людина осмислює пройдений шлях. Прощання з професійною діяльністю особливо важко переживається тими, хто не мав іншого захоплення крім роботи. Вийшовши на пенсію, вони не знають, чим тепер себе зайняти, як бути корисними іншим, і нерідко впадають в депресію.

Якщо на підприємстві управляють людськими ресурсами, важливо знайти на ринку праці людину менш «витратну», але з найбільшою віддачею. І лише підхід, при якому кадрова політика націлена на збільшення вартості «людського капіталу», сприяє максимальному розвитку можливостей співробітників всіх вікових категорій, які працюють як усередині організації, так і за її межами. Саме в третьому випадку знання людини стають провідною компетенцією компанії, а «база досвіду» перетворюється в унікальну конкурентну перевагу.

ВПЛИВ ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ МЕГАПОЛІСІВ

Лебідь Наталія Георгіївна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Менеджмент», ОНПУ.

На сучасному етапі розвитку країни освіту віднесено до складу основних пріоритетів суспільства і держави. В кожному селищі, малому чи великому місті велике значення відіграє розвиток освіти, зокрема вищої освіти. Кожен роботодавець зацікавлений знайти висококваліфікованого фахівця, а будь-який претендент бажає влаштуватися на вакансію, яка на його думку є найбільш престижною. Особливо це стосується мегаполісів, адже у великих містах концентрація освічених людей надзвичайно висока: тут для них багато робочих місць. Але високооплачуваних та престижних посад не так уже і багато.

Мегаполіс у порівнянні зі звичайним містом більш ускладнений за рахунок розвитку соціальних інститутів, оскільки в ньому зосереджені фінансові, виробничі, інтелектуальні та інші ресурси. Діяльність цих інститутів здійснюється за допомогою функціонування установ житлово-комунального господарства, транспорту, охорони здоров'я, освіти, культури та ін. Повсякденне життя горожанина в мегаполісі супроводжується щоденним перебуванням в фізично завантаженому міському просторі - висотні будівлі, торгові центри, автомобілі тощо.

Тому проживаючі в мегаполісі змушені більшою мірою, порівняно з жителями інших міст, адаптуватися до міського простору і підтримувати темп життя великого міста. При цьому часто жителі мегаполісу забувають про моральність та духовність.

Не дарма сьогодні можна почути таку фразу «Мегаполіс в чомусь псує, балує людину, робить її більш черствою або менш чуйною та в деяких аспектах аморальною». В цій фразі є доля правди, адже серед такої кількості людей дуже важливо бути «гідною людиною». Людина бажає зайняти своє місце «під сонцем», зайняти гарну посаду, знайти гарного партнера, але попит на все це дуже великий і тому приходиться нехтувати своїми моральними та духовними принципами заради досягнення бажаного.

На сучасному етапі розвитку суспільства однією з актуальних проблем в області вищої освіти є духовне виховання молоді під впливом мегаполісу. Проблеми виховання молоді в суспільстві були, є і будуть, але в сучасному світі вони відчуваються значно гостріше, ніж наприклад, за радянських часів. Тому від того як ми навчаємо нове покоління залежить наскільки правильне розуміння поганого і хорошого закладається при формуванні його особистісних якостей.

Молодь у сучасному мегаполісі схильна до абсорбції потужного потоку інформації, інтерпретувати яку її ніхто не навчає. На практиці вже в сформованому суспільстві дану проблему вирішити досить важко, оскільки для більшості молодих людей немає авторитетної думки щодо інформації, яку із загального потоку потрібно «фільтрувати».

Соціальні інститути, перш за все, сім'я, освітні установи, засоби масової інформації, не завжди сприяють формуванню у молодих людей чітких життєвих орієнтирів, готовності до використання своїх цивільних прав,

виконання громадських обов'язків. Також слабо формуються вміння бути відповідальним, приймати самостійні рішення, відстоювати соціальні та моральні переконання, володіти високою психологічною стійкістю, прагнути до духовного збагачення особистості. Формування цих життєво необхідних якостей особистості особливо важливо в молодіжному віці, який є періодом інтенсивної самореалізації в соціальному середовищі. Відсутність цієї можливості в існуючому соціокультурному просторі мегаполісу змушує молодих людей саме затверджуватися в ситуаціях, які часом межують з правопорушеннями, що ставить суспільство перед обличчям саморуйнуванням і антигromадської поведінки молодого покоління.

Успішний розвиток людства залежить, в тому числі від рівня культури людини, який визначається за допомогою становлення духовності. Оскільки вікова група молодих людей за своїм перебуванням переважає в освітніх установах, і вирішення сучасних проблем виховання розумніше здійснювати на практиці освітнього процесу, що позитивно позначиться на розвитку майбутнього виховання молодого покоління.

Серед факторів соціалізації особистості в мегаполісах особливе значення має гуманітаризація вищої освіти.

Гуманітаризація освіти виступає в якості методологічного базису і є необхідною передумовою формування професійної культури майбутнього фахівця, його готовності до здійснення гуманістично-орієнтованої професійної діяльності. Вона є особливою технологією, особливим психолого-педагогічним механізмом втілення гуманістичних ідей в педагогічну практику вищої школи.

Умовами формування професійної культури майбутнього спеціаліста і методичними шляхами їх реалізації в гуманітаризованому освітньому процесі виступають:

- забезпечення суб'єктної позиції студентів, їх креативності;
- відбір системи засобів;
- розвиток рефлексивної позиції викладача і студента;
- вироблення смислової установки на основі прийняття цінностей;
- створення ситуацій труднощів і успіху;
- професійно-діяльнісний підхід;
- використання практичної діагностики і самодіагностики.

Гуманітарні науки відкривають широкі перспективи в розвитку особистості фахівця. Вони не тільки формують корпус професійних знань, але інтенсивно сприяють модернізації свідомості, реалізуючи творчий потенціал критичності, самостійності, стимулюючи інноваційне мислення, впливаючи на життєві орієнтири людини.

Тенденція гуманітаризації вищої освіти в мегаполісах є важливим засобом розвитку духовності майбутніх фахівців, здатних вирішувати не тільки вузькопрофесійні завдання, але і вміють правильно оцінювати соціальні наслідки своєї діяльності.

Гуманітаризація освіти – це боротьба за збереження власне людяності в механізованому житті. Це свого роду імунітет проти можливого нового типу техногенного поділу людей.

Гуманітаризація освіти має на меті зведення до мінімуму наслідків анонімності раціонального пізнання, дискредитованого бездуховністю і бездушністю, які призводять до культурної кризи. Гуманітаризація освіти передбачає формування гуманістично-орієнтованої інформаційної культури, що включає в себе вироблення наступних аксіологічних цінностей:

- віддачі переваг цілепокладання перед доцільністю;
- усвідомлення шкоди догматичних і конформістських рішень;
- безперервне формування у майбутніх фахівців умінь і потреб здійснювати свою професійну діяльність в інтересах людини.

Особливу значущість гуманітаризація освіти набуває для тих, хто бажає бути професіоналом в своїй справі. Значення різносторонньої гуманітарної освіти для майбутніх співробітників, усвідомлення ними самоцінності власного життя і життя оточуючих їх людей можна аргументувати наступними положеннями:

- гуманітарна освіченість сприяє емоційному розвитку індивідів, а тому робить їх більш відкритими для різноманітної інформації, активізує діяльність їх інтелекту і полегшує освоєння будь-якої професії;
- гуманітарна освіченість є несучою конструкцією духовності майбутніх співробітників, яка характеризується піднесеністю їх думок та бажань.

Гуманітарне знання спрямоване на формування особистості, розвиток в ній філософських, моральних і культурних зasad, виховання самостійності в

творчості і образного мислення. Гуманітарна освіта включає широке коло компонентів, що забезпечують прояви індивіда у всьому різноманітті зв'язків і взаємодій, як носія і творця культурних цінностей, національних традицій, суспільної ідеології.

Таким чином, мегаполіс і гуманітаризація освіти у вузах в однаковій мірі потрібні одне одному. З одного боку, місто є оптимальним соціально-просторовим середовищем для гуманітаризації вищої освіти. Він володіє можливостями, ресурсами та досвідом вирішення багатьох моральних, духовних, культурних проблем.

Мегаполіс – це освітній центр, чий розвиток забезпечується відповідною інфраструктурою, потенціалом науки, культури та управління, що дозволяє успішно вирішувати проблеми гуманітаризації.

Наявність численних вузів в мегаполісі є важливим фактором розвитку не тільки вищої освіти, а й самих міст, таких сфер його суспільного життя, як державне і муніципальне управління, економіка, політика, культура, спорт тощо. Вузи забезпечують розвиток практично всіх соціальних груп населення міста, особливо молоді. Вузи є системоутворюючим центром соціокультурного розвитку міста, джерелом зростання його людського капіталу, інтеграції в глобальному просторі і мережі глобальних відносин.

Тому ми маємо підстави стверджувати, що мегаполіси є гарним середовищем для розвитку гуманітаризації освіти серед молоді. До того ж, у цьому випадку виграють дві сторони. Для розвитку гуманітаризації є чудове середовище зі всіма можливими умовами, а велике місто отримує чудових професіоналів своєї справи, з гарними людськими якостями.

На питання чому саме на таку вікову категорію як молодь звернено увагу, можна впевнено відповісти, що саме молодь є тією категорією населення, яка ще не встигла повністю поринути в доросле самостійне життя мегаполісу, але вже відчула на собі деякі негативні впливи з боку великого міста. Вони здатні зробити аналіз власних дій, і направити свій моральний, духовний та культурний розвиток в правильне русло. І в умовах постійної суєти саме гуманітаризація вищої освіти може допомогти цьому.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Матковський Максим Володимирович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Електромеханіка, електротехніка

та електропривод», ОНПУ.

Всі погодяться, що в житті людини можна виділити дві великі цілі: ту, яка пов'язана з соціумом (суспільством, державою), яку коротко можна сформулювати як «бути корисним для оточення» (в тому числі пов'язану з професійним становленням і самореалізацією в сучасному суспільстві), та іншу, яка пов'язана з удосконаленням особистості людини.

Симбіоз, гармонія цих цілей сприяє прогресу як особистості, так і суспільства. А мета, що пов'язана з, власне, особистістю людини, в її духовному і фізичному поєднанні – цю мету можна позначити як «самовдосконалення (духовне, фізичне)». Досягненню обох цілей сприяє якісна освіта, яка, в свою чергу, безпосередньо залежить від подолання психологічного бар'єру. Цей бар'єр виникає при переході від середньої освіти (і всього, що з нею пов'язано – ставлення батьків, учителів, однокласників і т.д.) до процесу, пов'язаного з освітою вищою (новий побут, нове ставлення викладачів і т.д.).

Слід зазначити, що й досі немає цілісної універсальної моделі психологічної готовності до вузівського навчання, не створено методів її діагностики. Хоча сама проблема відома давно.

Найважливіший аспект цієї проблеми висловив німецький педагог Адольф Вільгельм Дистервег (1790-1866 р.р.), який написав: «Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані або повідомлені. Будь-хто, хто бажає до них прилучитися, має досягти цього власною діяльністю, власними силами, власною напругою. Ззовні він може отримати тільки збудження. Тому самодіяльність – засіб і одночасно результат освіти».

Це, мабуть, щонайперший і найважливіший аспект вирішення вищезазначеної проблеми – психологічної готовності до навчання у ВНЗ, як готовності і прояву самоусвідомлення, самодіяльності, що виховується

протягом всього життя, усіма її учасниками. І це твердження, сукупно з виявленням основних чинників психологічної готовності до навчання у ВНЗ, є основною тезою цього есе.

1.Основні фактори, які сприяють психологічному дискомфорту.

Психологами стверджується наявність особливого, перехідного етапу між школою і ВНЗ, необхідністю певних заходів для подолання психологічного бар'єру, пов'язаного з адаптацією студента до нових умов. Але, очевидно, що життя людини, у тому числі і студента, повне несподіванок.

Серед цих несподіванок є й такі, до яких важко підготуватися: унаслідок чи то їх складності, чи то занадто великої тривалості підготовки, чи надзвичайної рідкості (це і пожежа, і повінь, навіть кулевидна блискавка).

Як мовиться у відомому вислові: «не можна обійтися те, що обійтити не можна». Тому особисте переконання автора есе полягає в тому, що треба розвивати загальні, універсальні людські якості, які будуть основою для подолання великої кількості труднощів, основою для підвищення вірогідності такого подолання, у тому числі і проходження адаптаційного періоду на початку навчання у ВНЗ. Причому основою навичкою, на погляд автора есе, яку конкретизував ще Адольф Вільгельм Дистервег, – є здібності до самодіяльності, які необхідно формувати і розвивати, удосконалювати упродовж усього життя.

Буде доцільно спочатку розглянути різні психологічні складнощі перехідного періоду, а потім розглянути передбачувані заходи, сприяючі їх подоланню.

1.1. Особливості навчання у ВНЗ, вимоги до студента. Можна сказати, що вища освіта останніх років характеризується низкою суперечливих тенденцій: по-перше, це підвищення його важливості і доступності для всіх, по-друге, це втрата елітарного характеру а, отже, і падіння компетентності вищих навчальних закладів і зменшення їх соціального авторитету.

Раніше ретельніший відбір при вступі до вузу великою мірою нівелював проблеми психологічної адаптації, а нині ця ситуація змінилася через що студенти часто виявляються психологічно не підготовленими до навчання і важко переживають процес довгої хворобливої адаптації.

Очевидно, що цей складний процес, поза сумнівом, в першу чергу, пов'язаний з особистістю студента (якістю його знань, фізичним станом, його

сім'єю і так далі). І, звичайно, є присутнім взаємозв'язок з тією, що оточує студента дійсністю, а це і ВНЗ (викладачами, якістю організації навчального процесу і так далі), і стан суспільства. Але, у будь-якому випадку, початок навчання у ВНЗ супроводжується труднощами, хворобливими для студента. Це викликає необхідність проявляти велику відповідальність, долати відрив від будинку (більшою мірою, ніж до школи), наявністю іспитів, не адаптованими розумовими здібностями (велика необхідність самостійної роботи), фізіологічною і психологічною напругою, що вимагає адаптації.

Усе це викликає тривожність, стрес, особливо на 1-му курсі. І виражається це в розгубленості, дезорганізації, що відбувається і на поведінці студентів (вони «кучкуються», ведуть розмови «ні про що», починають палити, міняють зачіски і тому подібне). Від такого стресу страждає і здоров'я студента, і вже не лише психологічне...

У сучасних дослідженнях науковці стверджують, що там, де з боку ВНЗ проявляється більше інтересу та уваги до особистості студентів – у таких ВНЗ студенти є і фізично, і психічно більш здоровими. Самі ж студенти зауважують, що найбільша трудність, що викликає переживання, це тести, іспити. І це зрозуміло, студент старався, але доки він не дізнається результатів, виникає очікування не лише об'єктивної оцінки, але і суб'єктивного чинника, пов'язаного зі взаємодією з особою викладача, який теж є людиною. І, як людина, проявляє свої людські якості при взаємодії із студентами.

Звикання до цього процесу йде важко. При цьому, мається на увазі готовність до навчання у ВНЗ як бажання, можливість і здатність навчатися в режимі, заданому традиційною університетською системою. Така готовність, звичайно ж, існує в прихованій формі у того, чи іншого суб'єкта, що навчається. Але актуалізується вона в ситуації навчання ВНЗ, що пред'являє нові, на відміну від школи, вимоги до здібностей і навичок і підкріплює або руйнує внутрішню систему готовності.

Готовність до навчання у ВНЗ – це феномен, що об'єднує не лише зовнішні, але і внутрішні характеристики. Основне значення готовності до навчання у ВНЗ полягає в можливості прийняття суб'єктом навчання учебового завдання, своєї нової ролі. Готовність дозволяє йому мобілізовувати свої ресурси, роблячи успішним в процесі навчання.

1.2. Особливості віку. Особливості віку полягають в тому, що студент вже не є дитиною, але ще і не є зовсім дорослою людиною. Контроль з боку батьків відчутно слабшає, іноді до мінімуму (батьки заспокоюються після вступу до вузу) і тут Українською важливо підтримувати спілкування з сім'єю, а батькам необхідно частіше обговорювати зі своєю дитиною стан її справ. Іноді виникає необхідність у співпереживанні студентові з боку родини.

Даному віку характерні також підвищення вимог до навичок самостійної роботи, самоорганізації, внутрішнього контролю у відсутності зовнішньої опіки, повинна з'являтися велика відповідальність за вчинки, самоконтроль.

1.3. Стосунки з викладачами. Важливим чинником перехідного періоду є адаптація до нових стосунків на «Ви» з викладачами, які у ВНЗ емоційно-нейтральні, що викликає невизначеність у студента. Переживання, пов'язані з появою і формуванням нового студентського оточення, пов'язаного з необхідністю формувати свою нову репутацію також викликають дискомфорт.

Напругу викликає і сам процес навчання, вірніше такі нові його якості, як зменшення ролі зубріння, більше самостійного пошуку, більше творчості. Психологи відмічають особливість відмінників навчання, саме вони тривожніші (відзначаються навіть самогубства), із-за підвищених очікувань вони позбавляють себе права на помилку. А шкільні підходи у ВНЗ вже не працюють.

1.4. Проблеми побуту. Іншою важливою особливістю процесу адаптації до навчання у ВНЗ є проблема побуту. Насправді, наприклад, харчування студента викликає великі складнощі, мовиться, звичайно про життя в гуртожитку, де часто або погано готують в їдальні, або її немає, або за часом і у зв'язку з чергами, студент не встигає скористатися її послугами. У такій ситуації студент повинен уміти готовувати самостійно, причому як можна різноманітнішу їжу. Інша навичка, що є абсолютно необхідною, це уміння розпоряджатися грошима, тобто планувати власні витрати.

1.5. Наявність об'єктивних психологічних проблем. Статистика свідчить, що приблизно у третини студентів спостерігається низький рівень засвоєння навчального матеріалу, близько чверті студентів не можуть засвоїти його належною мірою, близько половини студентів мають недостатню працездатність, майже третина відчуває фізичний стрес, більше половини не відчувають почуття провини, і не переживають дружнє тепле почуття, майже

половина чисельності студентів потребує психологічний допомоги. Саме тому, звичайно, студенту дуже важливо навчитися самостійно знімати стрес, підвищувати мотивацію на навчально-професійну діяльність, регулювати настрій у бік позитиву, що сприяє успішній адаптації і навчанню у ВНЗ та поєднує мотиваційно-професійну, когнітивно-темпову і вольову складові.

2. Заходи, що пропонуються та їх обґрунтування. Чи можна розвинути ті або інші якості одномоментно? Тобто дуже швидко? А відразу декілька якостей? Швидше відповідь буде негативною. Адже усі з особистого досвіду знають, що будь-які навички потрібно розвивати тривалими постійними вправами. У тому числі, й усі вище перелічені навички, пов'язані з особливостями конкретного ВНЗ, і особливостями віку, і із стосунками з викладачами, і з проблемами побуту.

Як мовиться у відомому вислові: «хочете навчитися плавати, сміливіше входьте у воду», від себе можна, також алегорично, додати, що якщо плануєш перепливти велику водну перешкоду, то розпочинай з малої і заздалегідь. Що конкретно можна запропонувати для виховання необхідних навичок?

Звісно, це будь-які види спорту, краще командні, особливо видіlimo туризм, оскільки тут яскраво проявляється необхідність і до легкого входження в спілкування, як між членами туристичної групи (як аналог студентської), так і з сторонніми людьми, що зустрічаються на маршруті (можна вважати аналогом викладачів). Турист просто зобов'язаний уміти ретельно планувати свої витрати. Без сумніву ж будь-який турист вчиться готовувати їжу, як собі, так і товаришам.

Звичайно, зазначені якості можливо виховувати і в іграх, і в побутових ситуаціях, причому останні виникають, мабуть, частіше, це коли необхідно. Наприклад, придбати продукти. Тоді дитині можна доручити самій вирішити які продукти та в якій кількості купувати так, щоб їх вистачило, скажімо на тиждень, ну і ще на щось залишалося на щоденний продукт (що скисне і не може бути споживне відразу у потрібній кількості).

Коротше кажучи, є можливість в найрізноманітніших діях цілеспрямовано виховувати в майбутньому студентові необхідні якості, що дозволяють органічно і без особливих потрясінь входити у світ вищої освіти.

Усю ситуацію в цілому можна порівняти з наявністю безлічі інфекцій, з кожною з яких можна боротися в процесі інфікування або задовго, роблячи

щеплення, підвищувати імунний статус організму, і звичайно, остання дорога прийнятніше: саме так буде менше хворих, швидше одужання і менше летальних випадків.

Висновок. Таким чином, можна констатувати, що самостійність людини, і є основна якість, сприяюча формуванню і розвитку психологічної готовності до навчання у ВНЗ. Таку здібність до самостійної діяльності людина має розвивати з самого народження. Батьки і оточення обов'язково повинні допомагати у цьому. І якщо на ранніх порах життя цьому необхідно сприяти, то в пізнішому, підлітковому віці, прояв самодіяльності більшою мірою потрібно контролювати, але не присікти, а направляти, пояснювати.

З боку ВНЗ особливо на першому курсі необхідно як можна чіткіше інформувати студентів про спрямованість, мету і методи навчання (створювати невеликі фільми, влаштовувати семінари, вивішувати грамотно складені оголошення), конкретизувати вимоги до оцінки результатів навчання, сприяти їх максимальній об'єктивності. Працювати над нівелюванням елементів суб'єктивності (тут і вплив особи екзаменатора і методика проведення іспиту і тому подібне), які сприяють підвищенню знервованості обстановці, що завжди супроводжує погано і нечітко організовани заходи.

І звичайно, самостійність, як, очевидно, універсальну властивість можна і треба виховувати постійно упродовж життя й, практично, у будь-якій діяльності. Тоді, швидше за все, особливо попередня шкільна (у старших класах) підготовка до навчання у ВНЗ і адаптаційні заходи після початку навчання в останньому не будуть носити, авральний характер, і сприятимуть повною мірою запобіганню психологічної кризи.

Хоча такий довготривалий процес підготовки вимагає складних, організованих дій та взаємодії, заходів з боку всіх учасників, але тільки такий процес буде максимально сприяти підвищенню психологічної готовності студента до навчання у ВНЗ і відповідній професійній підготовці майбутніх фахівців.

МАЙБУТНЄ ЗА ПОКОЛІННЯМ «Z»

*Немченко Ольга Володимирівна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Метрологія та
інформаційно-вимірювальна техніка», ОНПУ.*

Наприкінці минулого століття історики Вільям Штраус та Ніл Хоув проаналізували історію Сполучених Штатів Америки з точки зору загальної моделі поведінки людей і прийшли до висновку, що вона є циклічною та повторюється приблизно кожні 80 – 100 років. Зрозуміло, що стовідсотково стверджувати, що всі люди народжені в один час однакові і мають одні життєві погляди та принципи не можна, але все ж таки одні й ті самі умови, соціум, в якому вони зростають і розвиток науки здійснюють свій значний вплив та призводять до виникнення спільніх особливостей між ними.

Дослідники цього питання виділяють чотири основні типи поколінь, а саме: оптимістичні «бебі-бумери», індивідуалісти «X», відповідальні «Y» (мілленіали) та прогресивні «Z». Спробуємо розібратися хто ж такі останні – «зети», коли вони почали народжуватися, чим зумовлена їх поява та як вони змінюють наш світ вже зараз?

Соціологи не мають єдиної точки зору на те, які роки можна вважати початком появи представників покоління «Z» або, як його ще називають, покоління «ЯЯ». Насамперед це пов’язують з тим, в якому регіоні народилися ці люди. Так, наприклад, частина західних дослідників цього питання стверджує, що першими «зетами» є народжені в 1991 році – у році появи всесвітньої мережі Інтернет, інша ж стверджує, що це народжені на початку 2000-х, коли Інтернет набув широкої розповсюдженості. А ось у Японії, яка може похвалитися випереджуючим розвитком і впровадженням у повсякденне життя нових технологій, до покоління «Z» відносять народжених ще в 1980-х роках. Що стосується колишнього СРСР, то на цій території представники даного типу поколінь з’явилися близче до 2000-х років, враховуючи особливості політичної ситуації та економічного стану в цих країнах.

Основними рисами, якими соціологи характеризують «зетів», є волелюбність, креативність, небайдужість до глобальних проблем людства, відсутність чіткої життєвої позиції та ін. У більшості випадків це люди не достатньо самостійні, надають перевагу тому, щоб їх підштовхували і направляли в житті інші. Водночас, гроші чи кар'єра не є для них сильною мотивацією, вони цінять свободу і роблять те, чого бажають самі.

Що стосується характеру, то серед «зетів» часто зустрічаються егоїсти та нарциси, схильні до істерик і капризів, чого тільки вартий культ «селфі», який ґрунтовно посів місце у їх житті. До всього цього «зетам» життєво необхідна похвала чи то у вигляді слів, чи грошової премії на роботі, чи медалі за спортивні досягнення, чи просто у вигляді «лайків» на фото у соціальних мережах.

Слід відмітити їхні неабиякі здібності до навчання, швидкість засвоєння нової інформації та пам'ять – значні за обсягом об'єми інформації не становлять для них ніяких труднощів, поглинають вони її на раз-два. «Зети» мають широкий кругозір, ознайомлені з багатьма сферами, основним джерелом знань та інформації для представників Gen Z є мережа Інтернет. Але при всіх цих плюсах стосовно засвоєння знань, можна сказати, є і один великий мінус – глибина отримуваних знань є поверхневою і часто не містить під собою міцний фундамент у вигляді базових знань та навичок.

«Зетами» керує жага до нових вражень, тому для них важливіше витратити гроші на подорожі, хобі, свої захоплення, аніж на житло, дорогу машину чи одяг. Для них головне – це емоції і отримувати задоволення від пережитих почуттів.

Ще однією позитивною стороною представників «Z» є їх соціальна активність, людяність, небайдужість до чужих проблем, проблем людства та суспільства, серед них розповсюджене волонтерство. Багато хто з них ставить собі за мету змінити світ на краще і бути корисним іншим.

Як вже було сказано вище, покоління «Z» – це діти цифрових технологій. Останнім часом все частіше можна спостерігати як маленька дитина ще не навчившись говорити, знає як увімкнути комп'ютер чи відкрити улюблений мультфільм на смартфоні. Про таких дітей кажуть, що вони «народилися з мишкою в руці». Вони з раннього дитинства є користувачами сучасних технологій, з якими вони на «ти» і саме це найбільше вирізняє їх від своїх

попередників. «Зети» використовують сучасні технології абсолютно у всіх сферах свого життя – у навчанні, роботі, розвагах, знайомствах, здоров'ї, саморозвитку тощо. Їхній смартфон з виходом у мережу Інтернет – це осередок життя, джерело інформації на будь-який випадок життя, це те, без чого вони не виходять з дому, не можуть прожити й години і готові витрачати шалені гроші аби тільки отримати гаджет останньої моделі. Справедливо відмітити, що це зовсім і не дивно, бо «зети», у принципі, іншого життя, без сучасних технологій, майже не застали.

Чого ж можна очікувати від «зетів» з усіма їхніми перерахованими вище особливостями? Як вони змінять суспільство і світ у майбутньому?

До 2030 року значну частку (за деякими статистичними підрахунками близько 40 %) працездатного населення складатимуть представники покоління «Z». Вже зараз можна спрогнозувати, що ринок праці зазнає значних змін. Мілленіалам доведеться прикладти багато зусиль і підлаштовуватися під нову робочу силу, аби успішно співпрацювати і взаємодіяти один з одним.

Прив’язаність «зетів» до «онлайну» змінить основні закони ведення бізнесу. Оскільки їх технологічна мобільність співіснує нарівні з відсутністю фізичної мобільності, це може привести до значного скорочення кількості офісів. А враховуючи факт потужного розвитку роботизації і розповсюдження штучного інтелекту, створюваного, до речі, самими ж «зетами», можна припустити, що така статистика торкнеться не тільки офісів, а і виробництва.

Слід відмітити креативність, яка притаманна поколінню «Z». Можливо саме завдяки їй у поєднанні з альтруїзмом і жагою до все нових і нових технологій наш світ зміниться до невпізнання. Радикальні зміни можуть торкнутися усіх сфер життя – можливо один із вчених-зетів віднайде ліки від найжахливіших хвороб людства чи знайде формулу еліксиру молодості, а можливо інший відкриє нову планету придатну до життя, вирішить проблему забруднення навколошнього середовища чи нестачі питної води, а можливо ще хтось з них зможе досягти миру у всьому світі та побороти голод і насилия?...

Як не крути, але найближче майбутнє у руках саме покоління «Z» і воно має ресурси і якості для того аби змінити світ на краще, варто тільки з розумом, не повторюючи помилок попередників, користуватися наданими можливостями для гідних цілей.

ПЕРЕМОГА ТЕХНАРІВ НАД ГУМАНІТАРІЯМИ І ЧОМУ ЦЕ ПОГАНО

Пашко Роман Юрійович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Комп’ютерна інженерія,

Системне адміністрування», ОНПУ.

У сучасному світі одвічна суперечка «фізиків і ліриків», мабуть, ніколи не буде вирішена. А все тому, що такий розподіл людей на два типи дуже умовний. Насправді систем людських здібностей більше, ніж дві. До того ж ми всі з’являємося на світ з потенційними задатками до будь-якого виду діяльності.

Як же так вийшло, що в гуманітарних вузах – недобори і обшарпані стіни і всі хочуть бути айтішниками? Матеріалізм, точні науки і big data посміюються над культурологією і філософією. Як ми до цього дожили? І що з цим робити?

Спочатку ми потішалися над «комп’ютерними спеціалістами».

Раніше нам здавалося, що існування цих людей, схильних до точних наук, зведено до чистої функціональності. Вінду, скажімо, перевстановити або перекинути якісь драйвера для відеокарти. А вершиною їхньої професійної перспективи вважалося місце системного адміністратора в затхлому комп’ютерному клубі. Ніхто не вникав в рядки програмного коду, зате всі сміялися над серіалом The IT Crowd (або «Теорією великого вибуху») і класичним жартом про «а ви пробували вимкнути, а потім ввімкнути?».

Тим часом, «комп’ютерники» готовали реванш, який в останні роки настав по всіх фронтах. І виявилося, що невинний жарт про «вимкнути / ввімкнути» - це не просто техпідтримка по телефону, а в тому числі і Quality Assurance, де зарплати стартують мінімум з 500-600 доларів в місяць. Та й ніякі вони не «комп’ютерники», а айтішники. Отримують в доларах і відчувають себе краще за всіх на тлі повсякденної «кризи». Поп-культура відповіла на ці зміни миттєво - і нам всім довелося волею-неволею познайомитися з культурою технологічних стартапів, підсумованою іронічним серіалом Silicon Valley. В якому, звичайно, з айтішників знову стъобутться, але стъобутиться вже елегантно і з великою любов’ю. Неначе визнаючи їх перевагу над усіма навколо.

Але проблема, зрозуміло, не в професіях. Підвищення попиту на айтішників і стрімке зростання і розвиток інформаційних технологій – це як раз-таки абсолютно закономірна і логічна історія. Справа в іншому: разом з цими змінами на авансцену вийшов монстр під назвою Big Data. «Великі масиви даних» – ось наймодніше і актуальне словосполучення на сьогоднішній день, а не ці недоумкуваті жарти про хіпстера в коворкінгу. Тепер світ обчислюється в цифрах. А інвестори вашого стартапу, швидше за все, підуть із зустрічі під яким-небудь приводом, якщо ви замість конкретної бізнес-моделі і результатів опитувань фокус-груп почнете щось мимрити про «ідейну складову».

Джоель Спольські – один з творців сайту stackoverflow.com і ведучий блогу joelonsoftware.com в одній зі своїх статей висловив наступну думку: "Неважливо яка у вас освіта, неважливо ким ви працювали раніше – it дає можливість кожному знайти себе".

Змінилося і споживання культури. Більше ніхто не читає рецензії на фільми, як би не старалися нещасні і вимираючі як вид кінокритики. Навіщо читати полотно суб'єктивного тексту, якщо можна просто глянути рейтинг на IMDB або Rotten Tomatoes? Середньостатистичний глядач довіряє «гласу народу», вираженого в нещадних цифрах. І не дай Бог фільм виявиться неоднозначним, що викликає питання, з відкритою кінцівкою – рейтинги не залишать йому шансів. Головні музичні сайти світу на зразок Pitchfork і Rolling Stone продовжують виставляти новим альбомам оцінки – і часто ця оцінка, винесена наверх в статті, вирішує все, а текст під нею читають в кращому випадку навскоси.

Доходить до того, що стурбовані таким становищем гуманітарії масово тікають переучуватися, хочуть заскочити на швидкісний IT-поїзд і теж «отримувати в доларах», мати можливість постійного розвитку, а також роботу на який постійний розвиток – необхідність. Та й взагалі, неприємно відчувати себе чмошником, якщо не знаєш, як красиво накреслити таблицю в ексель або виправити дрібний баг свого комп'ютера. Тому що динаміка життя теж змінилася.

Швидкість, релевантність і точність перемагають зважене, неквапливе мислення. Ми всі опинилися «під ковпаком» у технократів. Наслідки їх диктату підстерігають нас на кожному кроці.

Коли ти приходиш на перше побачення з дівчиною, тобі цілком легко може прилетіти питання про твої цілі в житті (разом з вивчаючим поглядом), а безневинне «чим ти займаєшся?» виявиться не таким вже й безневинним. Звичайно, не всі такі прагматичні, але те, що їх відсоток сильно виріс за останній час, заперечувати безглаздо.

Йдемо далі. Раніше вступ до факультету англійської мови і літератури вважався кроком в ногу з часом. «Весь світ говорить англійською». Зараз подібне рішення (або відповідний диплом) викликають у оточуючих в кращому випадку стриману посмішку. «І ким ти будеш, викладачем?». Та й взагалі, цей зневажливий жарт про «ким ти будеш працювати» сьогодні відпускається на адресу практично будь-якого випускника гуманітарної спеціальності (за традицією найбільше дістається філософам).

Розподіл зарплат теж боляче б'є по самолюбству ранимого гуманітарія. Він думає про долі народів, пише прекрасні тексти, в яких зачіпаються складні і вічні теми. Ходить на політичні акції, знімає короткометражки. Але фінансово краще (як мінімум в декілька разів) почувається, скажімо, людина, яка замість текстів пише вдалі іграшки для iOS.

Від епохи, коли всі, начитавши «Generaton П» навпіл з «99 франків», мріяли працювати в рекламі, теж не залишилося і сліду колишньої величині. Прогресивні агентства давно пішли в цифру і роблять проекти на перетині IT-технологій і медіа, а від пересічних солдатів індустрії (наприклад, SMM-менеджерів) вимагають в першу чергу не «креативу», а кінцевий результат. Цифри KPI, залучення на постах в соцмережах, зростання аудиторії, ось це все. Куди ж пішли творчість і «маніпулювання масовою свідомістю» за заповітами Вавилена Татарського? Відповідь, знову ж таки, проста: весь «креатіфф» пішов в IT. Вони все забрали і перетягнули ковдру на себе. Магія покинула звичайні тексти і перемістилася в рядки програмного коду.

Психолог Артур Реан додав до цього, що людина за своєю природою соціальна і схильна до тенденцій, тому прагне того, про що говорять, і проявляє себе там, незалежно від області.

Але істина, як завжди, десь посередині. Люди майбутнього, гідні представники епохи Цифрового Ренесансу – це не айтішники, які розробляють мобільні або десктопні програми для бостонської фірми. Втім, і не гуманітарії, які у відповідь на питання «який фільм подивитися?» прочитають тобі цілу

лекцію і страждають графоманством в соцмережах. Люди майбутнього - це ті, хто здатний бути мультизадачним і кроссплатформенним. Ось десь на стику мемів про «типового гуманітарія» і «айтішника в вакуумі». Ну, і все-таки не варто вестися на масовий психоз, пов'язаний з зарплатами в ІТ – це взагалі найгірший варіант. Такий же поганий варіант, як і презирство до всього, що не вміщується в масиви даних і чіткі алгоритми.

Філософія – це важливо. Та й художня література, власне, теж – від неї не варто ховатися за прочитанням одного лише прикладного нон-фікшен. Про значимість культури в ролі людства говорить big data в вигляді історії нашої цивілізації. Головне, щоб комп'ютерні нейромережі більше не намагалися писати віршів дусі Єгора Летова. Такого майбутнього ми точно не хочемо.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПИТАНЬ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Петіна Ганна Сергіївна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Теплоенергетика», ОНПУ.

«Ніколи не пізно стати тим, ким ти міг би бути»
Джордж Еліот

Проблема успішності особистості та її професійної діяльності вже не перше десятиліття є актуальним предметом дослідження представників різних галузей наук, як суспільних, так і природничих. Вона також постає гострим і насущним питанням дляожної окремої людини на тому чи іншому етапі в різних сферах її життя.

Разом з цим, незважаючи на кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних фахівців, різноманіття підходів та поглядів, ці поняття продовжують створювати простір для нових досліджень, залишаючись своєрідними феноменами.

Але саме сьогодні, у часи стрімких змін та перебудови українського суспільства, на етапі формування нової парадигми світогляду нації, як ніколи, важливими і актуальними є аналіз проблематики успішності та пошук дієвих моделей і важелів, здатних допомогти людині досягнути тих омріяних успіхів, як особистісних, так і професійних, що, на мою думку, є запорукою успіху держави в цілому.

Питання успішності та ставлення людини до власного успіху - один із важливих аспектів загальної проблеми розвитку особистості.

Складність вивчення проблематики успішності і її різновидів полягає, насамперед, у відсутності чіткої дефініції зазначених понять. Тому, перш за все, необхідно сформулювати змістовне визначення предмета дослідження.

Почнемо з найпростішого – відповіді на запитання «що для Вас є успіхом?» чи «Які критерії, на Вашу думку, роблять особистість успішною?». І вже на цьому етапі ми зустрічаємося із труднощами узагальнення і суб'ективізмом, адже для багатьох це будуть зовсім різні, інколи взагалі діаметрально протилежні за змістом відповіді. І тут, звісно, можна заглиблюватись у причини цих розходжень у думках, що є окремо, досить цікаво і не менш актуально, як з точки зору психології, так і соціології.

Але наша мета – навпаки, знайти спільні, домінуючі засади перетину цих відповідей, які є, напевно, основоположними критеріями поняття «успішності».

У цьому пошуку, звернемося до енциклопедичних тлумачень. Згідно, наприклад, вільному простору Вікіпедії, який є, до речі, теж своєрідним зразком суспільної думки, адже кожен може вносити свої корективи в разі незгоди із зазначеною інформацією, поняття «успіх» трактується у трьох значеннях:

- 1) позитивний наслідок роботи та справи; значні досягнення, вдача, талант;
- 2) позитивний результат діяльності, факт вищого досягнення поставленої мети;
- 3) суспільне визнання, яке супроводжується почуттям потрібності й отриманням позитивних емоцій.

Поняття ж успішності в Академічному тлумачному словнику української мови означає наявність успіхів у чомуусь.

Таким чином, можна стверджувати, що успіх і успішність співвідносяться між собою як одиничне і загальне, випадкове і системне.

Успішність повинна розглядатись в контексті певного виду діяльності, яка повинна супроводжуватись наявністю відповідних успіхів, тобто досягнень, позитивних результатів, суспільного визнання, тощо. Отже, досліджуючи успішність особистості, слід пов'язувати її з конкретним видом діяльності.

У нашому випадку мова піде про професійну діяльність, яка займає особливе місце серед різноманітних видів соціальної активності особистості, оскільки людина як суб'єкт діяльності більшу частину свого життя присвячує професійному виду праці як головному напрямку становлення людської сутності. І тут, так само, ми зустрічаємося з безліччю думок, теорій, моделей та різноманіттям понятійних і функціональних аспектів досліджуваного феномену.

Так, наприклад, ключовою ланкою професійної успішності сьогодні часто визначають професійну компетентність, парадигма якої виникла та затвердилась на євразійському континенті в середині ХХ ст. Аналіз останніх досліджень проблем сучасної освіти показує великий інтерес до цієї парадигми В.І. Байденко, І.Д. Бєлоновської, Н.О. Глузман, В.М. Жураковського, В.М. Приходько та ін.

Соціально-психологічні детермінанти професійної успішності досліджували О.І. Бондарчук, О.В. Брюховецька, Т.М. Дзюба, О.А. Кононець, А.Ю. Москатов, В.П. Пономарьова, Ж.І. Тимошенко.

Дослідники особливо зупинились на таких аспектах як розвиток психологічних компетенцій (А.В. Вознюк), підвищення стресостійкості (Д.І. Куриця), підвищення рівня тендерної компетентності як чинника професійної конкурентоздатності (О.О. Нежинська), розвиток зрілої національної ідентичності особистості як умова підвищення її професійної конкурентоздатності (К.В. Терещенко).

Практичні аспекти розвитку професійної успішності досліджували Г.Л. Федосова (аспект інноваційних форм ділового спілкування), В.В. Чернявська (формування кар'єрних орієнтацій як запорука конкурентоздатності майбутнього фахівця), О.А. Шелюг (метод символдрами як засіб розвитку професійної конкурентоздатності), тощо.

Аналізуючи різноманітні підходи вітчизняних і зарубіжних вчених, можна стверджувати про мультиаспектність феномену «успішність професійної діяльності».

Спираючись на те, що до сьогодні немає єдиного визначення зазначеного поняття та загального розуміння критеріїв його оцінки, спробуємо узагальнити цю категорію наступними ознаками:

- «успішність професійної діяльності» визначається комплексом об'єктивних (вимоги, норми і обмеження, що висуваються з боку професії до праці та наявність професійно значущих якостей, знань, умінь, навичок) і суб'єктивних (особисті здібності та мотивація, індивідуально-психологічні властивості та особливості, рівень особистих домагань і самооцінки) факторів;
- «успішність професійної діяльності» включає зовнішню (рівень заробітної плати, продуктивність праці, якість результатів та їх відповідність соціальній значущості) і внутрішню (ступінь особистої задоволеності процесом і результатами, фізіологічні та психоемоційні витрати, необхідні для вирішення професійних завдань) оцінку результату, досягнутого в ході цієї діяльності.

Проте, не слід забувати, що сучасний світ, з його жорсткими, інколи навіть жорстокими, вимогами і стандартами, які найчастіше нав'язані суспільством, але, водночас, не є істинними бажаннями та критеріями щастя, успіху чи задоволеності, рано чи пізно приводять людину в глухий кут, створюють безліч внутрішніх конфліктів, які, безумовно, несуть негативне відображення в усіх її проявах та сферах життя. Тому, в гонитві за цим омріяним успіхом, інколи доволі ілюзорним, головне – не загубити себе, свої цінності та ідеали, а залишатися, перш за все, гідною людиною.

Завершуючи, хочеться згадати слова легендарного фізика, світоча науки 20 століття, Альберта Ейнштейна, який казав: «Прагни не до того, щоб досягти успіху, а до того, щоб твоє життя мало сенс». І тільки Вам вирішувати яким він повинен бути, так само, як і визначившись зі своїм шляхом, тільки Ви станете головною складовою і умовою, які здатні зробити Вас і будь-яку Вашу дію успішною.

СТУДЕНТСЬКА ГРУПА ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Попов Вадим Вікторович,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Прикладна механіка», ОНПУ.

*Людина пізнає світ через пізнання самої себе,
а себе – через пізнання світу.
Йоганн Вольфганг фон Гете.*

Яка роль студентської групи? Чи потрібна вона взагалі, може індивідуальні заняття принесли б більше користі? З якою метою відбувається об'єднання студентів в групу? Я думаю у кожного хоч раз, але виникали такі питання. Для початку розберемося хто ж він – студент і що мають на увазі під студентською групою. Студент!.. Суто з технічної сторони, це учень Вищого Навчального Закладу, а якщо подивитись під іншим кутом, то це людина, яка в найближчому майбутньому стане інтелігентною складовою і рушійною силою розвитку держави та суспільства в цілому.

Вчорашні школярі, які щойно відкрили двері до ВНЗ ще до кінця не розуміють рівень відповідальності покладений на них соціумом, за роки навчання змінюється не тільки світогляд, а й ставлення до життя. Період навчання у ВНЗ грає одну з найважливіших, якщо не найважливішу роль у формуванні майбутнього фахівця, та його особистості в цілому.

Під час навчання студент проходить процес соціалізації, засвоює соціальний досвід і перетворює його у власні цінності, вибірково дотримується норм і шаблонів поведінки, які прийняті в суспільстві і в даній групі.

У процесі соціалізації задіяні так звані механізм наслідування і механізми впливу з боку викладачів та студентської групи. Студентська група – соціальна спільнота (мала група) для якої характерна наявність безпосередніх особистих взаємодій і контактів.

Звичайно, кожен студент має право самостійно вибирати ідеали і норми яких варто дотримуватися, але іноді так само присутній механізм нав'язування і навіювання. Досить потужний вплив на студента спровокає студентське середовище (коло однолітків), місце де він проводить найбільшу кількість часу.

У всій своїй повноті формуються ділові та емоційні взаємини, кожному учаснику групи дістается та чи інша роль. Це пов'язано з віковими особливостями, саме в цьому віці виникає сильна потреба в спілкуванні, дружбі і любові. Як результат з часом створюються сім'ї та найміцніша дружба саме в цьому місці і в цей період. Все це зачіпає процес навчання якщо не безпосередньо, то опосередковано. Змінюється поведінка людини, особливо гостро це спостерігається під час спілкування один на один і в колективі.

Студентська група характеризується як офіційно створена у ВНЗ і може в свою чергу ділиться на мікрогрупи. Невід'ємним фактором поділу на групи, особливо неофіційні є інтерес один до одного – симпатія чи навпаки антипатія, тут велику роль грає емоційна атмосфера в колективі. Студент, може бути одночасно учасником декількох груп в університеті крім основної (академічної). Наприклад бути ще й у складі наукових гуртків, груп художньої самодіяльності, спортивних команд, участь обумовлено перевагами кожного окремо взятого студента.

Хороший колектив – це згуртований колектив. Згуртування колективу відбувається шляхом спільних інтересів і цілей обумовлених віковою схожістю учасників студентської групи. Згуртований колектив функціонує за допомогою управління лідерами (формальними і неформальними) або під впливом куратора групи, якщо він наявний. Справжній згуртований колектив формується не відразу, а проходить низку етапів. Зі свого особистого досвіду скажу, що ніщо так не об'єднує групу як загальний настрій перед складним іспитом, де навіть «круглі відмінники» не знаходять собі місця.

Найцікавіше, що ці переживання можуть або стимулювати кожного члена групи краще готоватись до іспиту, або взагалі нічого не робити: «все одно з першого разу не вийде здати». Відбувається так звана ланцюгова реакція. Так само в процесі, коли студенти не розуміють викладача як особистість, методику його викладання і оцінювання, у них виникає загальна думка про нього, що теж сприяє об'єднанню колективу. Аналогічне явище проявляється, коли студентам навпаки подобається викладач, але рідше, люди по натурі своїх схильні критикувати, тому або не подобається, або думки розходяться.

Індивідуальний підхід потрібен не тільки до студента, а й до окремо взятої студентської групи. Досвідчений викладач як ніхто інший про це знає і не застосовує одні й ті ж прийоми до двох різних колективів. Таким чином

можемо прийти до висновку, що саме по собі поняття «студентство» (ВНЗ) не може існувати автономно без студентської групи, та й взагалі, якщо уявити паралельну реальність в якій вона не існує (що досить важко), а є тільки студент і викладач це б кардинально змінило те суспільство, в якому ми зараз живемо. На виході після закінчення ВНЗ ми отримали б людину, абсолютно не пристосовану до взаємодії з іншими людьми, роботі в колективі. До того ж не знайшлося б часу і коштів на індивідуальне навчання студентів.

Наша система освіти не ідеальна, але вона перевірена роками і постійно коригується, в ній добре збалансована робота в групі і самостійна робота (лабораторна і практична). Так більшу кількість часу студент навчається в групі, але ж іспити здає і над дипломом працює сам. У групі, хочеш того чи ні, доводиться знаходити спільну мову і уживатися з людьми різними за характером і національністю, саме взаємодія (співробітництво, компроміс) готує студента до дорослого життя. Так само під час навчання в групі присутній дух суперництва і завжди є на кого рівнятися і до чого прагнути. Коли ти один на один з викладачем – ти позбавлений цього. Якщо мене спитають чи потрібна студенту група, то я без роздумів відповім, що так потрібна!

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ВПЛИВІВ НА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ З ПОЗИЦІЙ ПСИХОСИНЕРГЕТИКИ – ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ НАУКИ

Ренад Недаль Ханна Хаддад (Йорданія)

гуманітарний напрям,
студентка Університету Йорданії (Амман),
спец. «Юридична психологія»

Науковий керівник:

д.філос.н., проф. ***Єршова-Бабенко Ірина Вікторівна.***

Правосвідомість – сукупність поглядів, ідей, які висловлюють ставлення людей, соціальних груп, націй до права, законності, правосуддя, їхнє уявлення

про те, що є правомірним і неправомірним згідно з існуючими законодавчими документами відповідної країни. Специфіка сучасного життя полягає у тому, що система суспільних, групових та індивідуальних прав та інтересів перебуває вже не тільки у динамічному, але й у неврівноваженому стані. Нерівноважність, згідно з постнекласичними та психосинергетичними зasadами, є базовою характеристикою відкритих нелінійних середовищ (систем), що самоорганізуються, різного походження, зокрема, людиномірних.

Отже це потребує сучасної реконструкції існуючої структури політичного управління на більш складну конструкцію, більш адекватну за поведінкою людини та людиномірного співтовариства. Наприклад: уявлення сучасної науки про неврівноважність, складність, процесуальність та людиномірність як керуючих параметрів політичного управління та його поведінки як складної системи (середовища), здатного у тактичному і стратегічному планах здійснювати послідовну та безперервну демократизацію всієї політичної системи, що підтримується соціалізацією ринкової економіки. У тому числі додається хаотизація та компетентність діяти за таких умов, бо вони є постійними у сучасному вимірі.

Необхідність дослідження соціального середовища особистості як нерівноважного, хаотизованого обумовлена насамперед тим, що фахова правосвідомість є відтворенням суспільного, у тому числі правового буття. У філософії прийнято розуміти під соціальним середовищем людини матеріальні і духовні умови його існування і діяльності. Усі сфери суспільного життя тісно взаємопов'язані і розглядаються лише в єдності як цілісність. У методології (постнекласика, психосинергетика) прийнято стало використовувати концептуальну модель «ціле у цілому» (І.В. Єршова-Бабенко) як наступний крок після дихотомії «частина – ціле», бо абсолютизація якоїсь однієї сфери суспільного життя деформує суспільство.

Виокремлюють такі сфери суспільного життя:

- матеріальна – охоплює процеси матеріального виробництва, розподілу, обміну, споживання, а також продуктивні сили й виробничі відносини, науково-технічний прогрес і технологічну революцію;
- соціально-політична – включає соціальні та політичні стосунки людей у суспільстві – національні, групові, міждержавні тощо. Саме ця сфера охоплює такі явища як революція, реформа, еволюція, війна. У цій сфері

функціонують такі соціальні інститути, як партія, держава, суспільні організації;

- духовна – це широкий комплекс ідей, поглядів, уявлень, тобто весь спектр виробництва свідомості (як індивідуальної, так і суспільної), трансформації її від однієї інстанції до іншої (засоби масового інформування), перетворення в індивідуальний духовний світ людини;

- культурно-побутова – охоплює виробництво культурних цінностей, передачу їх від одного покоління до іншого, життя сім'ї, побутові проблеми (організація відпочинку, вільного часу), освіту, виховання тощо.

Соціальне середовище у широкому сенсі (макросередовище) охоплює суспільно-економічну систему в цілому – продуктивні сили, сукупність суспільних відносин та інститутів, суспільну свідомість, культуру даного суспільства. Соціальне середовище у вузькому сенсі (мікросередовище), є елементом соціального середовища у цілому та містить безпосередньо соціальне оточення людини – сім'ю, трудовий, навчальний та ін. колективи і групи. Соціальне середовище, створюючи вплив на формування і розвиток особистості, змінюється під впливом діяльності людини.

Ми вважаємо, що розглянути середовище як нерівноважне, хаотизоване, у якому формується і функціонує фахова правосвідомість особистості як не завжди системне, а все частіше як середовище хаотизоване утворення – значить виявити і проаналізувати макросередовище і мікросередовище його формування з аналогічних позицій – нерівно важності та ступеня хаотизації.

Проблеми соціального середовища, як чинника формування правосвідомості, знайшли пояснення в юридичній літературі. Дослідження проводилися у зв'язку з питаннями забезпечення соціальної законності, формування правової культури і правосвідомості, правової активності, правомірної поведінки, соціального механізму дії права, правового регулювання, проблемами керівництва в сфері охорони суспільного порядку, реалізації прав громадян та іншими завданнями. Особлива увага має приділятися кримінологічним аспектам соціального середовища, розкриттю цілісного механізму зв'язків між негативними явищами в мікросередовищі співробітника поліції і недоліками у формуванні особистості.

Українська постнекласична наука, психосинергетика та соціогуманітарна сфера пропонує уявлення соціального середовища, суспільства, особистості,

правосвідомості, правомірної поведінки, її соціальної цінності з позиції єдності їх уявлення як нерівноважних хаотизованих середовищ подібного класу, що самооргнізуються (І.С. Добронравова, І.В. Єршова-Бабенко, І.М. Предборська, Л.Д. Бевзенко та ін.), що дозволяє розроблена І.В. Єршовою-Бабенко концептуальна модель «ціле у цілому» (2005) та її впровадження в соціогуманітарну сферу.

Матеріали наукових досліджень дозволили виокремити об'єктивні і суб'єктивні чинники соціального середовища, що сприяють вчиненню правомірних актів поведінки. До таких чинників В.В. Оксамитний відносить: «умови соціального і трудового статусу особистості (виконувана робота, ступінь активності, традиції колективу, почуття причетності до справ колективу і т.п.); соціodemографічні чинники (вік, стать, родинний стан і т.д.); моральна цінність і обґрунтованість правової норми, що багато в чому визначає ступінь її апробації в масовій свідомості; ступінь збігу імператива, що утримується в правовій нормі, з інтересами особистості або того первинного колективу, в рамках якого особистість функціонує, задовольняючи свої різноманітні потреби; дієвість соціального контролю за виконанням норми з боку тієї соціальної групи, цінності котрої певна особистість визнає і поділяє, як свої власні; розвиненість правової установки (позиції) особистості».

У літературі також знайшли відображення спроби систематизації і характеристики чинників, що впливають на формування права і правосвідомості. До таких чинників відносять: соціально-економічні, політичні (співвідношення соціальних сил, політичних партій, масових суспільних об'єднань, національних рухів і т.п.), міжнародні відносини, мораль, природне середовище, як зовнішнім неправовим чинникам, що мають опосередкований характер. До внутрішніх правових – пануюча правова ідеологія і правова психологія, правові погляди, юридична практика.

Дані переліки чинників соціального середовища не є вичерпними, єдиними й абсолютно повними. Водночас, вказують шлях пошуку і створюють основу для з'ясування чинників формування фахової правосвідомості особистості. Формування правосвідомості особистості відбувається як у соціальному середовищі, в якому формується свідомість як члена товариства (макросередовище) і середовищі, в якому здійснюється фахова діяльність людини(мікрoserедовище). Будь-яка людина, живе в умовах певної

економічної, політичної і правової системи, належить до тієї або іншої нації, класу, соціально-демографічної, територіальної, виробничої, фахової, політичної групи, сім'ї, конкретного трудового, навчального колективу тощо.

Отже, стало можливим зробити висновок, що так чи інакше на формування фахової правосвідомості впливають як загальні, так і специфічні риси макро- і мікросередовища. Як представник певної соціальної групи і трудового колективу, людина поділяє основні властиві їм психологічні особливості, як елемент суспільної системи, виражає реалізацію істотних рис цієї системи в найбільш суттєвих рисах і якостях.

Соціальне середовище у усій своїй сукупності позначається в суспільній правосвідомості. У той же час, правосвідомість, володіючи системною природою, має зображення у правосвідомості індивідуальній. Крім того, інші види свідомості (політична, моральна і ін.) є середовищами функціонування правосвідомості. Поведінка суб'єктів (правова, нейтральна або протиправна) теж середовище функціонування.

Необхідно зауважити, що при дослідженні чинників соціального середовища з усього їхнього різноманіття варто виокремити тільки ті, що мають на фахову правосвідомість істотний вплив. Простежити ж весь ланцюг взаємозв'язків і взаємопливів теоретично можливо, але з практичної точки зору складно в зв'язку з обсягом досліджуваного явища. Також при цьому варто врахувати, що становлення і розвиток індивідуальної свідомості пов'язано з діяльністю людини.

Синергетичний та діяльнісний підходи до дослідження формування правосвідомості дозволяють розглядати формування фахової правосвідомості, як нелінійний процес діяльності професіоналів в умовах певного неврівноважного середовища, виявити чинники в конкретних, що склалися відповідно до певної суспільної форми, умовах, що важливо у зв'язку з закономірною залежністю структури свідомості і змісту діяльності.

Зміст макросередовища формування фахової правосвідомості людини характеризується чинники, що є загальними для всіх членів товариства: матеріально-технічна база, державні, політичні і громадські організації, взаємозв'язки націй, класів, соціальних груп, культура тощо. Специфіка мікросередовища формування фахової правосвідомості людини виявляється в тому, що вона опосередковує вплив суспільства на особистість, її духовний світ

через фахову діяльність в межах трудового колективу. До елементів мікросередовища можна віднести колектив, сім'ю, друзів, знайомих, сусідів і т.п., в якому індивід знаходиться і відчуває певний вплив на його на правосвідомість.

Людині, як і для всіх інших членів суспільства властива участь в основних сферах життя: професійно-трудовій, суспільно-політичній, сімейно-побутовій, культурно-пізнавальній. Для всіх цих сфер властиві економічні, політичні, соціальні, правові, моральні відношення. Все це бере участь у формуванні правосвідомості особистості.

Можна виокремити і мезосередовище або середовище системи органів внутрішніх справ, але найближче соціальне оточення – трудовий колектив співробітника найбільш значний у формуванні фахової свідомості особистості. До найближчого оточення ми відносимо також колективи громадських організацій, правові асоціації у системі трудового колективу. Вплив цих елементів середовища набуває особливо важливого значення.

Кожний із чинників опосередковує конкретні прояви фахової правосвідомості, її формування, визначає структуру, рішення конкретних задач у їх цілісності.

ВИКОРИСТАННЯ СТІЙКИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ СИСТЕМ В ЕНЕРГОПОСТАЧАННІ

Савельєв Артем Андрійович,
технічний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»,
асистент кафедри ТОЗЕ, ОНПУ.

Наразі електрична енергія є основним видом енергії, яку використовує людство. Електрична енергія має великі переваги в порівнянні з іншими видами

енергії. Вона легко і без великих втрат може бути перетворена в інші види енергії – механічну, хімічну, теплову або світлову. Саме ці види енергії найчастіше потрібні людині в її повсякденній діяльності.

Електрична енергія легко передається на будь-які відстані, що дозволяє організувати будівництво електростанцій в будь-якій точці земної кулі, де є природні ресурси для генерації електроенергії. Електрична енергія може бути легко роздроблена на частини, що ще більш полегшує її передачу до споживачів. Процес отримання, подальшої переробки і передачі енергії може бути легко автоматизований. А прилади, що використовують електроенергію, прості в управлінні. Часто для управління великими потоками електроенергії досить простого натискання на кнопку.

При проектуванні або використанні будь-якої системи електропостачання необхідно дотримуватися певних вимог до цих систем, а саме: безпеки і зручності експлуатації, необхідної надійності роботи, забезпечення в необхідній кількості та заданої якості електроенергією електроспоживачів, економічності та ефективності передачі і розподілу електроенергії, можливості подального розвитку цієї системи.

Виробництво електроенергії в усьому світі постійно зростає. Так, за даними інтернет-ресурсу Global Energy Statistical Yearbook 2017, виробництво електроенергії в світі з 1990 р. зросло більш ніж в два рази – з 11,46 ТВтг в 1990 році до 24,35 ТВтг в 2016 році. Особливістю світової електрогенерації є її територіальна віддаленість від споживачів. Дійсно, атомні і гідроелектростанції тяжіють до водних ресурсів, а теплові станції – до родовищ кам'яного вугілля або газу. У той же час споживачі електроенергії розподілені більш рівномірно. Тому важливою складовою частиною процесу виробництва і споживання електроенергії є її транспортування від джерел до споживачів. Довжина ліній передачі електричної енергії може становити кілька сотень або навіть тисяч кілометрів. Зрозуміло, що у таких лініях електропередачі неминуче повинні виникати втрати енергії. Величина втрат залежить від конструкції ліній і може отримати середню оцінку. Так, наприклад, середнє значення втрат в лініях електропередачі США в 2015 році становило близько 4,7 %.

Однак, як випливає з даних проведених досліджень, збільшення коефіцієнта корисної дії тільки на 0,1 % призведе в світовому масштабі до економії 24350 МВтг електроенергії. Це, наприклад, більше річного

споживання електроенергії такої європейською країною як Угорщина (21550 МВтг). Таким чином, можна дійти до висновку, що в сучасних системах електропостачання (також України) існують проблеми пов'язані з втратами при передачі електроенергії від джерел до електроспоживачів, а також з надійністю постачання електроспоживачів електроенергією.

Які ж саме шляхи вирішення проблем надійності і якості електроенергії з'явилися останнім часом? Зовсім недавно з'явився термін, або визначення стійкі енергетичні системи (resilient energy systems). В університеті Манчестера (School of Electrical and Electronic Engineering at University of Manchester) ця дослідницька тема орієнтована на виробництво, передачу та використання електричної енергії в різних областях, таких як системи управління (Control systems), високовольтні мережі (High-Voltage Networks), енергетичні мережі (Energy networks). Ці дослідження приводять до думки, що способи, якими розробляються та експлуатуються енергетичні мережі, потрібно змінювати, якщо ми хочемо використовувати більш стійкі джерела енергії. Зараз спостерігається швидке зростання передачі та використання електричної енергії у всьому світі, що змінює спосіб побудови та експлуатації енергосистем.

Все частіше вимагається використовувати гнучкість у розподільних мережах та іншого нового енергетичного обладнання, щоб допомогти підтримати існуючі системи, забезпечити їх надійність та стабільність. Це зумовлено необхідністю заміни чи продовження терміну експлуатації існуючого устаткування через старіння енергосистеми.

Велика кількість обладнання в енергетичних мережах була встановлена десятиліттями тому і термін його використання наближається кінця – або вже перевищив його! Існує навіть ціла концепція – стійка та стабільна інфраструктура для міських енергетичних систем (Resilient and Sustainable Infrastructure for Urban Energy Systems). В основному в ній розглядаються проблеми впливу природних катаklіzmів на працездатність та цілісність енергосистем міст, а саме, те що подібні катаklіzми роблять міста більш уразливими до втрат при передачі електроенергії та пошкодженню енергетичної інфраструктури. Вплив стихійних негаразд на енергетичну інфраструктуру привернув увагу до необхідності створення більш стійких енергетичних систем.

Так що ж таке стійкість і як використовувати цей термін в електроенергетиці, а також що ж таке стійкість енергетичних систем. The National Academy of Sciences визначає «стійкість (resiliency)» як здатність готуватися, відновлюватися і успішно адаптуватися до несприятливих умов. Стійкість – це здатність енергосистеми терпіти будь-які зміни, які стосуються її режиму роботи, і продовжувати надавати споживачам доступні енергетичні послуги. Стійка енергетична система може швидко оговтатися від ударів і забезпечити альтернативні способи постачання електроенергії у випадку зміни в енергетичному обслуговуванні споживачів.

National Renewable Energy Laboratory займається питанням стійких енергетичних систем, у них є напрям дослідження «стійкі енергетичні системи (Resilient Energy Systems)». Була опублікована стаття «Кількісна оцінка та монетизація відновлюваної енергетичної стійкості (Quantifying and Monetizing Renewable Energy Resiliency)». В цій статті розглядаються унікальні гібридні системи із відновлюваною енергією, що складаються з сонячної енергії, зберігачів енергії та генераторів, які забезпечують підвищену стійкість системи.

Також проведена робота демонструє способи кількісної оцінки рівня стійкості, наданої відновлюваною енергією та її зберіганням у гібридних системах, встановлені значення для цієї стійкості та визначені можливості для монетизації. Метою цієї роботи є інформування власників будівель, страхових компаній та іпотечних кредиторів про можливі ринкові пропозиції, які стимулюють розвиток та проведення досліджень щодо енергетичної стійкості та зменшення втрат при використанні електроенергії.

Таким чином, актуальність пошуку шляхів вирішення проблем, пов'язаних зі стабільністю та надійністю існує в сучасній енергетиці. Учені активно розглядають можливості та способи їх вирішення. Недавні серйозні погодні негаразди викликали появу та зацікавленість у необхідності розроблення та впровадження локалізованих, пружних енергетичних систем. Оскільки технологічні витрати зменшуються, а розширені відключення стають все більш поширеними, більшість підприємств та власників будинків, ймовірно, враховують цінність стійкості та життєздатності, щоб уникнути втрат, пов'язаних із перервами в передачі електричної енергії.

ТЕСТ ЯК ОБ'ЄКТИВНИЙ СПОСІБ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Соловйова Ольга Володимирівна,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Прикладна математика»,

старший викладач

кафедри вищої математики, ОНПУ.

*Величезна перевага тестів полягає в тому,
що вони дозволяють звичну відповідь вчителя
«як мені здається» змінити словами
«я це знаю» або «я це не знаю»*

П. П. Блонський

Більша частина, зарубіжних країн використовує тести для оцінювання знань, починаючи з 1892 р. Однак, у нашій країні вони з'явилися, можна сказати, зовсім недавно. Тому виникає дуже багато питань стосовно складання та оцінювання тестових завдань у вищій школі. Цікавить структура самого тесту, критерії оцінювання, обсяг матеріалу що виносиється для оцінювання, і саме головне – це об'єктивність оцінки самого тесту.

Спочатку хочеться поміркувати що таке тест та тестування. Само по собі слово тест – це іспит, перевірка. Тестування застосовується для визначення відповідностей предмету випробування заданим умовам. Тестування застосовується у техніці, хімії, фізиці, медицині, психіатрії, у дитячих садках, школах та у вищих навчальних закладах. Тестування у вищому навчальному закладі, на мій погляд, – це діагностика якості засвоєного матеріалу стосовно однієї або декількох дисциплін.

Однак сам по собі тест, більшість з нас чомусь сприймає як звичайний вибір, однієї відповіді з декількох запропонованих до одного питання. Але традиційний тест – це стандартизований метод діагностики рівня знань та навичок, придбаних за деякий певний час. В такому тесті усі повинні відповідати на одні й ті ж самі запитання, у певний час та в одинакових умовах. Можна скласти безліч тестів, але мета залишається одна. Головна ціль тестування – це встановлення рівня навчальних досягнень.

Розглянемо етапи розробки тесту. Можливо конкретизувати декілька основних, на мій погляд, етапів розробки тестових завдань.

– Визначення мети тестування. В якості мети тестування, треба обрати деякий об'єм навчального матеріалу, за певні проміжки часу. Формувати контрольне тестування після закінчення певної теми. Формувати модульне тестування, після певного проміжку який вміщує декілька тем. Формувати підсумкове тестування, яке проводиться і кінці семестру.

– Складання тестових завдань. Тестові завдання мають відповідати матеріалу, який було розглянуто на лекціях та на практичних заняттях.

– Компоновка завдань для опробування. Компонувати завдання потрібно за трьома рівнями складності. Низький 1-й рівень (достатній рівень), середній 2-й рівень (базовий рівень), високий 3-й рівень (досконале володіння навичками та знаннями).

– Опробування завдань, та складання самої структури тесту. Під час опробування тесту, потрібно розв'язати його, та проаналізувати скільки часу знадобиться учню середнього рівня для розв'язання цього ж самого тесту.

– Визначення і розрахунок показників. Це дуже важливий етап який полягає в оцінюванні усього тесту та окремих його завдань відносно складності та часу виконання завдання.

– Складання остаточного варіанта тесту. Розміщення завдань в тесті відносно структури і рівнів складності.

У кінці тест має відповідати навчальному матеріалу. Повинен відповідати діючим правилам та вимогам щодо оформлення тестових підсумкових робіт. Завдання тесту мають бути розглянуто на практиці, або на лекціях. Тест та його структура повинні бути зрозумілими випробуваному. І основною вимогою до завдань є те, що завдання повинно мати однозначно правильну відповідь.

Для кожного тесту має бути визначено певний проміжок часу. Однак проблема складання та оцінювання полягає в тому, що студенти зазвичай пишуть тестові контрольні роботи під час навчального заняття або на завершенні вивчення курсу. Тому потрібно складати тест таким чином, щоб вони були розв'язані за певний проміжок часу, а не навпаки.

Тепер розглянемо якого виду бувають тестові завдання і яким чином, на мій погляд, їх краще застосовувати у тесті. Тести поділяють на 2 групи: завдання закритого та відкритого типу.

Тестові завдання закритого типу – це завдання множинного, альтернативного вибору, встановлення відповідності та послідовності. Ці завдання більш всього використовуються для тестів 1-го та 2-го рівнів, для визначення відповіді не потрібно робити багато розрахунків, але тут більшість студентів намагаються вибрати відповідь навмання.

Тестові завдання відкритого типу – це завдання коли на кожне питання випробуваний повинен запропонувати свою відповідь, скорочену чи розгорнуту. Завдання відкритого типу, майже завжди складають для тестів 3-го рівня. Для відповіді на такі завдання, той кого тестиють має впевнено володіти навичками та знаннями з дисципліни або теми.

Тести мають певну низку переваг та недоліків. Серед переваг можна наголосити на такі як:

– Тести є більш якісним та об'єктивним засобом оцінювання. Адже процедура оцінювання є стандартною, і усі респонденти постають у рівних умовах під час тестування та під час перевірки, майже зовсім зникає суб'єктивність педагога.

– Тест може містити завдання з усіх тем курсу, що дає змогу протестувати рівень засвоєння всіх тем.

– Тест є більш точним способом оцінювання. Тому, що може містити достатню кількість завдань різних рівнів, тим самим надаючи зможи набрати більше балів ніж при звичайному іспиті, який може складатися з 3-5 питань.

– Під час тестування, ті кого тестиють не відчувають нервової напруги, тим самим найбільш ймовірно що вони можуть відповісти на більшу кількість завдань.

Серед недоліків слід назвати наступні:

– Для розробки якісного тесту необхідно багато часу.

– Результати, які отримає викладач після перевірки тесту, дають інформацію стосовно засвоєного матеріалу, але не вказують на причини прогалин в знаннях.

– За допомогою тесту неможливо оцінити здібності людини пов'язані з творчістю.

– На відміну від усного іспиту, процес тестування займає певний час.

– В тестуванні присутній елемент випадковості, тобто респондент випадковим чином може не дати відповідь на просте питання, але вгадати

відповідь більш складного завдання тесту. Тим самим відбувається спотворення результатів тесту.

З усіх цих недоліків та переваг можна зробити висновок, що перевірка знань за допомогою тестів не може дати абсолютно оцінку знань та умінь особливо це стосується мистецтвознавців, художників та поетів... Інколи потрібно до тесту додати ще й співбесіду з учнем, щоб отримати повномірну та об'єктивну оцінку навичок, знань та умінь. Тому під час підсумкових іспитів дуже корисно використовувати екзаменаційний білет у формі тесту, але він має містити декілька питань які потребують розгорнутої відповіді або співбесіди з викладачем.

На завершення можна сказати, щоб отримати повномірну картину щодо успішності навчальних досягнень, тестування повинно обов'язково поєднуватися з іншими формами та методами перевірки та контролю. Але незважаючи на усі недоліки тестування як метод оцінювання рівня навчальних досягнень, має багато переваг, тому удосконалюючи цей метод можна одержати об'єктивні показники успішності.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ЯК СПЕЦІАЛІСТА З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Степаненко Маргарита Володимирівна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
ОНПУ.

В умовах реформування українського суспільства перспективи розвитку особистості набувають особливого значення. У ХХІ столітті, епоху світової інтеграції, глобалізації, переважання інформаційного капіталу і знань, а також в період глибоких глобальних криз (екологічної, антропологічної, культурної, освітньої), загрози виживання, безпеки і благополуччя перед інститутом освіти, особливо вищої, постає завдання докорінного перегляду людського буття і мислення, поворот до нової освітньої парадигми, трансляції нових життєвих

цінностей і сенсів. У Законі України «Про освіту» йдеться про «гуманістичний характер освіти, свободу розвитку особистості, виховання взаємоповаги, створення умов для самореалізації кожної людини, пріоритет загальнолюдських цінностей, здоров'я і життя людини». Використання освіти як фактора вдосконалення особистості і навколошнього природного та соціального середовища повинно стати основним методологічним принципом стратегії відродження України.

В цих умовах особливого значення набуває психологічний розвиток особистості студентської молоді, як майбутніх спеціалістів в різних сферах. Формування особистості студента – це процес змін, що відбуваються в особистості студента з різних причин, що з часом приводить до якісних змін, які трансформуються в його якості, особливості, властивості, їх сукупності, зіставні з моделлю випускника вищого навчального закладу. Формування особистості майбутнього фахівця у вищій школі багатогранний і складний процес, чий успіх, насамперед, забезпечується його плануванням і організацією, створенням внутрішніх і зовнішніх умов для збагачення умінь знань, і навичок, студентів інтенсивного прояву та розвитку необхідних якостей.

Студентський вік – це період формування самосвідомості, світогляду, життєвого самовизначення і характеру, чому й сприяє пізнавальна діяльність. Мислення студента здатне узагальнювати і абстрагувати навчальний матеріал. Пам'ять стає зрілою. Мова стає конкретизованою і виразною, збагачується науковими термінами. У студентів формуються стійкі професійні інтереси. Рисою особистості стає прагнення до самовиховання. Особистість студента – це особистість, яка змінюється і розвивається. У цей період відбувається формування:

- самосвідомості, як емоційного ставлення до власного «я», цілісного уявлення про себе, самооцінки своєї поведінки, зовнішності, моральних, вольових, розумових якостей, усвідомлення своїх негативних і позитивних рис, на основі чого виникають мотиви вдосконалення особистості і самовиховання;
- світогляду, як системи переконань, знань, поглядів, власної філософії, яка спирається на засвоєну раніше систему знань і здатність до теоретично-абстрактного мислення;

– індивідуальності, що знаходить вияв у створенні власних теорій щастя, любові, сенсу життя тощо.

Протягом років навчання у ВНЗ, молоді люди знаходяться в специфічних умовах вищого навчального закладу, що не може не відбиватися на змінах в їх особистості. Потенціал освітнього закладу, формуючий особистість, великий і пов'язаний з наступними групами впливів:

– навчального (освітнього) процесу – впливи проведених занять, їх методика, зміст, особистість викладачів, стиль викладання;

– умов в освітній установі – соціально-педагогічні і соціально-психологічні впливи на особистість студента, всього укладу його життя і функціонування освітнього закладу і його стилю;

– навчання самих студентів – впливи власної активності під час знаходження у ВНЗ;

– виховної роботи – впливи спеціальної системи заходів виховного характеру, які проводяться в навчальному закладі, задоволення побутових і культурних запитів студента, організація його дозвілля.

До умов, які впливають на формування психологічних особливостей особистості студента, відносяться:

– загальні особливості освітнього закладу – статус, професійний профіль, його історія, освітній і науковий авторитет, оснащення, місце розташування;

– особливості керівництва – особливості стилю діяльності, особистості керівників, особистий приклад, авторитетність, їх турбота про наукове і професійне зростання студентів і викладачів, про сприятливі умови їх навчання, дозвілля, харчування та побут;

– особливості організації занять і педагогічного процесу – планування, навчальна і планова дисципліна, забезпеченість освітнього процесу всім необхідним, забезпечення студентів методичними та навчальними матеріалами, стан їх науково-дослідницької та навчально-дослідницької роботи, стан контролю, критерії оцінювання успіхів учнів, справедливість, вимогливість, організація стажувань і практик, допомога в подоланні труднощів та ін.;

– особливості педагогічного колективу, особистостей, що в нього входять, його комплектування, ставлення до студентів, до справи, до стану справ в освітній установі і країні, педагогічна культура, наукова активність, авторитетність, професіоналізм, моральність, безкорисливість, загальний рівень

викладання, робота навчальних і наукових бібліотек, факультетів, робота психологічної служби;

– особливості студентського колективу в цілому і окремих навчальних груп – особливості особистостей, які утворюють групи, авторитетних студентів, лідерів, взаємини всередині навчальних груп і між ними, пануючі в навчальних групах і колективах інтереси, мотиви, норми поведінки, настрої, ставлення до професії, наявність «культури навчання»;

– особливості побутового облаштування студентів – харчування, фінансового становища, гігієни, гуртожитків, заняття спортом, задоволення культурних запитів, турботи керівництва і служб, які забезпечують поліпшення умов життя студентів і ін.

Уся ця сукупність умов має бути постійним об'єктом педагогічної оцінки та моніторингу, педагогічного та психологічного вдосконалення. Для успішного формування майбутнього фахівця у вищій школі необхідно:

– цілеспрямовано організовувати цю роботу з урахуванням профілю ВНЗ, років навчання і т.д. (викладачеві необхідно чітко розуміти які моральні, світоглядні, культурні, професійні та естетичні якості необхідно сформувати у студентів відповідно до профілю);

– впливати на мотивацію студентів до отримання обраної ними професії;

– аналізувати зміни рівня розвитку окремих особистісних якостей студента, а також ступеня їх соціальної активності, професійної підготовленості і т.п. Тут важливо визначити:

а) ставлення до навчання, майбутньої професії, розуміння значення навчання для успішної професійної діяльності, інтелігентність, ерудиція, дисциплінованість;

б) знання особливостей майбутньої професійної діяльності, її вимог до фахівця, принципів керівництва трудовим колективом і т. п.;

в) рівень володіння методами і формами організаційно-виховної роботи в трудовому колективі;

г) ступінь свідомої саморегуляції в складних ситуаціях;

д) самооцінка своєї поведінки, дій і якостей з точки зору їх відповідності вимогам суспільства.

– враховувати в навчально-виховному процесі соціально-психологічні, вікові та індивідуальні особливості студентів, динаміку їх зміни, знаходити найбільш адекватні способи впливу на учнів.

Виділяють три групи умов успішного формування особистості студента у ВНЗ, які забезпечуються: самими студентами; керівниками та викладачами ВНЗ; спільною діяльністю викладачів і студентів. До умов першої групи відносять:

- розуміння студентами значущості своєї майбутньої професії і вимог, які вона пред'являє до фахівця;
- позитивна мотивація до самоствердження в студентському колективі;
- цілеспрямованість в пізнавальній та практичній діяльності в ході навчального процесу;
- активність на навчальних заняттях;
- правильна самооцінка своїх особистісних якостей і ступеня підготовленості до майбутньої практичної діяльності після закінчення ВНЗ;
- активна участь у громадській роботі;
- прагнення до вдосконалення професійних якостей і особистості в цілому;
- сприятлива морально-психологічна атмосфера в студентському колективі.

Чим активнішими та ініціативнішими студенти будуть при виконанні завдань, на заняттях, тим успішніше вони опановують необхідні навички та знання, тим інтенсивніше у них формуються якості майбутніх фахівців. До умов другої групи відносяться:

- чітке з'ясування викладацьким та керівним складом вузу сучасних вимог до підготовки фахівців, вивчення і об'єктивна оцінка рівня професійної підготовленості студентів до роботи після закінчення вузу, ступеня сформованості у них відповідних психічних якостей, станів, процесів;
- організація та планування навчально-виховного процесу з урахуванням зазначених вимог;
- морально-психологічна мобілізація студентів на оволодіння знаннями відповідно до навчальних програм;
- аналіз ходу навчального процесу, наукової і громадської роботи студентів;

– спонукання студентів до безперервного вдосконалення своїх позитивних якостей, знань, навичок і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності за фахом;

– тактовність у взаємовідносинах зі студентами, облік в навчально-виховній роботі їх соціальних, вікових та індивідуальних особливостей, спілкування з ними на основі демократизму, доброзичливості, принциповості;

– психолого-педагогічна підготовка, особисті якості, авторитет і приклад викладачів, активістів, керівників.

До третьої групи відносять:

– єдність установок, поглядів, загальне прагнення до реалізації навчальних програм на високому рівні, до максимальної результативності всіх видів діяльності у ВНЗ;

– професійна спрямованість взаємодії студентів і викладачів;

– позитивні взаємини між ними, взаємоповага і взаєморозуміння; узгодженість в діях відповідно до ролі і місця у системі навчання і виховання у ВНЗ;

– взаємодопомогу, колективізм у діяльності; орієнтацію на високу успішність.

Реалізація вищезгаданих умов ґрунтуються на комплексному підході до навчання і виховання студентів. В цілому ж розвиток особистості студента як майбутнього спеціаліста з вищою освітою йде в ряді напрямків:

– розвиваються необхідні здібності, змінюються професійна спрямованість, ідейна переконаність;

– підвищуються почуття відповідальності, обов'язку за успіх професійної діяльності, індивідуальність студента проступає рельєфніше;

– зростають домагання особистості студента в області майбутньої професії;

– на основі інтенсивної передачі професійного і соціального досвіду і формування необхідних якостей зростають стійкість і загальна зрілість особистості студента;

– міцнюють готовність до майбутньої практичної роботи і професійна самостійність.

Таким чином, психологічний розвиток особистості студента – це діалектичний процес вирішення і виникнення протиріч, переходу зовнішнього у

внутрішнє, активної роботи над собою, саморуху. Час навчання у вищому навчальному закладі припадає на специфічний переломний момент у формуванні особистості людини. Це обумовлено рядом психологічних і вікових особливостей. Як відомо, особистість людини формується в її активній діяльності. Головною ж для студентів протягом навчання у вищій школі є навчально-пізнавальна діяльність. Вона полягає не лише в отриманні певної кількості знань, а в придбанні професійної спрямованості, що особливо важливо для успішної роботи в подальшому як фахівця. Важому роль в цьому процесі відіграє ряд чинників, таких як розвиток спеціальних здібностей, формування позитивної «Я-концепції», сприятлива атмосфера в колективі, включаючи і сферу відносин викладачів і студентів ВНЗ тощо. Основною передумовою успішного формування професійної спрямованості студентів є позитивна мотивація вибору спеціальності.

Отже, становлення особистості студента як майбутнього фахівця супроводжується «професіоналізацією» психологічних станів і процесів, розвитком професійної самостійності і спрямованості, загальним духовним і соціальним «дозріванням» студента.

КРЕМНІЄВА ДОЛИНА У СЕЛІ: РОЗДУМИ ПРО ДЕУРБАНІЗАЦІЮ

Стременовський Владіслав Русланович,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Фізика та астрономія», ОНПУ.

У мене є мрія... Я мрію жити у селі, за містом. Хіба я один такий? Звичайно, у мене своя історія. Я відвідував бабусю у селі, я навчався деякий час у селі, я жив у селі. Проте, думка щодо життя поза містом у мене почала зріти зовсім нещодавно. Я поділився нею із декількома своїми знайомими – на моє превелике здивування, я виявився такий не один. Щось відштовхує людей у місті, проте і від цивілізації бігти вони не прагнуть. А старше покоління вважає

моє бажання нісенітницею. Юнацький максималізм? Я почав гуглiti і вивчив нове слово – «Руралізація»...

Із прадавніх часів людей тягнуло одне до одного. Ми високо соціальні істоти. Людина як вид не вижив би, якби кожен індивідуум сидів у печері на самоті і зустрічався б з іншими лише за потреби розмноження. Разом можна і мамонта сполювати, і щось швиденько побудувати. Але справжня сила людської соціальності, помноженої на високий інтелект і творчі здібності, розкривається у передачі знань, свого досвіду. Спершу лише вербальним шляхом, потім писемним.

Комунікація між групами людей на великих відстанях була проблематичною. Як через культурний і мовний бар'єр, так і через власне час передачі інформації. Виробництво і торгівля також обмежувалися невеликою територією, якою можна було безпечно і вчасно перевезти сировину та товар. Племена розросталися, зливалися, загарбовувалися. Число автономних одиниць все зменшувалася. З'являлися поселення, селища, міста, держави, імперії. Міста ставали центрами промислового, економічного, культурного та наукового розвитку. Диференціація між селянином та містянином зростала все більше. Кваліфікаційні кадри відтікали до міста, збіднюючи в усіх сенсах селище і не даючи можливості розвинутися.

Процес стрімкого відтоку населення до міста називається урбанізацією. Здебільшого, людство всю свою історію було зацікавлене в урбанізації. Населення обожнювало видатних вождів минулого, що займалися містобудівництвом. Це давало стрімкий поштовх у всіх сферах життєдіяльності. Було зручно і ефективно керувати людьми, налагоджувати торгові і виробничі співвідносини, коли значна кількість людей була зосереджена на малій площі відносно всієї країни. Так можна було мобілізувати сили для будь-яких дій.

Але вже давньогрецькі філософи помічали негативні тенденції міського образу життя. Вони звинувачували міське населення у розпусті, лінощах, жадобі та участі в політичних інтригах, а сільські жителі навпаки захоплювали своєю простотою, повагою до праці, життям поряд з недоторканою природою, що в деякому сенсі наближувало до божественного.

Хтось знаходив вихід в аскетичному і відлюдненому образі життя. У кожній релігії знаходилася течія чи спосіб пізнання шляхом віддалення від мирських турбот і особливо від гріховного впливу міста.

Під час епідемій чуми містяни найбільше страждали через високу щільність населення. Та люди все ще не залишали міста. Бо з іншого боку можна було бути захищеним від великого ворога (пріоритетною ціллю якого в свою чергу і ставали міста). Розвиток медицини, технологій дозволяли жити ще довше, безпечніше і щільніше.

Тепер ми живемо у хмарочосах, деякі надзвичайно небезпечні хвороби подолані у минулому столітті, сільське господарство розвивається із сучасними технологіями і автоматизацією. Сьогодні можна спокійно сісти на міський транспорт, дістатися до вищого навчального закладу, до роботи, що концентруються у містах.

Ручна важка праця майже в минулому. Освіту можна отримувати дистанційно. Стaють більш затребуваними роботи, які можна виконувати не виходячи з дому. Затримка у передачі інформації за допомогою Інтернету між Одесою та Києвом долі секунди. Ми маємо швидкий транспорт, віддалену роботу, дистанційну освіту. Навіщо тоді сучасному юнаку місто?

З точки зору молодого хлопця чи дівчини наразі стає все вигідніше проживати у селі. Саме житло дешевше. Стaєш менш залежним від транспорту – це і економія власних коштів, і екологічна складова. З іншого боку, треба задіювати хазяйновитість, аби не занедбати власну землю. Та це обертається у позитивному векторі, бо праця облагороджує людину, сприяє саморозвитку. Стосовно комунальних витрат: у селі їх значно можна нівелювати екологічними технологіями, зробивши дім майже автономним від загальної електромережі. І бонусом: можна у перервах між інтелектуальною працею посадити щось, приглядати за городом чи садочком. А це можна перетворити на додатковий дохід, і зробити внесок у розвиток сільського господарства країни.

Хтось може знайти естетичну складову у житті поряд із природою. Наприклад, шукати натхнення на творчість. Чи ідейну. Близькість до природи виконує виховну роль для людини, задаючи питання і про екологію, і про поважне і бережливе ставлення до природи, як до нерукотворної частини світу.

Нарешті, екологічний стан, перебування на свіжому повітрі (що є дефіцитом для містянина, що проводить більшу частину часу в офісі чи квартирі) і помірна фізична праця позитивно впливатимуть і на здоров'я.

Урбаністи ще довго будуть розгрібати наші міста. Багато міст побудовані хаотично. Міські нетрі не несуть ні практичного сенсу, ні естетичного,

ускладнюючи життя простим людям. Транспортний колапс із тисячами і тисячами машин, які не знаходять паркінгу, які сповільнюють транспортний потік. Знову ж таки, екологічна і епідеміологічна ситуація. Місто приймає роль прикладу незбалансованого співіснування людини і природи.

Та треба чекати. Час зрушить маси людей із міста. Потрібні інноваційні кроки у різних сферах життєдіяльності. Час автоматизує всі технологічні процеси виробництва, штучний інтелект зведе до мінімуму навіть роботу людини у сфері послуг. Більша частина роботи для людини буде дистанційною, пов'язаною із створенням нового, і задіяння своїх можливостей там, де штучний інтелект може не впоратися чи потребуватиме контролю.

Окрім виробництва, потребує розвитку освітня сфера. Більша увага має приділятися самостійному та дистанційному навчанню. Це не лише про можливості такої освіти, які вже в різній мірі доступні для різних сфер. Має розвинутися модель сертифікації такої дистанційної освіти. Щоб продивившись курс, проконсультувавшись із педагогом он-лайн, склавши іспит можна було отримати одразу сертифікат на знання дисципліни, і взятись до роботи.

Для такого розвитку має розвиватися інфраструктура та зв'язок. Дороги – основа цивілізації. Розвиток існуючих видів транспорту, створення нових типів транспорту (HyperLoop Ілона Маска для прикладу) здешевлення поїздки, розвиток і утримання в гарному стані доріг – не можна сказати, що із усім цим наразі все ладно. Покриття зв'язку досить велике, але все ще недостатнє. Україна лише у 2018 році перейшла на 4G-зв'язок, коли розвинені країни світу почали переход розпочинаючи з 2010. Але це про загальний розвиток країни. І це також сприятиме деурбанізації.

На жаль, селища не завжди мають всі необхідні зручності. Лікарня може бути одна на кілька сіл. Асортимент у магазині обмежений і навіть буває простроченим, а ціни спекулятивними (але це правопорушення зі сторони власника крамниці, а не характерна риса села). Не рідкісні для села проблеми із сміттям, каналізацією – селяни часто вирішують все своїми зусиллями. Не кажучи вже про засоби культурного дозвілля.

Клуби, популярні за Радянським союзом, зараз занедбані, або дуже рідко задіються. На жаль, місця громадського харчування обмежуються баром або кафе з не найкращим обслуговуванням. Не всюди є школи, що вирішується

перевезенням школярів щоранку до найближчого доступного закладу. Розвиток інфраструктури села обов'язковий для держави.

Подивимося на проблему ще з соціальної точки зору. Висока щільність населення сприяє більшій кількості кримінальних правопорушень, що підтверджується статистикою. Міські нетрі вважаються ще і депресивними районами. Недарма людей у ранковому міському транспорті порівнюють із зомбі.

З іншого боку, навіть отримавши змогу податися жити за місто, не кожен піде на таке. Треба пересилити себе, набратися самодисципліни і сміливості, аби покинути комфортну зону. Доведеться піти на розірвання значної частини контактів, залишити минулі звички і спосіб життя. І бути готовим до прийняття нових викликів.

Поява на новому місці зазвичай завжди стресова. Нікого не знаєш, і здається, що нові сусіди, із якими доведеться жити, всі налаштовані вороже. І якщо у місті нормально, що не знаєш всіх довкола, то у невеликому селищі майже всі одне одного знають. Легше буде тим, хто вже проживав в обраному для життя селищі, має родичів. Є й позитивний момент: зарекомендувавши себе в оточенні з гарного боку, з часом усі односельці стануть своїми і вже місто буде диким, де ніхто нікого не знає.

Мої роздуми підходять до кінця. Я бачу такий розвиток міста і села логічним, більш сталим і безпечним. Поки цей процес не помітний, але з часом стане набирати все більший темп. Це зумовлено сьогоднішніми тенденціями розвитку нашого суспільства. А може, це буде лише етапом. І з часом люди повернуться до мегаполісів у будинки-мурашники, якщо буде необхідно, згідно із теорією циклічності процесів. А може я просто намалював чергову утопічну картину.

Багато факторів і спостережень не враховані, і ця історія може бути не більше, ніж притягненням певних думок за вуха, щоб виправдати власне прагнення до сільського життя. Як часто буває, що дослідник бачить підтвердження своєї теорії, беручи до уваги лише підходящі факти. Просто хочу бути чесним із читачем.

Але так чи інакше, розвиток села – важливий напрям внутрішньої політики будь-якої держави. Україна, як країна з великим аграрним потенціалом, має підтримувати цей розвиток задля місця на світовій арені. І

поліпшення умов для селян безумовно сприятиме зростанню і виробництва, і сільського населення. За рахунок людей, що не захочуть їхати до міста, або за рахунок внутрішніх мігрантів – це вже покаже час.

АБУ ДАБІ ФОНД РОЗПОДІЛЯЄ 50млн. дол. НА ЧАД

Талеб Абдулла Мохамед Алхаммаді

гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Маркетинг», ОНПУ.

Абу-Дабі Фонд розвитку (ADFD), провідний національний орган допомоги у розвитку, виділив урядовий грант на суму 50 млн. дол. Фінансування сприятиме підвищенню фінансової стабільності в центральноафриканській країні та стимулюватиме зростання ключових секторів.

Фінансування включає фінансування технічних та економічних досліджень для розвитку водних ресурсів для різних видів використання, тваринництва та розвитку сільського господарства, а також підтримки проектів розвитку, визначених у рамках загального бюджету Чаду.

Генеральний директор ADFD Мохаммад Саїф Аль Сувайді; Ахмад Аль Ходар Алі Фадель, державний секретар з фінансів і бюджету Чаду; і Закарія Ідрісс Дебі, посол Чаду в ОАЕ; підписали меморандум про взаєморозуміння (MoU), в якому викладено умови фінансування в штаб-квартирі ADFD в присутності інших високопосадовців обох сторін.

Аль Сувайді сказав: «ОАЕ та Чад користуються стратегічними двосторонніми зв'язками, посиленими конструктивним співробітництвом і участю в найважливіших стратегічних відносинах. ADFD пишається тим, що відіграє важливу роль у сприянні цих зусиль. Він додав, що 50 мільйонів доларів сприятимуть уряду Чаду у досягненні національного плану розвитку. Нове зобов'язання щодо фінансування підсилює нашу чутливість у допомозі уряду Чаду у підвищенні рівня життя своїх людей, особливо шляхом підтримки

розвитку водних ресурсів для різних видів використання, включаючи сільське господарство та вирощування худоби, сказав чиновник.

«Ми сподіваємося на подальшу конструктивну співпрацю з урядом Чаду, зокрема, у фінансуванні проектів розвитку, які відповідають їх національній програмі. Крім того, у рамках своєї стратегії та цілей Фонд готовий вивчати та фінансувати проекти, які сприяють економічному та соціальному розвитку Чаду », - сказав Аль Суваїді.

ABU DHABI FUND ALLOCATES \$50M TO CHAD

Taleb Abdulla Mohamed Alhammadi

Abu Dhabi Fund for Development (ADFD), the leading national entity for developmental aid, allocated a government grant worth \$50 million (Dh184 million) to support the Chadian government in achieving its development goals. The funding will contribute to driving financial stability in the Central African country and fuel the growth of key sectors.

The funding includes the financing of technical and economic studies for the development of water resources for various uses, livestock and agricultural developments, as well as supporting development projects outlined within the general budget of Chad.

Mohammad Saif Al Suwaidi, director-general of ADFD; Ahmad Al Khoudar Ali Fadel, Chadian State Secretary for Finance and Budget; and Zakaria Idriss Deby, Chadian Ambassador to the UAE; signed a memorandum of understanding (MoU) outlining the terms of the funding at the ADFD headquarters in the presence of other senior officials of both parties.

Al Suwaidi, said: “The UAE and Chad have enjoyed strategic bilateral ties, strengthened by constructive cooperation and participation in crucial strategic relations. ADFD is proud to play an instrumental role in contributing to these efforts.” He added that the \$50 million would facilitate the Chadian government in achieving its national development plan. The new funding commitment reinforces our keenness in helping the government of Chad in elevating the standards of living of its people, especially through supporting the development of water resources for various uses including agriculture and rearing livestock, the official said.

“We look forward to further constructive cooperation with the Chadian government, particularly in financing development projects that are in line with their national agenda. Moreover, within the framework of its outlined strategy and objectives, the Fund is ready to study and fund projects that contribute to the economic and social development of Chad,” Al Suwaidi said.

Ahmad Al Khoudar Ali Fadel praised the collaboration between the UAE and Chad, highlighting the UAE leadership’s strong commitment to bolstering cooperation. He also commended ADFD’s prominent role in administering concessionary loans and managing development projects on behalf of the Abu Dhabi Government in Africa and across the globe.

He added that the government of Chad is eager to strengthen collaboration with the UAE and ADFD in promoting sustainable development in his country. Since its inception in 1971, ADFD has financed development projects in more than 88 countries across the globe, including 40 African nations, to the tune of Dh83 billion through concessionary loans and Abu Dhabi government grants. The Fund’s total expenditure in Africa amounts to an estimated Dh20 billion.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СУСПІЛЬСТВО

Тимченко Борис Ігорович,
технічний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Комп’ютерні науки», ОНПУ.

*Я уявляю час, коли ми будемо для роботів такими ж,
як собаки для людей, і я вболіваю за машини.*

Клод Шенон

Прогресу не можна уникнути, його не можна приручити або стримати. Так чи інакше, він впливає на наше життя. Позитивними, чи негативними будуть його наслідки – повністю залежить від нас самих. Досягнення в галузі штучного інтелекту перетворять наш світ.

Нинішні дискусії зосереджуються не на тому, чи відбудуться ці зміни, а на тому як, коли і де вплив штучного інтелекту завдасть найсильніший удар.

Деякі експерти вважають, що людям буде набагато краще в руках штучного інтелекту майбутнього, в той час як інші думають, що це призведе до нашого неминучого падіння.

Як одна технологія може викликати такі різні відгуки у людей з технічної спільноти? Штучний інтелект (ШІ) швидко стає економічною силою. Згідно з дослідженням McKinsey Global Institute Study, опублікованому в журналі Forbes, тільки в 2016 році в розвиток штучного інтелекту у всьому світі було інвестовано від 8 до 12 мільярдів доларів. Звіт аналітиків з Goldstein Research пророкує, що до 2023 року ШІ стане індустрією з обігом в 14 мільярдів доларів.

На перший погляд, ці цифри можуть виглядати поверхнево і незначно. Але на більш глибокому рівні це означає високий темп розробки та свідчить про появу досконалих систем штучного інтелекту в найближчому майбутньому.

Поступово штучний інтелект учиться грати в складні ігри, водити автономні автомобілі, та навіть стає здатним приймати складні рішення, які в один день можуть перетворитися в роботу над реальними задачами. Коли це станеться, ШІ буде вже неймовірно складним.

Зараз ми спостерігаємо заміщення робочих місць, що потребують низької кваліфікації, роботами або програмами. Так, величезна кількість заводів по всьому світу замінюють працівників на автоматичні системи, склади компанії Amazon обслуговуються роботами, навіть деякі спеціалісти замінюються комп'ютерними програмами.

Машинне навчання допомагає цим системам краще виконувати поставлені задачі. Чи залишиться ще робота для людини?

Робочі місця будуть замінені, але не усунуті. Замість того, щоб турбуватися про втрату роботи, керівники повинні допомагати скорочувати робочі місця, в яких роботи і машинне навчання виконають рутинні завдання, в той час як люди проводитимуть більше часу з завданнями вищого рівня.

А як щодо мистецтва? Мистецтво – це вираження емоційного стану, воно не може бути розраховане, воно не є точним і не має ніяких констант або правил. Машина може визначати різні речі, які стосуються твору мистецтва: вік, якість матеріалу, оригінальність кольору і тону, кількість мазків пензлем, шари фарби, приблизну загальну вартість картини і багато іншого. Машина не має почуттів, а тому не зможе замінити людину в творчій роботі.

Таким чином, у більшості випадків штучний інтелект буде допомагати людям, дозволяючи їм краще справлятися зі складними та критичними ситуаціями, які вимагають творчого мислення. Паралельно з'являться численні нові посади і спеціальності з акцентом на технології та науку. Одночасно з впливом на роботу, розвиток штучного інтелекту впливатиме на поведінку і культуру людей. Навіть зараз ми бачимо застосування штучного інтелекту в нашому домі.

Наприклад, розумне телебачення, розумний холодильник і розумний дім у цілому. У майбутньому кращі системи штучного інтелекту працюватимуть в кожному будинку. Штучний інтелект в поєднанні з іншими областями технологій може привести до появи нових галузей науки.

Машини можуть стати більш витонченими і стати супутником людини. Напевно, розвиток штучного інтелекту буде все більше привносити його в наше повсякденне життя.

І ось тут починається занепокоєння. Настороженість навколо потужних технологічних досягнень не нова. Різні науково-фантастичні історії експлуатували занепокоєння читачів навколо розумних машин. Багато таких сюжетів зосереджені навколо концепції технологічної сингулярності – моменту, коли машини стануть більш розумними, ніж їх творці-люди. Коли такі сценарії писалися вперше, їхні автори ще не могли знати, як швидко машини зможуть стати достатньо потужними для втілення цих історій.

Проте, вже сьогодні машини мають надзвичайну владу над суспільством, хоча і не мають волі для самостійних дій. Величезна кількість даних, що генерується людством у наш час, обробляється за допомогою комп’ютерних систем. Ці системи надзвичайно розповсюджені: від сучасного смартфону, що збирає безліч інформації про свого власника та його оточення, і до спеціалізованих медичних, або військових систем. Взяти, наприклад, покупки в Інтернеті. Кожен раз, коли хтось відвідує Amazon, його комп’ютер використовується для збору і перегляду даних про покупки і перегляди. Ці дані є частиною набору інформації, яка аналізується для виявлення закономірностей, після чого користувач отримує рекомендації відповідних продуктів.

Розвинутому штучному інтелекту буде достатньо прочитати збережені дані, щоб зробити висновки щодо людства. І те, що він прочитає, цілком

визначаємо ми – люди. Однак, людство не стоїть на місці. Ми теж розвиваємося.

Наш розумовий, соціальний розвиток за рахунок збільшення досвіду в житті і вивчення нових речей дозволить нам успішне співіснування. Штучний інтелект забезпечить розширення людських можливостей, розширення вибору і розширення свободи. Прогнозування майбутнього – делікатна гра.

Ми можемо тільки сподіватися на наші прогнози того, що у нас вже є, і все ж неможливо нічого виключити. Ми ще не знаємо, чи сповістить штучний інтелект золотий вік людського існування або все закінчиться руйнуванням всього, що плекають люди. Однак вже зрозуміло, що завдяки штучному інтелекту, світ майбутнього буде мало схожим на той, в якому ми живемо сьогодні.

ЯКІСНА ОСВІТА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СУЧASНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Торішня Людмила Анатоліївна,

гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Економіка», ОНПУ.

Знання – це не тільки засіб виховання.

*Справжнє виховання і знання – це основа
людської взаємодії, людського життя.*

Народна мудрість.

В останні двадцять років однією з головних тенденцій розвитку освіти в світі є підвищення її якості. Не викликає сумнівів, що ХХІ століття є століттям знань, інформації, стрімкого розвитку нових технологій. З усією очевидністю це вимагає розширення масштабів і зростання рівня освіти, поліпшення якості підготовки фахівців, а головне – розвитку самої людини, її творчих здібностей.

Відповідно до запитів часу відбуваються кардинальні реформуючі процеси в системі освіти.

У процесі навчання людина засвоює соціальний досвід у формі знань, розвиває свої задатки та здібності, формує інтереси й нахили. Тут закладаються основи світосприймання молодої людини, розвиваються її здібності, навички суспільної діяльності. Через освіту здійснюється передача інформації про накопичені людством цінності матеріальної і духовної культури, забезпечується наступність у розвитку суспільного виробництва. Знання є провідною формою діяльності суб'єкта, його соціалізації. Вони стимулюють розвиток пізнавальних здібностей особистості, закладають основи допитливості, прагнення знань, пізнавальних потреб. Все це зумовлює формування спрямованості індивіда на активну соціальну діяльність, ініціативу й творчість.

Перспективи розвитку сучасного українського суспільства цілком справедливо пов'язують з освітою та молоддю. Молоде покоління, як основний носій потенціалу суспільства, з часом стає суб'єктом усіх соціально-економічних, політичних та суспільних перетворень, яких так потребує державотворчий процес у сучасній Україні.

Цивілізація вступила в четверту стадію історичного поступу – постіндустріальну, інформаційну. На перший план вийшли такі чинники суспільного розвитку, як освіта і наука, культура та виховання особистості. Високий професіоналізм, мовна підготовка, знання комп'ютера, реалістичний світогляд і моральні якості людини – сучасні науковці справедливо розглядають як фундаментальні чинники прогресу. З огляду на те, що ці якості особистості формуються через освіту, яка поступово, щораз потужніше виходить на передові позиції суспільного прогресу. Тому правомірно слід вважати, що інвестиції в освіту – це інвестиції у розвиток людини, в процес позитивної суспільної динаміки, позитивних змін для людини як найкращого Божого творіння.

Орієнтир для сьогоднішнього українського суспільства – європейський вибір та утвердження європейських стандартів у всі сфери суспільного буття. Розгорнута й розгалужена, серйозно, по-сучасному осмислена освіта, що реалізується в європейському просторі, забезпечує підготовку конкурентоспроможної особистості, фахівця на стратегічну перспективу,

людини – інтелектуала й людини – практика як головного суб’єкта демократичного розвитку в будь-якому суспільстві.

У процесі динамічного розвитку, суспільних змін та потреб модернізації турбулентного українського суспільства, сучасна освіта повинна базуватися на таких принципах:

- розширення комунікативних зasad у навчальному процесі;
- світоглядному плюралізмі;
- висококваліфікованого, фахово-компетентного науково-освітнього педагогічного складу вчителів патріотів-наставників;
- новітній навчально-освітній базі класів, кабінетів наповнених новими технологіями;
- наявності сучасних комп’ютерних технологій, розширенні дистанційного навчання;
- впровадження у зміст освіти новітніх технологій та світових інноваційних досягнень;
- людиноцентризмі та елітарності;
- самоорганізації та саморозвитоку особистості;
- навчанні впродовж життя;
- поглибленому чуттєво-емоційному сприйнятті ділових відносин тощо.

Сьогодні підготовка фахівця з позицій високих якісних рис має супроводжуватися створенням умов для реалізації їхнього потенціалу в сучасній Україні. Слід наголосити, що в сучасній Україні відповідною має бути і зворотна реакція – повага суспільством і державою талановитої молоді. Талант має бути пошанованним та не повинен бути бідним. Талановита молодь сьогодні залишає Україну, реалізуючись в інших країнах, де віddaє свої знання на прогресивний розвиток інших, бо ми недостатньо турбуємося про молодь, про можливості її навчання та гідного працевлаштування.

Сучасне демократичне суспільство, яке сьогодні прагнемо побудувати в Україні, потребує нового підходу до інтелектуального ресурсу фахівця, який може забезпечити освіта і культура, мистецтво і релігія, нова державницька ідеологія і мораль, що на сьогодні в Україні не в перших рядах із-за низки проблем: кризовості, гібридної війни та відтоку молоді за кордон у зв'язку з безробіттям та низькою заробітною платою.

Найважливішими рисами майбутнього фахівця, які повинна сформувати освітянська еліта сьогодні для України, мають бути:

- вміння і бажання створювати результат;
- здатність нести відповідальність і приймати рішення з належним рівнем ризику;
- бути готовим починати процеси змін управляти ними і використовувати їх в інтересах установи, організації, колективу;
- формувати в процесі надбання фаху в особистості здатність швидко приймати професійне рішення;
- бути здатними передбачати майбутнє;
- формувати державницький світогляд щодо проблемності державотворення;
- відчувати ситуацію, в якій ти знаходишся;
- здатність бачити та виокремлювати головне;
- бути наполегливим;
- уміти управляти собою;
- мати повагу до інших;
- життєстверджувати успіх у процесі праці та самовдосконалення тощо.

Поява інноваційних елементів у сучасній освіті та практиці життя, вимагає нових орієнтирів щодо підготовки професійної компетентності майбутнього спеціаліста, які мають проявлятися в усіх його складових, а саме: професійній компетентності; професійній придатності; професійній затребуваності; професійно-кваліфікаційній мобільності; здатності до творчої праці у професійній сфері; здатності до усвідомлення бути лідером свого життя; професійній успішності; професійній відповідальності.

Сучасні зміни в освіті, що спрямовані на інноваційно- інтелектуально-прагматичний ресурс – складний і тривалий процес, пов’язаний із професійною, організаційною, морально-психологічною та ідеологічною переорієнтацією в процесі підготовки та перепідготовки кадрів. Це шлях переходу від процесів до результатів, від діяльнісного централізованого контролю – до звітності за результати діяльності кожного. Це процес переходу від споживання успадкованих інтелектуальних ресурсів до розвитку власних професійних рис, причому цей розвиток є постійним, оскільки триває впродовж усього професійного перебування на роботі особи.

Інноваційна освіта сьогодні орієнтується на максимальний розвиток творчих здібностей особистості майбутнього фахівця, що навчається, а також на створенні системи соціальної мотивації й саморозвитку індивіда на основі поєднання нормативної умовленості підвищення професійної кваліфікації й особистісної зацікавленості в ній через набуття професійної компетентності.

Глибокі зміни в політичному, соціально-економічному розвитку української держави спричинили усвідомлення необхідності становлення професійної освіти на інноваційних засадах. Основна місія системи професійно-компетентної освіти полягає в її спроможності на проведення ринкових економічних реформ, розбудови демократичної держави та громадянського суспільства. Сучасна освіта в Україні має усі шанси і об'єктивні основи ввійти в групу найкращих світових освітніх центрів і стати інтелектуальним ресурсом світового прогресу, бо така заява українських освітян уже зроблена по багатьох наукових напрямках. Таким чином, актуальним завданням сучасної української школи, згідно з «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період 2012-2021 роки», є орієнтація не лише на озброєння учнів системою наукових знань, а й сформованість вмінь застосувати їх на практиці, орієнтуватися у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях». Як зазначено у «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» у розвитку людського потенціалу, людського капіталу ключову і, головне, безперервно зростаючу роль відіграє освіта, що відповідає найкращим стандартам якості.

Виключно завдяки освітній складовій в індексах людського розвитку та глобальної конкурентоспроможності Україна за цими показниками утримує серединні позиції в колі багатьох країн світу. Це вимагає пошуку нових підходів щодо підвищення якості вітчизняної освіти, спрямованої на виховання життєво компетентних громадян, готових до генерування нових знань, їх засвоєння та застосування.

Прагнення до євроінтеграційних перетворень спонукає вітчизняну систему освіти до вивчення досвіду провідних європейських держав. Значний інтерес у цьому напрямі становлять праці з аналізу міжнародних порівняльних досліджень якості освіти за кордоном, національних освітніх систем окремих країн, та дослідження специфічних проблем реформування шкільної освіти в Європейському геополітичному регіоні. Незважаючи на достатню кількість

наукових досліджень, проблема застосування європейського досвіду у реформуванні вітчизняної освітньої системи потребує подального дослідження.

ГУМАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ МАЙБУТНЬОГО

Трофименко Ірина Борисівна,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Математика», ОНПУ.

Найвище призначення капіталу не в тому, щоб робити більше грошей, а в тому, щоб змусити гроші робити більше для поліпшення життя.

Генрі Форд

Все частіше в засобах масової інформації та наукових виданнях проголошуються ідеї гуманізації різних сторін життя суспільства, а також науково-технічної сфери. Причому ця тенденція носить глобальний характер. Представники сучасної науки визнають, що епоха жорсткого поділу знання йде в минуле. Майбутнє за синтезом наук, не тільки природних, але в комплексі з соціальними і гуманітарними.

Як представнику економічної науки мене зацікавило питання проникнення і використання гуманітарного знання в економіці. Чи відбувається це тільки в теорії або має практичне застосування? Як ця глобальна тенденція відбувається на економіці України і шляхи її розвитку? Стан економіки України є предметом гарячих дискусій на різних рівнях. Починаючи від вищих урядових чинів і провідних експертів в області економіки закінчуючи домогосподарками на ринку. Завдяки телебаченню і Інтернету у нас є можливість стежити за дебатами різного масштабу з приводу шляхів економічного розвитку України, в яких учасники вміло жонглюють різними показниками зростання економіки, наприклад, ВВП. ВВП (валовий внутрішній продукт) – макроекономічний показник, що відображає ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг (тобто призначених для безпосереднього вживання, використання або застосування), вироблених за рік у всіх галузях економіки на території держави для споживання, експорту та накопичення. І коли ми чуємо,

що ВВП цього року зріс порівняно з попереднім, то вважаємо, що наше життя має стати краще. Це магія чисел. Але що ж приховано за цією магією?

З самого початку застосування цього показника, а саме з 1934 року, ряд авторитетних економістів попереджали, що ВВП не є індикатором загального добробуту. Навіть автор поняття ВВП, нобелівський лауреат Саймон Кузнець, вважав, що цей показник заснований на принципово неповній картині. У ньому не враховуються соціальна і природна системи, в рамках яких існують людина і економіка. Особливу занепокоєність викликає той факт, що методика підрахунку ВВП заохочує виснаження природних і людських ресурсів, вважаючи зменшення цих ресурсів як дохід. Але природний і людський капітал не безмежний. В такому випадку, що економісти будуть підраховувати, коли ці ресурси себе вичерпають?

На мою думку, людству доведеться вирішувати зовсім інші завдання. Економіку України зараз відносять до розряду таких, що розвиваються. У зв'язку з цим виникає безліч питань: в якому напрямку вона буде розвиватися і якими будуть критерії цього розвитку? На політичному рівні триває процес інтеграції з Євросоюзом.

На шляху до повноправного членства вже зроблений перший крок – 1 вересня 2017 року було ратифіковано Асоціацію України з ЄС. Попереду чекає ще довгий шлях. Одним з етапів цього шляху – доведення економічних показників країни до європейського рівня. А на які економічні показники орієнтуються європейські країни?

У доповіді Римського клубу за 2017 рік ціла глава була присвячена питанням вимірювання добробуту. У ній наголошується, що в останні роки була проведена велика робота по альтернативним показниками для ВВП, які будуть здатні об'єднати економічні, екологічні та соціальні елементи в загальну структуру для відображення справжнього економічного прогресу. Одним з таких показників є «Справжній показник прогресу» (Genuine Progress Indicator) або GPI (так він фігурує в більшості зарубіжних видань).

GPI став однією з небагатьох альтернатив ВВП, широко обговорюваних в науковому співтоваристві і застосовуваних урядами та неурядовими організаціями для більш точної оцінки сталого економічного добробуту. І хоча цей показник є кількісним і вимірюється в грошовому еквіваленті, поряд з чисто економічними, він враховує соціальні та екологічні аспекти. У

розрахунку GPI використовуються 26 пунктів, але деякі з них привернули мою особливу увагу.

«Ціна злочинності – злочинність зменшує суспільний добробут як прямим (медичні витрати плюс втрата власності) так і непрямим чином (витрати на запобігання злочинам)». «Ціна розлучень – розлучення і зайвий час, що проводиться перед телевізором, призводять до економічного навантаження на суспільство, при цьому вони ведуть до зростання ВВП». «Ціна безробіття – хронічно безробітні, які припинили пошуки роботи і особи, які примусово працюють неповний час, знижують добробут суспільства, оскільки наслідком безробіття є злочини, психічні розлади і наркоманія».

Можна критикувати такий підхід: як можна оцінити в грошовому еквіваленті зруйновану родину, жертву вуличного нападу або смерть від передозування наркотиків? Проте з моєї точки зору це явно свідчить про те, що фахівці змушені визнати вплив гуманітарних і соціальних факторів на економіку. Причому знавага цими факторами веде до зниження добробуту суспільства в цілому. Так яким же шляхом буде рухатися економіка України? Змушена буде пройти всі ті стадії, які розвинені європейські держави вже готові залишити в минулому, або здатна прийняти нове бачення економіки?

Представники гуманітарних наук, таких як філософія, історія, психологія стверджують, що людська природа суттєво багатша, ніж передбачає індивідуалістичний егоїзм економічної теорії. Дослідження вчених-економістів різних країн наочно демонструють, що настав час інтеграції гуманітарного знання в економічну науку і практику.

У нашій країні позитивні тенденції в цьому напрямку намітилися вже сьогодні: в галузі освіти проводяться великомасштабні реформи. В останні десятиріччя вітчизняні вчені вивчали шляхи розвитку професійної освіти. Вони, зокрема, піддали його критиці за підготовку вузькотехнічних спеціалістів, які не володіють гуманітарними знаннями і гуманістичними установками. На думку багатьох дослідників, гуманітаризація професійної освіти передбачає пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті освіти, а отже, і при формування особистісної зрілості майбутніх фахівців.

Все це справедливо і при підготовці майбутніх економістів. Адже саме вони в найближчому майбутньому будуть впливати на прийняття економічних рішень в нашій країні. Від їх рішень будуть залежати шляхи інтеграції України

в світовий економічний простір, їх ціннісні орієнтації мають формувати основу добробуту кожного громадянина країни. А виходячи з досвіду розвинених країн, стійке процвітання неможливе без включення гуманітарного знання в економічну теорію і практику.

Я вірю, що майбутні економісти України, вийшовши зі стін навчального закладу, побачать навколо не тільки цифри і графіки, а в першу чергу людей.

ФОНД АБУ-ДАБІ

Хамед Аль Нуаймі,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Маркетинг», ОНПУ.

Об'єднані Арабські Емірати оголосили про свій намір внести 3 млрд. дол. США в Державний банк Пакистану для підтримки фінансової та монетарної політики Ісламської Республіки Пакистан. Фонд Абу-Дабі для розвитку заявив в заявлі, що в наступні дні він внесе цю суму для підвищення ліквідності та грошових резервів іноземної валюти в банку.

Пакистан є однією з перших країн, які встановили дипломатичні відносини з Об'єднаними Арабськими Еміратами. Підтримка фіскальною політикою Пакистану країни ґрунтуються на історичних зв'язках між двома народами і двома дружніми країнами і прагненням подальшого розвитку двостороннього співробітництва у всіх сферах.

Фонд Абу-Дабі для розвитку фінансував 8 проектів розвитку в Пакистані загальною вартістю 1,5 млрд. Dh, у тому числі грантів у розмірі 931 млн. Dh. Фонди охоплювали проекти у таких секторах, як енергетика, охорона здоров'я, освіта та дороги.

THE ABU DHABI FUND

Hamed Al Nuaimi

The United Arab Emirates has announced its intention to deposit \$3 billion (Dh11 billion) in the State Bank of Pakistan to support the financial and monetary policy of the Islamic Republic of Pakistan. The Abu Dhabi Fund for Development said, in a statement today, that it will deposit the said amount in the coming days to enhance liquidity and monetary reserves of foreign currency at the Bank.

Pakistan is one of the first countries to establish diplomatic relations with the United Arab Emirates. The country's support for Pakistan's fiscal policy is based on the historical ties between the two peoples and the two friendly countries and the desire to further develop the bilateral cooperation in all fields.

The Abu Dhabi Fund for Development has financed eight development projects in Pakistan with a total value of Dh1.5 billion, including Dh931 million in grants. The funds covered projects in sectors such as energy, health, education and roads.

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Хвальчик Інна Леонідівна,
гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Маркетинг», ОНПУ.

*Всі правила гідної поведінки давним-давно відомі,
зупинка за малим – за вмінням ними користуватися.*

Б. Паскаль

З кожним роком зростає дитяча бездоглядність, злочинність, наркоманія, простежується тенденція збільшення дітей з девіантною поведінкою. Відхилення в поведінці дитини це результат соціально-економічної, політичної, екологічної нестабільності суспільства, посилення псевдокультури, змін у змісті ціннісних орієнтацій молоді, неблагополучних сімейно-побутових відносин, відсутності контролю за поведінкою, надмірна зайнятість батьків,

епідемія розлучень, істотні недоліки в роботі освітніх установ. Кожен з нас щодня стикається з різноманітними проявами соціально небажаної поведінки – агресією, шкідливими звичками, протизаконними діями. Які причини такої поведінки? Що змушує людину знову і знову завдавати шкоди собі та оточуючим? Як уникнути цього?

Під девіантною (від латинського слова «*deviatio*» – відхилення) поведінкою зазвичай розуміється поведінка людини, що відхиляється від норми. Одне з перших наукових пояснень девіації було запропоновано Е. Дюркгеймом, який показав, що соціальні норми, які визначають поведінку людей, в разі радикальних змін в суспільстві, його кризи, руйнуються. Все це призводить до дезорганізації суспільства. Це явище Е. Дюркгейм назвав аномією («*a nomos*» – відсутність закону, організації), коли в результаті руйнування соціальних норм люди втрачають життєву орієнтацію, що, власне, і призводить їх до девіантної поведінки.

Зростання девіацій змушує уважно подивитися на цю проблему і з боку педагогіки – теорії і практики навчання і виховання людей. У зв'язку з цим виникає питання: як допомогти навіть при найменших рисах девіантної поведінки в житті будь-якої людини (наприклад, дитина взяла без дозволу чужу річ, студент обдурив викладача і не підготував обіцяну доповідь, автомобіліст проїхав на червоне світло світлофора). Адже відомо, що все починається з дрібниць, якщо їх не помічати, не надавати значення, то й в подальшому будь-яка така «дрібниця» може стати правилом, нормою поведінки, розростися, вилитися в інші, вже не такі нешкідливі вчинки.

Девіантна поведінка, вивчалася багатьма дослідниками, але залишається актуальною педагогічною проблемою сучасного суспільства. На мій погляд, успішно вирішував проблему соціальної адаптації підлітків з поведінкою, що відхиляється А. С. Макаренко – визнаний Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. Досвід роботи А. С. Макаренка у вихованні важких підлітків знайшов відгук у педагогів різних країн. Цей досвід і в теперішній час не перестає бути актуальним.

Первинна і найголовніша причина девіантної поведінки була озвучена А.С. Макаренком ще у 1937 р. : «Не тільки середовище винне в тому, що діти стають злочинцями, а в першу чергу, винні погані батьки і погані педагоги. Злочинці ростуть не тільки в малозабезпечених і бідних сім'ях, але і в добре

забезпечених, багатих сім'ях. Злочини скоюють й вихідці з багатих сімей. Всі злочинці, як малолітні, так і дорослі – всі вони виховувалися і росли в сім'ях, ходили вчитись у школи. Відтак, справа не тільки в об'єктивних умовах життя, але перш за все, в суб'єктивних – в неправильному вихованні дітей».

Я вважаю, що педагогіка і педагог вторинні, оскільки сама їх діяльність, рекомендації, що даються ними, визначаються загальними процесами і станами суспільного життя, сформованого укладу життя людей в країні і світі. Саме тому педагог не всесильний, можливості його впливів на девіації та їх носіїв обмежені безпосереднім місцем існування. Педагогіка, педагоги не можуть, не в змозі усунути до кінця, наприклад, негативний вплив навколошнього середовища на свого підопічного. Так, якщо, скажімо, суспільство перебуває в стані кризи, то неминучим наслідком цього буде зниження і загальної культури людей. Зрозуміло, що в таких умовах педагогу потрібно докласти максимум зусиль з нейтралізації негативних впливів навколошнього середовища, і ще не факт, що він переможе в цій боротьбі.

Адже складно відгородитися, наприклад, від ЗМІ та створюваної з їх допомогою моральної та психологічної атмосфери суспільства, де схвалюється насильство, впроваджується в свідомість культ володіння грошима, модними речами, проповідується легке гламурне життя. Такі установки для молодої людини з незмінілою психікою формують її уявлення про життя як вічне і близькуче свято. Звичайно, все це впливає на виховання.

Саме тому, на мій погляд, таку дитину (підлітка) треба максимально завантажувати: заняттями музикою, танцями, відвідуванням спортивної секції, фотогуртками тощо. Цим повинні займатися і сім'я, і школа. Однак, і тут не можна перестаратися. Не менш тяжку шкоду завдають дитині також тоді, коли на неї покладають надто великі очікування і тим самим живлять лише страх не виправдати їх. Такі вихованці, відчуваючи, що не виправдовують покладених на них надій, легко впадають в малодушність і невіру.

Нерідко при тих чи інших життєвих негараздах молоді люди відчувають свою обмеженість, залежність, безперспективність існування. В результаті народжуються злість, агресивність, які значно перевищують так звану адаптаційну агресивність, закладену в людині. До речі, агресивність, будучи біологічним компонентом, за словами А. Гелена і К. Лоренца, є основним

інстинктом людини. Однак, соціальне середовище і виховання можуть тою чи іншою мірою посилити або послабити її прояв у людини.

Відомо, що існують різноманітні форми агресивної поведінки. Вже в ранньому дитинстві вихователі стикаються з дитячою агресивністю – від скарг і фантазій про загрози щодо кривдників («скажу татові, брату, і вони тебе покарають») до прямих образів («жирний», «дурень», «ябеда»). Нерідко у цьому віці бувають випадки і прямої фізичної агресії в зв'язку з прагненням дитини отримати бажаний предмет – демонстративна трощення іграшок інших дітей або бійка (дряпання, укуси, удари однолітків палицею для того, щоб мати можливість самому володіти цим предметом). Причини проявів агресивності теж можуть бути самими різними. Це може бути прагнення привернути до себе увагу. Але це може бути і приниження гідності іншого з метою підкреслити свою перевагу («ха-ха, у тебе нічого не вийде, так тобі і треба»), а також помста (у відповідь на напад або образу).

Трапляється, що має місце наполегливе бажання завжди бути першим (наприклад, хлопчик відштовхує і кусає ровесника, щоб зайняти його місце в строю). У деяких ситуаціях (часто це відбувається, наприклад, в підлітковому віці) агресія може свідчити про прагнення людини вийти зі стану жорсткої залежності, надмірної опіки батьків. Справа у тому, що коли людина знаходиться в залежності від кого-небудь, вона ніби перебуває в його владі, а тому відчуває свою несвободу і прагне будь-яким способом вийти з такої залежності.

У разі, наприклад, з підлітковою агресією, що проявляється нерідко по відношенню до батьків, має місце зіткнення двох протилежних потреб: потреби в близькості, любові до батьків, з одного боку, і потреби зберегти і утвердити власну особисту індивідуальність – з іншого. Як тільки прагнення до незалежності, окремо виявляється під загрозою – негайно ж виникає агресія, яка веде до відчуження.

Саме в цьому віці найчастіше формується мотив – бажання поводити себе так, як поводяться дорослі люди. А як же можна висловити, реалізувати мотив бути дорослим? У всіх по-різному, але найчастіше – шляхом протесної поведінки, яка, по суті, і є девіантною поведінкою школяра (куріння, алкоголь, наркотики, ненормативна лексика тощо). Адже вони, як здається підлітку, і є показниками його доросlostі і незалежності.

Звичайно, багато що тут йде від наслідування яскравим картинкам поведінки, що були побаченими підлітком на телеекрані. Погано, якщо дитина палить, вживає алкогольні напої, застосовує ненормативну лексику, але ще жахливіше те, що дорослі ставляться до таких проявів «дорослості» байдуже. У кращому випадку дитині можуть сказати: «Зарано ще тобі цим займатися». Сумно, що такого роду девіації починають розглядатися і деякими батьками як звичайна справа. Вони терпляче ставляться і до паління підлітка, і до того, що він нерідко повертається пізно ввечері додому сп'янілим і, навіть, не намагаються якось змінити це.

«Дитина потребує Вашої любові найбільше саме тоді, коли вона найменше її заслуговує» – писав Е. Бомбек. Головне, на мій погляд, в стосунках батьків і дітей – це прагнення до розуміння. Батько багато виграє, якщо буде розуміти себе і свою дитину, в тому числі, якщо він буде розуміти джерела агресивності. Батьки стоять перед дуже важким завданням.

З одного боку, важливо не придушити дитячу агресію, інакше це неминуче призведе до придушення частини його особистості. З іншого боку, потрібно навчити дитину вихлюпувати її соціально-прийнятним способом.

Всі люди, в тому числі і діти, відчувають потребу в системі взаєморозуміння і уподобань. Адже і розум, і моральні принципи, і естетичні почуття для свого формування і розвитку вимагають зв'язку з іншими, перш за все близькими людьми. У своєму становленні і розвитку людина потребує суспільства, їй необхідне спілкування, підтримка і допомога інших людей. Згідно з А. Адлером, ступінь приналежності до суспільства визначається рішенням трьох життєво важливих питань у вихованні дітей: у відносинах між «Я» і «Ти», у продуктивній діяльності і в любові.

Практика життя показує, що погано виховані, нещасні люди виростають з тих дітей, у яких не було розвинене почуття спільноті з іншими людьми, в тому числі їх близькими. Девіантна поведінка вимагає певного реагування, а відповідно і виправлення. Не можна той чи інший девіантний вчинок людини залишати без уваги, ніяк на нього не реагувати. Багато хто вважає, що найкращим способом реагування на будь-який такий вчинок може бути лише покарання. Однак, репресії не завжди допомагають виправленню, найчастіше покарання не виправляє, а навпаки, робить людину жорстокішою.

Тому найкращою формою реагування є профілактика. Тут доречно таке порівняння: як і хвороба, яку краще вміти попередити, ніж лікувати, так і девіації – краще запобігти, ніж потім довго і важко їх долати.

Я вважаю, що людина звільниться від тривоги тоді, коли відчує, що заслуговує любові, коли переконається, що належить оточенню, яке її любить і якому вона потрібна. Девіації починаються там і тоді, коли чогось із цього бракує. Найсильнішим відчуттям, за допомогою якого можна допомогти людині протистояти всякого роду зливам в її поведінці і переживаннях, безсумнівно, є любов, яка творить чудеса. Саме тому головним фактором девіацій, мабуть, є відсутність, брак любові, бо немає поганих людей, а є люди, яких не люблять.

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ У ВНЗ

Цзяньмин My (КНР)

гуманітарний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Маркетинг», ОНПУ.

У стародавньому зображенні на китайській мові ієрогліф "жінка" зображує людину на колінах зі складеними руками в знак покори, що показувало повну покору по відношенню до чоловіка, який був головним у сім'ї, що звичайно є пережитком минулого.

XXI сторіччя стало епохою встановлення гендерної рівності, тобто соціальної рівності чоловіків і жінок. Жінки займають таке ж положення в суспільстві, що і чоловіки. Саме в культурі суспільства формується концепція чоловічої і жіночої психології.

Важливою складовою у напрямку встановлення гендерного паритету є освітнє середовище – школа та ВНЗ. Саме освітні заклади, згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, сьогодні мають, в першу чергу, стати осередком виховання, в тому числі, самовизначення і самореалізації кожної особистості.

У навчально-виховному процесі головний акцент має переноситись із засвоєння певної кількості знань на виховання особистості з урахуванням її унікальної природи, і вже на цій основі формувати у неї моральні цінності, творчу і самотворчу діяльність.

Зараз жінки дійсно користуються рівними з чоловіками правами щодо вступу до вищих навчальних закладів, одержання документів про освіту у навчальних закладах усіх типів, мають право на рівний з чоловіками доступ до навчальних програм, літератури, іспитів, одержання кваліфікації, отримання стипендії тощо. Але ми можемо побачити, що досі існують певні стереотипи щодо того, що філологія – це факультет для жінок, а якщо це енергетика чи механіка – це, стереотипно, чоловічий факультет. Можливо, ми досі не позбулися давніх стереотипів, що є предмети, які доречно вивчати саме певній статі.

Як відомо, термін «гендер» означає соціальну стать. Гендерна рівність – основа демократичного устрою держави та суспільства. Гендер характеризується передусім рівністю жінки та чоловіка. Освіта у ХХІ столітті спрямована на суттєвий, часто вирішальний, вплив на формування нашої ідентичності, створює передумови особистого, громадянського та професійного вибору. Свобода і якісна освіта є запорукою повноцінного розвитку дитини незалежно від її статі.

У китайській культурі прийнято вважати, що у жінці переважає властивість «Інь», а в чоловікові – «Ян». Інь – слабкий, м'який і ніжний, а ян – твердий, сильний і рішучий. Тому вважається, що коли чоловік і жінка виконують своє призначення, визначене їм Небом, тільки тоді їх відносини і їх спільне життя можуть бути щасливими і гармонійними.

АЙТРЕКІНГ В МЕДИЧНИХ ДОСЛДЖЕННЯХ

Чорі Владислав Владиславович,
технічний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Інженерія програмного забезпечення», ОНПУ.

Давайте розглянемо приклад технології автомобіля без водія. Ідея з'явилася ще в 1990-х. Перший прототип був представлений в 2004 році, десять років тому. Але тільки зараз, через 20 років від появи ідеї, технологія починає виходити на ринок, і більшість з нас все ще не має подібного авто. Іншими словами, процес появи нових технологій займає набагато більше часу, ніж багато хто думає.

Ерік Шмідт, голова ради директорів компанії Google

Кажуть, що очі людини – це дзеркало її внутрішнього світу. В очах можна прочитати характер і думки, настрій, ставлення до навколишнього світу і конкретних людей. Саме очі розповідають про людину набагато більше, ніж можна собі уявити. Фізіологи називають очі частиною мозку, яка винесена назовні. Змінюючи свій розмір, відтінок, рухаючись в різних напрямках, очі відображають все, що відбувається в нашій голові, незалежно від наших бажань.

Не дивно, що цій частині обличчя приділяється стільки уваги. Прагнучи охарактеризувати очі математичними формулами, вчені намагаються максимально повно описати цей об'єкт вивчення, щоб знайти універсальний ключ до внутрішнього світу їх власника. Для цього, перш за все, очі необхідно зафіксувати. Так з'явився новий термін під назвою «айтрекінг» – технологія, що дозволяє спостерігати і записувати рухи очей: розширення зіниці та її переміщення.

Дана технологія застосовується в найрізноманітніших галузях і нагадує вищезгадану історію з автомобілем без водія. Її популярність зростає ось уже 20 років. Але до цих пір це поняття звучить ново для більшості людей. Основним інструментом технології є спеціальний пристрій айтрейкер (eye-tracker), який дозволяє аналізувати поведінку людського ока, будувати «карти уваги» та інші види звітів. Існують різні типи айтрекерів, і основна відмінність між ними полягає в типі використовуваної для визначення положення очей

технології. Перший тип пристройів являє комплекс спеціальних електродів, закріплених навколо очей пацієнта. Другий тип айтрекерів використовує мініатюрні дзеркальні лінзи, призначені винятково для медичних і хірургічних цілей. Третій тип пристройів, що стежать за оком представляє систему автоматичного підсвічування та відеозаписи в реальному часі, що дозволяє за допомогою комп'ютерної обробки обчислити положення зіниці ока людини і за отриманими координатами визначити з достатньою точністю напрямок його погляду.

«Бачити не означає розуміти», – впевнені дослідники юзабіліті-тестувань. Саме в цій області технологія айтреекінг отримала найбільш широке поширення останнім часом. Айтреекінг іноді сприймається як панацея – досконала технологія, за допомогою якої легко виявити проблеми користувальницького інтерфейсу, вести маркетингові дослідження, наприклад оцінку ефективності реклами і дизайну. Але одними юзабіліті-дослідженнями айтреекінг не обмежується. Айтреекінг найчастіше застосовують в психології, при медичній діагностиці. Зустрічаються і такі незвичайні варіанти використання айтреекінга, як створення комунікаційних систем для повністю паралізованих людей, розробка технологій віртуальної реальності.

Саме третій тип пристройів, що стежать за оком активно використовуються паралізованими пацієнтами. Перш за все, не потрібна постійна присутність поруч з паралізованою людиною асистента. Немає необхідності в разі помилки хворого або асистента набирати слово або пропозицію з самого початку цілком, так як комп'ютерний айтрекер дозволяє редагувати вже набраний користувачем текст. І сама очевидна перевага – паралізована людина зможе підготувати повідомлення заздалегідь, наприклад, написати вітання для відвідувачів або кілька слів про своє самопочуття при регулярному огляді лікаря. Більшість айтрекерів, що знаходяться в спеціалізованих медичних установах, оснащені функцією викликати швидку медичну допомогу – для цього необхідно лише на деякий час сфокусувати погляд на відведеній для цього зоні екрану.

Досвідчені лікарі можуть визначити величезну кількість хвороб, всього лише поглянувши в очі пацієнтові. А й справді, рух очей в структурі взаємин індивіда з середовищем, людини зі світом грає не малу роль.

Тісний зв'язок центральної нервової системи з окуломоторною активністю людини дозволяє пов'язувати психофізіологічні процеси особистості з рухом очей, вивчаючи механізми роботи мозку і його властивості, визначати закономірності мислення і сприйняття навколошнього середовища.

Знання про рух очей має прикладний характер і може бути використане в інтересах багатьох професій: профвідбір в різноманітні військові структури, моніторинг стану спортсменів при підготовці до змагань, діагностика стану особистості в умовах підвищеної відповіданості (пілоти, водії і т.д.).

Виявлено ряд фізичних захворювань, діагностувати які можливо за допомогою ідентифікації окорукового апарату людини. При проведенні кількісного аналізу окулограми було виявлено, що люди, хворі на шизофренію, здійснюють достовірно більше некоректних саккад по вертикалі, ніж по горизонталі, тоді як у здорових людей подібну відмінність не виявлено.

Як видно, застосування технології айтреクінг має значення не тільки для бізнесу, але і своє важливе прикладне призначення в галузі медицини. Стів Возняк, співзасновник компанії Apple, каже: «Я вважаю, що освіченість – це здатність ризикувати і давати речам власну оцінку, а також здатність піддавати твердження сумніву, ставити правильні питання і домагатися істини – а не просто приймати все так, як вам це піднесли». З таким підходом, можна буде відкрити ще багато прикладних областей не тільки для технології айтреクінгу, але в цілому розвивати технології, які будуть допомагати людству.

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТИВ СУЧАСНИХ ВУЗАХ УКРАЇНИ

Шерстніова Ольга Олександрівна,

гуманітарний напрям,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Маркетинг», ОНПУ.

У сучасному світі є багато людей з дипломами, але чи відповідають вони тому, що в них написано? Чи можна сказати, що людина, яка закінчила навчання, отримала професійні знання та навички і зможе застосувати їх у

майбутньому? Тут і виникає багато різних проблем... Що саме призвело до некомпетентності випускника? Можливо, сама система освіти є неефективною, несучасною, яка не спроможна гнучко реагувати на зміни.

На мою думку, підводні камені цієї проблеми з'являються ще при виборі напрямку навчання та самого ВНЗ. Страх перед змінами в житті, тиск з боку батьків, відсутність самоусвідомлення, нерозуміння, що насправді несе у собі вибрана спеціальність – саме з цього починається проблема майбутнього спеціаліста. Для первого і п'ятого курсів значимість проблем виявляється різною. Студенти первого курсу частіше відзначають, що їх турбує незацікавленість у навчальному процесі викладачів. Другокурсники відзначають такі «проблемні місця», як висока вартість навчання, нездовільний стан навчальних аудиторій, скорочення кількості годин з окремих дисциплін. Серед студентів – третьокурсників більша частка тих, у кого занепокоєння викликає висока вартість навчання, перенавантаженість навчальними заняттями. На перенавантаженість навчальними заняттями та низький розмір стипендії вказують четвертоокурсники. Для студентів п'ятого курсу значимими проблемами більшою мірою є необхідність поєднання навчання і роботи, невідповідність знань, отримуваних у ВНЗ, вимогам ринку, погана організація навчального процесу.

Із перерахованого вище, можна конкретизувати такі головні проблеми.

По-перше – це брак професійних кадрів викладачів. Як виявляється, ситуація навіть у межах одного університету може бути дуже неоднорідною. Серед позитивних моментів – тямущі викладачі таки є, але натрапити на них, схоже, є великою вдачею. Вони або освічені, або добре викладають. Рідко хто поєднує в собі ці дві якості. Багатьом викладачам бракує творчого підходу та відчувається відставання від сучасних тенденцій.

По-друге, методи навчання застарілі. ВНЗ бракує хороших кадрів, особливо молодих, нових методик викладання. Не скажу, що цього немає взагалі, але хотілось би бачити це більш глобально. Okрім цього, на мою думку, багатьом педагогічним кадрам не завадило би проявляти більше поваги до студентів, а також уміти зацікавити студентів реальними кейсами та прикладами із професійного життя. І, звичайно, постає необхідність оновлення навчальних планів, зміни підходів до викладення матеріалу та оцінки знань студентів.

Третью і найголовнішою проблемою є доцільність вищої освіти як такої, питання використання здобутих у вищі навичок у подальшій роботі. І саме тут виникає найбільше суперечливих думок та коментарів. Часто-густо вчораши студенти не працюють за фахом, бо розчарувалися, не отримавши потрібних знань, мусили працювати під час навчання, аби забезпечити себе. Студенти визнають, що освіта, отримана у ВНЗ, не допомагає їм у кар'єрі. Це свідчить про недостатню фахову підготовку та брак реального практичного досвіду. Якби під час навчання кожен отримав змогу спробувати себе в обраній галузі, не просто підписати щоденник практики та віддати його куратору; якби університет спрямовував на практику, де студент міг би отримати потрібні навички і зрозуміти, що воно таке – робота в обраній галузі, цілком можливо, що за фахом працювали би більше випускників вітчизняних ВНЗ.

Окрема болісна тема – хабарі та корупція у вищих навчальних закладах. Про ней складають жарти, розповідають колегам на роботі та рідко цураються «купленого» диплома. Дехто пригадує пляшки коньяку та проднабори для викладачів фізкультури, інші згадують про книги та методички викладачів, обов’язкові для купівлі. А хтось цілком реально просто не міг скласти сесію, не сплативши «на розвиток освіти в Україні» кількасот купюр і це не завжди були банкноти, карбовані Національним банком України.

Перерахувавши всі чинники можна зробити висновок, що існує не тільки те, що є поганим і спонукає робити вибір на користь закордонних вишів. Лише хочу звернути увагу на речі, які потребують змін. Розчарування у вищій освіті серед студентства зростає щороку. Стипендія не дає змоги забезпечити себе бодай мінімально, тож робота і навчання найчастіше для студента – одночасні процеси. А це – додаткове навантаження і, звісно, питання пріоритетів. При цьому батьки дітей, чиї діти вступили на контракт, змушені платити тисячі гривень щорічно, аби зрештою почути «Мені не цікаво».

Отже, потрібно починати перегляд навчальних планів, оновлення методик навчання та аудиторій, перекваліфікацію викладацького складу, інтеграцію у світові процеси в галузі вищої освіти і, зрештою, бажання вишів не просто отримати кошти з вступників, а найперше – навчити, зацікавити, підготувати якісного працівника. Робота ВНЗ, коли вона буде не для «галочки» в офіційних паперах, обов’язково буде винагороджена. Найперше це відчує суспільство – освічене, громадянське та готове до змін.

ЕСЕ про ЕСЕ (замість післямови)

Написання есе – процес творчості, процес саморефлексії і декларування на вербальному рівні власних сенсів, процес створення нового, того, що ніхто ніколи раніше не створював, задіє зовсім інші «ділянки мозку і душі, які сплять під час виконання інших завдань». Написання есе вчить автора думати, аналізувати й, водночас, емоційно переживати, шукати нестандартні рішення стосовно окресленої проблеми і повідомляти власні рішення іншим. Написання есе розвиває уміння образно мислити, творити. Що, безумовно, впливає не тільки на здатність до запам'ятовування, а й на навички аналізу, синтезу, розуміння й оперування фактами, допомагає орієнтуватися і вчитися не тільки письмовому мовленню, а й успішно осягати інші науки. Це хоч і здається парадоксальним, але є відомою навчальної практикою у багатьох країнах світу.

Сучасну молодь психологи називають «поколінням з кліповим мисленням». Наголошується на тому, що ключовою проблемою людей з кліповим мисленням є фрагментарне сприйняття життя і навколошнього світу, невміння аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, синтезувати з частин єдину цілісну картину. У таких людей немає єдиної системи світобачення – все життя розкидане по частинах, неначе пазли. І начебто їх потрібно скласти в єдину картину, але людина не знає яким чином це зробити. Таким людям ніколи не бути елітою суспільства! Проте, щоб вести по-справжньому успішний бізнес, бути керівником підприємства або займатися науковою діяльністю, усюди потрібна цілісність світосприйняття, системність, масштабність мислення.

Люди з кліповим мисленням не можуть довго роздумувати над однією і тією ж проблемою. Вони швидко «перемикають» увагу з одного предмета на інший. Навіть якщо щось їх торкає до глибини душі – вони все одно, в силу своєї звички, забувають про «емоційний» кліп і біжать до наступної яскравої картинки життя. Якщо людина неспроможна зосередитися, вона неспроможна вести серйозний бізнес або самостійно займатися відповідальними справами. У кращому випадку – це найманій робітник, який усе життя вирішує чи ється стандартизовані завдання, іноді, навіть, не розуміючий заради чого ці завдання треба робити.

Якщо людина бажає бути «гвинтиком системи», то їй нема сенсу вчитися писати есе. Якщо ж у людини великі амбіції і вона прагне стати володарем своєї долі, то без вміння писати есе досягти поставленої мети буде складно. По суті написання есе – це тренування логічного мислення й емоційного інтелекту та послідовного викладу власних думок.

Логічно, що для молодих представників технічних наук для розвитку логіки є багато можливостей, але написання есе розвиває навики не тільки аналізу і виявлення причинно-наслідкових зв'язків... Послідовне логічне викладення власних аналітичних думок, переконань – завдання набагато складніше ніж процедура тестування, яка передбачає примітивне знаходження імовірно правильної відповіді і позначення її. Щоб написати есе мозок має працювати на обидві півкулі. Чим частіше людина буде писати есе, тим частіше буде працювати мозок на повну. До слова сказати, для успішного написання есе потрібні роки тренувань. Тому бажано прищеплювати навички такого плану як можна раніше, починаючи ще з початкової школи.

Людина, яка вміє грамотно і послідовно викладати свої думки, завжди буде мати переваги в переконанні своїй позиції над оточуючими. Отже вона зможе бути лідером, зможе куди швидше і простіше домогтися бажаного (наприклад, рухатися кар'єрними сходами), буде почувати себе набагато впевненіше і усвідомлювати яким чином вести за собою інших людей.

Есе змушує зосередитися на предметі. Від молодих есеїстів-початківців доводилося не раз чути про те, що на початку написання: «Часто здається, що в голові по темі немає ніяких думок. Але варто тільки зосередитись і запустити розумовий механізм, як сила-силенна ідей і тез «налітають хмарою». Іноді вони доповнюють одна одну, висвітлюють різноманіття образів або подій, а іноді бувають протилежними і суперечливими». І тут постає завдання – розкласти «налетіли» думки «по поличках», а не повідати сумбурним скопом. Буває так, що людина володіє важливими знаннями, але через невміння їх грамотно викласти, її ніхто не розуміє і не чує. Бувають і такі випадки, коли більш лукаві люди, вникаючи в суть сумбурних думок генія, складають їх у систему і повідомляють грамотно і красиво від свого імені. У результаті крадіїв дістается загальне визнання, а геній стоїть просто пообіч, ковтаючи образу.

Іноді трапляється, що важлива думка народилася в розплівчастому вигляді. Людина хотіла би її «схопити за хвіст», але у неї не дуже виходить.

Однак, варто людині тільки сісти за комп'ютер або взяти ручку в руки і спробувати викласти свої думки на папері, як картина відразу прояснюється. Думки шикуються і знаходять ясність. І відразу видно чи є помилки в роздумах, над яким аспектом варто попрацювати ще, де слабка ланка, яка потребує додаткових аргументів і фактів (цитат з книг, фраз головних геройів з фільму або навіть життя).

Уся справа в тому, що коли людина мріє, вона спирається на якийсь досвід: власний життєвий або сторонній (з книг і кіно, досвід друзів або знайомих). Коли людина пишете есе – вона декларує власні переконання, аналізує свій минулий досвід, проголошує свої цінності, аналізує і оцінює. Потім постає важливе питання узагальнення – що потрібно зробити, щоб цей досвід повторився або змінився? Якщо щось не подобається, то чому і як це виправити/zmінити? Тут людина вже намагається зробити перші кроки у плануванні майбутнього. А це і є найцінніше! Аналіз, висновки, планування...

Планування життя втілює мрії людини. Вона аналізує і визначає нові цілі. Якщо людина не проводить аналіз, а просто «тупо списує» чуже твір, то вона «плывете за течією», насолоджуючись коротенькими кліпами, які їй «спускають» автори життя, та сама еліта. Людина, натренована писати есе, легко проаналізує життєву ситуацію і зрозуміє куди їй краще рухатися, не спираючись на стадний інстинкт. Якщо Ви вмієте добре писати есе, значить Ви – Самостійна Особистість, бо у Вас завжди є своя думка.

Звичайно, щоб стати елітою, мало вміти писати есе, потрібно ще багато чого зробити. Але в житті будь-якої людини все починається з мрії! А щоб мрія втілилася, її необхідно перетворити на загальну мету, потім розкласти на завдання - кроки. А ці кроки – потрібно вміти прописувати словесно, чітко і ясно ґрунтуючись на власному досвіді. Досвід же в свою чергу стає цінністю тільки за умов його аналізу. А аналіз і його виклад випливає із вміння писати есе. Логічно? Висновки допишіть самостійно...

Алла Семенова

Наукове видання

**ЗБІРНИК РОБІТ УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОГО МОЛОДІЖНОГО
КОНКУРСУ ОБДАРОВАНОЇ
ОСОБИСТОСТІ
«СУСПІЛЬСТВО. МИСЛЕННЯ.
РОЗВИТОК»**

академічні есе

Підписано до друку 04.01.2019 р.

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Гарнітура TimesNewRoman.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 13,71. Надруковано з готового оригінал-макету.

Наклад 300 прим.

Зам. № 0401/01.

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні «Апрель»

ФОП Бондаренко М. О.

65045, м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60

тел.: +38 0482 35 79 76

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.